01-KAPAK.qxp_Layout 1 27-09-2024 11:09 Pagina 1

Bir direnç ayıdır Ekim

Bir direnç ayıdır Ekim. Kürt Kadın Hareketi tarihinin özetidir, diyalektiği burada saklıdır. Ekim ayı şehitlerinin bize öğrettiği hakikatin birçok yönü var. Koşullar, imkanlar ne olursa olsun direniş çizgisine gölge düşürmemişlerdir. Direnişi ve katılımı belirleyenin koşullar değil, zihniyet olduğunu çok açık göstermişlerdir. Uçurumlarda yeşeren hakikat şunu kanıtlamıştır; tarihe iz bırakanlar ancak ve ancak anın gerektirdiği devrimci tutumu sergileyenlerdir.

Kürt özgürlük mücadelesinde kadın kimliğiyle yer almak, 'xwebûn' olmak zorlu mücadeleler, ağır bedeller sonucu gelişti. Hakikat uğruna yaşamını yitiren kadın öncülerin ideolojik derinliği, yoldaşlık gücü, çizgi savunuculuğu şimdi kadın devriminin dayanaklarını oluşturuyor. Bu direnişler, geride kalanları bu ilkeler ve yaşam duruşunu korumak, derinleştirmek ve büyütmekten sorumlu kıldı.

Haskar Kırmızıgül'ün yazısı 3'te

Gurbet'in Güncesinden... Sayfa 6

yaşamınızda yeni bir sayfa

Newaya Jin

Ekim 2024 SAYI: 235

Kadının Sözü

Nice kahramanlıklara tanık olmuş yaralı coğrafyamın her izinde özgür çığlıklar çoğalmakta, özgür aşkı büyüten kavgalar sürmekte. Bunlardan bir parça olabilirsem ne mutlu bana!

Rûken Bingöl (Sevcan Algünerhan)

Özgürlük tezleriyle yeni ufuklara

Gerdûnîbûyîna heqîqeta Rêber Apo

Şervîn Nûdem/ Rûpel 9

'Öcalan'a Özgürlük, Kürt Sorununa Demokratik Çözüm' Hamlesi birinci yılını geride bıraktı. Hamlenin çağrıcılarından Marija Makedonia, Kürt Halk Önderi Öcalan'ı "çağın önde gelen devrimcisi" şeklinde tanımlayarak, "benim için tezleri ufuk açıcı" dedi. Avrupa Özgür İttifakı-EFA Başkanı Lorena López de Lacalle ise tecrite tepki göstererek, "aslında yapmak istedikleri çözüm iradesini engellemek, umudu zayıflatmak" ifadesini kullandı.

Sayfa 4 ve 5'te

En büyük gladio komplosu

Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın değerlendirmeleri/ Sayfa 8

Karanlıktan medet umanlar — Hêja Zerya — Sayfa 5

Geleneğin emekçisi: Şilan — Hêlîn Murat'ın kaleminden — Sayfa 6

Mûtabaqata 'Qezenc bike-winda bike' — Berîtan Zagros — Rûpel 11

'Armanca şerê taybet rizandina civakê ye'

Bi taybet li bajarên kurdan ên ku qeyûm lê tên tayinkirin, nûnerên wan ên legal tên girtin ji 2016'an heta niha nasnameyên kesên hişbirê difroşin û qaçaxçîtiya mirovan dikin, leşker û polis in. Heman siyaset li cihên kurdan ên Rojava yên ku Tirkiyeyê dagir kiriye jî xuya dike.

Serekê çeteyan 'Abu Amsha' di bin hîmayeya Tirkiyeyê de bi awayekî sîstematîk tecawizî jinên kurd dike û ji bo fîdyeyê mirovan direvîne. Bi çek û unîformayên Tirkiyeyê van sûcên li dijî mirovahiyê dike.

Hevpeyvîna Roza Metina bi Ceylan Akça re/ Rûpel 10

Lenca halkı Berta'nın izinde

Dilber Aydın'ın söyleşisi 15'te

Lenca halkının hakları için mücadele eden COPINH koordinatörü Bertha Zuniga Caceres, Kürt kadınlarıyla çeşitli platformlarda birlikte hareket eden, ortaklaşan bir isim. Kürt kadınlarının mücadelesini Alina Sanchez'le (Lêgerîn) tanıyan Berta, annesi ve mücadele arkadaşı Berta Cacares'in Kürt kadın mücadelesine büyük hayranlık duyduğunu anlatıyor.

Kadın direnişini devrime dönüştürmek

Dosya/ Sayfa 16

Şoreşa 'Jin, Jiyan, Azadî'

xeta sêyemîn e

"Şoreşa ku bi pêşeniya jinan bi pêş ket, tenê zayendekî terîf nake, di şexsê jinan de hebûna civakekê ku bo azadiyê têdikoşe, nîşan dide. Di rastiyê de jinan êdî xeta jiyana xwe diyar kirine. Şoreşa 'Jin, Jiyan, Azadî' di cewherê xwe de xeta sêyemîn e, nexşerêya demokrasî û azadiyê ye."

Hevpeyvîn bi Hevseroka PJAK'ê re/ Rûpel 12

Bitkilerin hisleri var mı?

Bitkilerin acı reseptörleri, sinirleri veya bir beyni olmadığı düşünüldüğünde, insanların tarif ya da tasavvur edeceği şekliyle acı hissetmezler. Bir havucu kökünden sökmek veya bir çalıyı budamak, botanik bir işkence değildir ve o elmayı endişelenmeden ısırabilirsiniz. Bitkilerin histen daha gelişmiş bir özellik olan ve işlenmesi için beyin gereken duyguları da yoktur.

Bitkilerin öz savunması

Buna karşın Venüs sinekkapan bitkisi gibi bazı bitkiler belirgin duyusal kabiliyetlere sahip. Bu bitkinin inanılmaz tuzakları yarım saniye kadar kısa sürede kapanabiliyor. Benzer şekilde, küstüm çiçeği bitkisi yapraklarına dokunmaya tepki olarak hızla kapatıyor. Bu bitkiler görünürde açık bir duyu kapasitesi sergilese de yakın zaman önce yürütülen araştırmalar, başka bitkilerin mekanik uyaranları hücresel bir seviyede algılayıp tepki verebildiğini göstermiş. Bilimsel çalışmalarda sıkça kullanılan bir hardal bitkisi olan Arabidopsis, tırtıllar veya yaprak bitleri kendisini yediği zaman yapraktan yaprağa elektrik sinyalleri gönderiyor ve otçulluğa karşı kimyasal savunmalarını artırma sinyali veriyor. Bu dikkat çekici tepki fiziksel hasarla başlasa bile söz konusu elektriksel uyarı sinyali, acı sinyalinin dengi değil ve hasar gören bir bitkiye hayvani özellikler yükleyerek, onu acı çeken bir bitki gibi düşünmememiz gerekir. Bitkiler güneş ışığına, yer çekimine, rüzgara ve hatta ufak böcek ısırıklarına yanıt verme konusunda sıra dışı kabiliyetlere sahip ama evrimsel başarı ve başarısızlıkları acıyla değil, sadece yaşam ve ölümle şekillenmiş.

Bilinçsiz şekilde gerçekleşiyor

Venüs sinekkapan bitkisinin görecek gözleri, dokunacak sinirleri ve düşünüp karar verecek bir beyni yokken üzerine böcek konduğunu nasıl algılıyor, biliyor ve yapraklarını kapatmaya karar veriyor? 2 yıl önce yapılan bir araştırmaya göre bu bitkinin hassas tetikleyici kıllarına dokunulması, mekanosensif iyon kanallarını harekete geçirerek fiziksel bir mekanizmayı tetikliyor. Hareket ile uyarıldığı zaman açılan bu kanallar, iyon yüklü moleküllerin akın etmesine ve hücrelerin farklı çalışmasına sebep oluyor. Ancak bunlar beyin ve sinir sistemi olmadan, tamamen mekanik ve bilinçsiz şekilde gerçekleşen ve dışarıdan bilinçliymiş gibi görünen faaliyetler. Bitkiler aslında yaptıkları hiçbir şeyi bilinçli yapmıyor çünkü düşünecek sistemleri yok. Sadece canlılığın milyarlarca yıllık evriminde ortaya çıkan sayısız mekanizmadan bazıları işe yaradığı ve yok olmadığı için günümüze kadar ulaşmış.

● Popsci

İşitme kaybını araştıran bilim insanları, genetik teknolojisini kullanarak, farelerinin süper işitmesini sağladı. Michigan Üniversitesi'nden nörobiyolog Lingchao Ji ve meslektaşları, test hayvanlarının nörotrofin-3 adı verilen bir nöron büyüme geninin ifadesini arttırarak bu sonuca ulaşmayı başardı. Farelerde nörotrofin-3 artırılması, sinapslarının yoğunluğunda bir artışa neden olarak, farklı nitelikteki sesleri işleme ve dolayısıyla ayırt etme yeteneklerini geliştirdi. Dolayısıyla araştırmacılar, Ntf3 ifadesinin artırılmasının insanlarda da işitmeyi iyileştirme potansiyeline sahip olduğuna inanıyor.

● Gercekbilim

Tarihte bu ay

04 Ekim 2022 Jineoloji Araştırma Merkezi üyesi ve Jineoloji dergisi editörü Nagihan Akarsel, Başurê Kurdistan'ın Silêmanî kentinde uğradığı silahlı saldırı sonucu katledildi.

13 Ekim 2019 Kuzey ve Doğu Suriye'de Cizîrê bölgesinden Serêkaniyê'ye giden konvoya yapılan bombardımanda Kadın Adalet Meclisi üyesi Yadê Eqîde'nin de içinde bulunduğu 11 kişi katledildi.

12 Ekim 2019 Suriye Gelecek Partisi Genel Sekreteri Hevrîn Xelef, Türkiye'ye bağlı Suriye Milli Ordusu destekli Ehrar El Şerqiye çeteleri tarafından yapılan suikast sonucu katledildi.

05 Ekim 2014 DAIŞ çetelerine karşı Kobanê'yi savunma savaşında Kadın Savunma Birlikleri (YPJ) komutanlarından Arîn Mîrkan Mîştenur Tepesi'nde fedai eylemi gerçekleştirerek ölümsüzleşti.

07 Ekim 1997 Özgür Gündem Gazetesinin Genel Yayın Yönetmenliği'ni de yapmış olan Gurbetelli Ersöz, KDP güçleri ile girdiği çatışmada ölümsüzleşti.

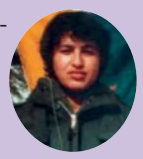

25 Ekim 1992 PKK gerillası Gülnaz Karataş (Beritan) işbirlikçi KDP güçleri ile girdiği çatışmada teslim olmamak için Xakurkê/Lelikan'da kendini uçurumlara bıraktı.

Migrene yeni tedavi umudu

Migren için önleyici tedavi yöntemleri arasında son dönemde öne çıkan atogepant türü haplar, İngiltere'de Ulusal Sağlık Hizmetleri (NHS) kapsamında uygulamaya konuluyor. İlk ilacın, kısa süre içerisinde hastalara verilmesi bekleniyor.

Günlük faaliyetlerini etkiliyor

Sağlık uzmanları ülkede yaklaşık 170 bin kişinin yeni tedavi yönteminden yararlanabileceğini belirtiyor. Migren, şiddetli baş ağrılarıyla kendisini gösteriyor ve atak döneminde kişinin günlük faaliyetlerini yerine getirmesini zorlaştırabiliyor.

15 günden uzun süren ağrılar

Ayda 15 günden daha az ağrılı dönemler episodik migren olarak adlandırılıyor. Her ay 15 günden uzun süren ağrılı dönemlerse kronik migren olarak tanımlanıyor. Yeni uygulamaya sokulacak ilaç, diğer tedavilere yanıt vermeyenler ya da iğne olamayanlar için tavsiye edilecek. İngiltere'de klinik gözlemci kuruluş NICE (National Institute for Health and Care Excellence), deneme sürecinde yetişkinlerin bir bölümünde etkili olduğu görülen ilacın Ulusal Sağlık Hizmetleri'nde kullanılmasını tavsiye etti.

Migren ağrısı bir kaç gün sürebilir

Migren, genellikle başın bir tarafındaki zonklayıcı ağrılarla tarif ediliyor ve birkaç gün sürebiliyor. Diğer semptomlar ise yorgunluk, ışığa hassasiyet ve konuşma güçlüğü. Migrenden kaç kişinin muzdarip olduğu bilinmiyor ancak NHS'e göre İngiltere'de migren hastası yaklaşık 6 milyon kişi var. Kadınlar, erkeklere göre migrene daha yatkın.

İlacın uzun bekleme listesi var

Migraine Trust adlı vakıf, gelişmeyi "olumlu bir adım" olarak görmekle birlikte, birçok kişinin bu tür yeni ilaçlara ulaşmakta zorluk yaşadığının da altını çiziyor. Bunun nedenleri arasında, ilacın doktorlar tarafından yeterince bilinmemesi ve uzman hekimlere erişimde uzun bekleme listelerinin olması gösteriliyor.

● BBC

'Mamutlar geri geliyor'

Bilim insanları, 4 bin yıl önce nesli tükenen mamutları geri getirme çabalarında ilerleme kaydetti. 10 yıldan uzun süredir nesli tükenen türleri geri getirmek için çalışmalar yürüten Harvard Üniversitesi'nden genetik bilimci George Church, 2021'de girişimci Ben Lamm'la birlikte Colossal Biosciences isimli şirketi kurarak projeye hız kazandırmıştı.

Mamutların akrabaları Asya filleri

Church ve şirketin biyoloji departmanı başkanı Eriona Hysolli, mamutların yaşayan en yakın akrabası olan Asya filinden alınan kök hücrelerin ilk kez embriyonik şekilde yeniden programlandığını söyledi. Çalışmanın yakında bilimsel bir dergide yayımlanacağı ancak henüz hakem onayından geçmediği belirtildi. Değiştirilen hücrelerin, laboratuvar ortamında herhangi bir fil hücresine dönüşecek şekilde geliştirilebileceği ifade edildi.

Filin fetüsünden büyütülecek

Bu yolla, bir Asya filinin Kuzey Kutbu'nda hayatta kalabilmesi için gereken genetik düzenlemeler yapılabilecek. Buna mamutlarda olduğu gibi yünlü bir deri, katmanlı bir yağ tabakası ve küçük kulaklar da dahil olacak. Üretilen kök hücreler ayrıca bilim insanlarının fil embriyosu modelleri yaratmalarına da olanak sağlayacak. Böylece bir filin fetüste nasıl büyüdüğüne ilişkin soru işaretleri de yanıtlanacak.

Binlerce yıl sonra yeni bir mamut

Bilim insanlarına göre, mamut benzeri genetik özellikler yüklendikten sonra, filden alınacak hücreler yumurta, sperm ve embriyo yapımı için kullanılabilecek ve bunlar bir çeşit yapay rahme yerleştirilerek binlerce yıl sonra yeni bir mamut dünyaya getirilebilecek.
2021'de projeye başlayan şirket, mamutları geri getirmek için 6 yıllık bir çalışma takvimi belirlemişti. Konuyla ilgili açıklamalarda bulunan Church, "Genetik olarak yeniden tasarlanmış fil büyük bir dönüm noktası olacak. Ben Lamm'ın 2021'deki 6 yıl tahminiyle de uyumlu. Çok uzun bir yol geldik" dedi.
Ekip, yeniden getirilmeye çalışılan mamutları dişsiz tasarladıklarını, böylece bu hayvanların avcıların eline düşmeyeceğini ifade etti.

● Independent

tüm mevsimlerin soluğunu taşıyor

‘Sözün bittiği yer’ diye bir cümle kurarlar. Bunu ancak gerçekle yüzleşip hakikate ulaşmaktan vazgeçenler, acıyı güce dönüştüremeyenler, anlamın gücüne sığınacak bilinçten yoksun olanlar söyler. Bir de sözüne sahip çıkacak iradeyi gösteremeyenler...

Sözlerle kandıranlar ve sözlere kananlar yanılıyorlar. Söz, insanın en büyük sınavıdır. Bilinç, yürek ve ruhun aynasıdır. Söz sahibini mutlaka ele verir. Kiminin ağzında bir türkü kiminin ağzında küfre dönüşür.

Bizler sözün gereğini yapmanın yaşamla sınandığı bir toprağın, topluluğun bir parçasıyız. ‘Sözün bittiği yer’ diye bir şey yok bizim ülkemizde. Yapılması gereken; bilince, yüreğe, ruha tutulan aynada görüleni anlatmaktır. Ben de öyle yapacağım...

Ekim şehitlerini anlatmak için masa başına oturduğumda bir an ‘söylenecek her şey söylenmiş, anlatılmış’ deme gafletine düştüm. Ve sonra bilinç, yürek ve ruhun rehberliğinde doğru kelimeleri bulacağıma inandım.

Bir direnç ayıdır Ekim

Haskar Kırımızıgül

Ekim hüzne bulanmış bir direnç ayıdır. Karanlık gecelerde sevinç ve ürpertiyi aynı anda yaşattıran yıldızlar kadar; evrenin sırlarını size fısıldayacakmış gibi dönüp duran her biri biricik olan yapraklar kadar çok, devrimci kadınları yitirdiğimiz bir aydır. Tüm mevsimlerin soluğunu bize taşıyan; baharın neşesini, yazın hoyratlığını ve kışın ayazını hissettiren, özleten rüzgarların estiği bir aydır.

Ekim rüzgarları insanı daldığı derin uykulardan, umutsuzluklardan çekip çıkarır. Vicdanın, sorumluluğun, inancın ve direnmenin gereğini yapmak gerektiğini hatırlatan şefkatli bir o kadar da keskin rüzgarlar değer yüzünüze Ekim’de..

Bir direnç ayıdır Ekim. Düşen yapraklar gibi solarken yeşeren, düşerken tutunan, kırıldıkça köklere uzanan yitirmeler, yitirdiğinizi sandığınızda varlığınızla bütünleşmiş gidişler toplamıdır.

Öğreneceğimiz çok şey var

Kadın zamanının başlangıcı ve sonudur Ekim. İnsanda dile gelen evrenin sırlarını keşfetmeye en yakınlaştığımız; çok hatırladığımız, kanadığımız, özlediğimiz ve öğrendiğimiz zamandır. Sözün gücüne itaat ettiğimiz, kutsallığı karşısında secdeye durduğumuz yaratımların zenginliğidir.

Kürt Kadın Hareketi tarihinin özetidir Ekim ayı. Bêrîtan’ın (Gülnaz Karataş) savaşarak güzelleşmesinden, Meryem’in keskin kararlılığını incelten naifliğinden, Zeynep’in (Gurbetelli Ersöz) toplumsal gerilikler karşısında bilinciyle dizginleyebildiği öfkesinden, Azime’nin (Mihriban Saran) askeri disiplininden, Sarya’nın (Nursel İnce) yaşamı estetikle ören yaratıcılığından, Rojbîn’in (Fatma Özen) yüzyıla damgasını vuracak öngörüsünden, Ronahî’nin (Andrea Wolf) kapitalist sisteme karşı sade ve yaşanılır bir toprak parçası arayışından, Aynur Artan ve Selamet Menteş’in komploculara karşı Rêber Apo’ya bedenlerini siper etmesinden, Canda’nın (Sanem Bertan) kendi halkının özgürlüğünü Kürt halkının özgürlüğünden geçtiğini söyleyerek sömürgeciliğin kodlarını yerle bir etmesinden, Avrupa’da doğup büyüyen Tîjda (Fatma Yağmur) ve Tekoşîn’in (Aylin Helin Işık) katmerleşmiş yabancılığa karşı bir Kürt kadını olarak onu dağlara taşıyan kimlik arayışından öğreneceğimiz o kadar çok şey var ki...

Hayatlarımız izleriyle dolu

Kürdün soluduğu tüm zamanlar, geçtiği tüm mekanlar, dokunduğu tüm hayatlar devrim uğruna verilen bedellerin izleriyle dolu. Gazete ilanlarına baksanız, özgür basında çıkan haberleri okusanız, devrimin ortaya çıkardığı külliyatı tanısanız, yurtseverlerin evlerini ziyaret etseniz mutlaka bir şehidin hikayesini duyarsınız...Bunun en sağlam öğrenme biçimi olduğundan zerre kuşkum yok. Söz tükendiğinden değil. Bu yıldız yağmuru altında çok ıslanan biri olarak sözü incitmek istemediğimden, bana ayrılan sayfalar buna yetmeyeceğinden... Bu çabayı süreklileştirmek ve yaygınlaştırmak baki kalacak. Ve ben Ekim ayının hareketin gelişim diyalektiğindeki yerini anlatmaya çalışacağım.

Ekim ayı şehitlerinin bize öğrettiği hakikatin birçok yönü var. Her şeyden önce hareketin mücadele tarzında ikircikliğe, kaygıya, gerekçeye yer olmadığını netleştirmiştir bu şehadetler. Koşullar, imkanlar ne olursa olsun direniş çizgisine gölge düşürmemişlerdir. Direnişi ve katılımı belirleyenin koşullar değil, zihniyet olduğunu çok açık göstermişlerdir. Uçurumlarda yeşeren hakikat şunu kanıtlamıştır; tarihe iz bırakanlar ancak ve ancak anın gerektirdiği devrimci tutumu sergileyenlerdir. Teslimiyeti en çıplak ve örtülü haliyle bu hareketin diyalektiğinden ebediyen silmişlerdir.

Tehlikeyi ilk kadınlar gördü

Kürt özgürlük mücadelesinde kadın kimliğiyle yer almak, ‘xwebûn’ olmak zorlu mücadeleler, ağır bedeller sonucu gelişti. Kadının savaşabileceğine, gerilla komutanı olabileceğine, eğitebileceğine, savaşçılarını gerektiğinde canı pahasına koruyabileceğine dair basma kalıp algıları tersine çevirdi. Bu hakikat uğruna yaşamını yitiren kadın öncülerin ideolojik derinliği, yoldaşlık gücü, çizgi savunuculuğu şimdi kadın devriminin dayanaklarını oluşturuyor. Kadının mücadele içindeki ilkeleri ve prensipleri bu öncüler sayesinde hiçbir muğlaklığa izin vermeyecek kadar netleşti. Bu direnişler, geride kalanları bu ilkeler ve yaşam duruşunu büyütmek ve derinleştirmekten, en asgari düzeyde korumaktan sorumlu kıldı.

Bu şehadetler, Kürt kadınlarının Rêber Apo’nun devrimimizdeki kader belirleyici rolünü derinlikli kavrayanlar olduğunu gösterdi. Uluslararası komplonun başlangıcında ilk tutum koyanlar kadınlar oldu; Rêber Aposuz bir mücadelenin risklerini onlar gördü, en radikal tutumu onlar aldı. Nerede çizgi dışı bir yaşam, sistem saldırısı, mücadelenin önünde bir tehdit varsa bunu ilk gören ve ateşle sınanmak pahasına önüne geçen kadınlar oldu.

Enternasyonal devrimciler

Mücadelemizin enternasyonal karakterini de Ekim şehitleri gerçeğinde okuyabiliriz. PKK’nin salt bir ulusun değil tüm halkların ve ‘bir cins, sınıf ve ulus olarak’ tüm kadınların kurtuluşu olduğu hakikatini erkenden anlayan enternasyonal yoldaşlar bu hakikati bize öğretti. Hiçbir ayrıcalık, tolerans beklemeden devrimci yaşama hesapsız katılan, bizden biri olan bu kadın yoldaşların bize öğrettiği hakikat şu oldu: Değer görmek için tek şart devrimci yaşama hesapsız, karşılık beklemeden katılmaktır. Rêber Apo, bu şehadetlerin ortaya çıkardığı hakikati -özellikle 1997-1998 yılları arasında- ‘Kadın Kurtuluş İdeolojisi’nin ilkelerine dönüştürdü. Bu şehadetlerin açığa çıkardığı hakikati toplumsallaştırarak kalıcılaştırdı.

Açtıkları yolun neresindeyiz?

Çeyrek asırdan bu yana her Ekim ayında sorguluyoruz; şimdi yaşasalardı her biri kadın devrimi inşacısı olacak kadın öncülerin açığa çıkardığı hakikati toplumsallaştırma çabamız sürüyor. Bu hakikate eklenen, çoğalan, derinleşen yeni anlamlar ve değerleri kalıcılaştırabiliyor muyuz?

Gülnaz Karataş’la başlayıp Nagehan Akarsel’le süren anlam arayışımızda ısrarcı mıyız? Ekim şehitleri hakkında yazı yazıp, onların öğreticiliğine sığınan bir kadın komutanın da yine bir Ekim ayında şehit düşmesini sadece acı bir tesadüf olarak mı okuyoruz? Çoğalan, büyüyen bu değerleri koruyacak, toplumsallaştıracak iradeyi oluşturabiliyor muyuz? Kadın öncülerin yolunu açtığı kadın devriminin inşasında neredeyiz? Onların bedenlerini, genç ömürlerini, gülüşlerini feda ederek yarattıkları bu inancı ‘toplumu dönüştürecek’ bir kadın kimliği yaratarak sürdürebiliyor muyuz? Bu soruları bu kavga sayesinde tattığımız özgürlüğün, kazandığımız mevzilerin, soluduğumuz yaşamın hatırına kendimize sormalıyız. Sözle kandıran ve söze kanan olmamak için bilinç, yürek ve ruhumuza bir ayna tutarak, sözü tüketmeden incitmeden cevaplamalıyız.

Ekim ayı şehitleri koşullar ne olursa olsun direniş çizgisine gölge düşürmemişlerdir. Hakikat uğruna yaşamını yitiren öncülerin ideolojik derinliği, yoldaşlık gücü, çizgi savunuculuğu şimdi kadın devriminin dayanaklarını oluşturuyor.

Direnişi halklara ilham veriyor

“Öcalan, kendisinden önce gelenlerden öğrenerek, onları okudukça ve anladıkça dönüşerek, kendisinden sonra gelecek olanlara ilham veren; devrimci adanmışlığın ve fedakarlığın vücut bulmuş hali. O, çağımızın önde gelen devrimcisidir.”

● Newaya Jin

10 Ekim 2023’te dünya genelinde 74 merkezde başlatılan “Öcalan’a Özgürlük, Kürt Sorununa Demokratik Çözüm” Hamlesi birinci yılını geride bıraktı. Hamle, Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan’ın düşüncelerinin, ortaya koyduğu alternatif sistem ve yeni yaşam anlayışının daha da yaygınlaşmasına vesile oldu. Hamleye katılanlardan biri de Marija Makedonia. Makedonya’nın Üsküp şehrinden olan Marija, Dunja Sosyal Merkezi aktivisti.

Dunja Sosyal Merkezi, Kuzey Makedonya’da var olan tek özerk sosyal merkez. Kendilerini “tüm resmi ve gayri resmi gruplara, inisiyatiflere, hareketlere, bireylere açık, özerk bir dayanışma alanı” olarak tanımlayan Merkez kuruluş ilkesini “Yeni bir toplum mümkün. Sadece kendisi için değil herkese, doğaya, hayvanlara karşı farkındalığa sahip olan, sorumlulukla davranan, dayanışma içinde çalışacağı bir toplum” şeklinde ifade ediyor.

Marija Makedonia, Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan’ın Savunmalar’la bir toplumsal devrimi yeniden şekillendirdiğinin altını çiziyor. Öcalan’ı “çağın önde gelen devrimcisi, iradesi direnme ilhamı veriyor” şeklinde tanımlayan Marija’ya Öcalan’a özgürlük hamlesi, kadın özgürlükçü paradigma, dünya kadın konfederalizmi hakkındaki görüşlerini sorduk.

Geçtiğimiz yıl dünya çapında başlatılan özgürlük hamlesine katılanlardan birisiniz. Katılım gerekçenizi nasıl açıklarsınız, Öcalan'ı nasıl tanımlarsınız?

Bence insanların gerçekten anlaması gereken şey; ‘Öcalan'a Özgürlük’ diye haykırdığımızda, dünyanın her yerinde adaletsiz ve düpedüz vahşi bir sistem tarafından esir tutulan tüm siyasi mahkumlar için haykırıyoruz.

Onların boyun eğmeyen iradeleri bize direnme ilhamı veriyor. Ulusal kurtuluş mücadelesinden bir toplumsal devrime giden yolu yeniden şekillendiren, ihtiyaç duyulan paradigma değişikliğini gerçekleştiren; Öcalan’ın İmralı’da cezaevinde yazdığı Savunmalar oldu. Öcalan, kendisinden önce gelenlerden öğrenerek, onları okudukça ve anladıkça dönüşerek, kendisinden sonra gelecek olanlara ilham veren; devrimci adanmışlığın ve fedakarlığın vücut bulmuş hali. O, çağımızın önde gelen devrimcisidir.

Kendisinden 3,5 yıldır haber alınamıyor... Türk devletinin bu düşmanca uygulaması evrensel ölçekte nasıl gündeme getirilebilir, tecrit nasıl kırılabilir?

Bu tam tecrit, korkak bir sistemin çaresizce iktidarını korumaya çalıştığının işaretidir. Bu durum, Just Stop Oil aktivistlerine (İngiltere’de ekokırıma karşı eylem yapan bir grup) verilen 5 yıllık hapis cezalarının ve İngiltere, AB ve ABD'nin başını çektiği küresel güçlerin terörizmin yasal tanımını giderek genişletmesinin de gösterdiği üzere, hükümetin protesto hakkı üzerindeki kontrolünün güçlendiği bir döneme denk gelmekte.

Öcalan'ın kaçırılması, PKK'nin bir ‘terör örgütü’ olduğu söylemiyle meşrulaştırılmakta. Bence diğer ülkelerdeki devrimci, toplumsal hareketlere yönelik baskılarla da benzerliklerini ortaya koyarak bu kirli yaftalamaya karşı çıkmak ve adını ‘temize çıkarmak’ acil gündeme alınması gereken bir konu. Tecrit ancak uluslararası dayanışma ile aşılabilir ve bu ne kadar vurgulansa azdır.

Dünya çapında bir kampanya düzenlemek önemli bir adımdı ancak bu, nihai sonuca, O’nun fiziki özgürlüğe ulaşmasında yeterli mi? Devamında ne yapılmalı?

Avrupa'nın unutulmuş köşesi Makedonya'ya kadar ulaştığına göre gerçekten dünya çapında olan bu etkili organize edilmiş kampanyanız için sizi tebrik etmeliyim. Daha fazla dikkat çekmek ve Öcalan'ın özgürlüğünü daha geniş bir bağlama oturtmak için kampanya, Ermeni, Süryani vb. diğer ezilen halklarla ortak bir mücadele içinde devam etmelidir. Türkiye’de, faşist ve soykırımcı bir devlet olarak Erdoğan rejimine son vermek uluslararası alanda da bir domino taşı etkisi yaratabilir. Ve nihayetinde NATO’nun parçalanmasında bir gedik ve ABD hegemonyasından kolektif bir kurtuluşa giden yolu açabilir.

Öcalan'ın tezleri, paradigması bugün çeşitli dillere de çevrilerek evrensel düzeyde takip ediliyor. En çok hangi tespiti, tezleri dikkatinizi ve ilginizi çekti?

Öcalan'ın kitaplarını okuduğumda daha ilk sayfada hayranlık duydum. Beni en çok etkileyen şey, fikirlerini ortaya koyuşundaki sadelik oldu. İfadenin basitliği, düşüncenin büyük berraklığı anlamına gelir; her devrimcinin özlemini çektiği vizyonu gösterir. Benim için ilk ufuk açıcı tez, toplum ve sistem arasındaki ayrımdı. Sistem, toplumu kasıtlı olarak parçalara ayırır ve onu daha iyi sömürebilmek için tüm örgütleme işlevlerini üstlenir. O halde devrimcinin görevi, eğitim ve müzakere yoluyla toplumun kendi kendini örgütlemesine ve dayanışmayı inşa etmesine yardımcı olmaktır.

Çözüm umudunu engellemek istiyorlar

Bask’lı siyasetçi ve Avrupa Özgür İttifakı-EFA Başkanı Lorena López de Lacalle de hamleye katılan isimlerden. Newaya Jin’e konuşan Lorena López de Lacalle, siyasi nitelikteki uzun süreli çatışmaların ancak diyalog ve müzakere yoluyla çözülebileceğinin altını çizerek, “Demokrasinin gerçek anlamı, bu çatışmaların siyasi yöntemlerle, diyalog ve müzakere yoluyla çözülmesidir” dedi. Katalan, Bask ve Kürt halkını örnek gösteren Lorena sözlerini şöyle sürdürdü: “Halkların var olma, kendi kaderlerini tayin hakkını savunmak gerek. Burada asıl önemli olan ve ihtiyaç duyulan şey; siyasi iradeyi ortaya koyabilmek; barışa ve birlikte yaşamaya doğru adım atmaktır. Ki, Kürt halkında gördüğümüz tutum bu şekilde.”

Konfederalizm en doğru model

Tam da bu noktada Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan’ın özgürlüğünden yana olduklarını vurgulayan Lorena şunları söyledi: “Çok net diyebiliriz ki, Abdullah Öcalan derhal serbest bırakılmalıdır. Uzun süreli tecrit, uluslararası hukuka ve insan haklarına aykırı bir durumdur. Burada aslında yapmak istedikleri, çözüm iradesini engellemek, Öcalan’ın ideolojisine inanan, O’nun düşüncelerini destekleyerek Kürt sorununun barışçıl çözümünden yana olan herkesin umut, inanç ve iradesini zayıflatmak istiyorlar.” Lorena López de Lacalle, “katılımcı demokrasi, kadın özgürlükçü ve ekolojik karakteriyle demokratik konfederalizmin barışçıl çözüm, farklı siyasi organizasyonların, halkların birlikte yaşama ve çalışması için en doğru model olduğunu” da sözlerine ekledi. “Daha iyisini hak ediyoruz; demokratik konfederalizm sistemiyle ortak çalışmayı güçlendirebiliriz” diyen Lacallle, kadınların rolüne de atıfta bulundu. Kürt kadınlarının mücadelesinden ilham aldıklarını vurgulayarak sözlerini şöyle noktaladı: “EFA’da açıkçası Kürt kadınlarının mücadelesini hayranlık duyuyoruz. Cinsiyet eşitliğini garanti altına almada örnek bir model. Kürdistan’daki toplumsal ve politik eylemlerden ilham alıyoruz. Enternasyonalist dayanışmayı güçlendirdiğine de inanıyoruz. EFA Kadın Forumumuzun bir sloganını burada tekrarlamak istiyoruz; gelecek kadınların olacak ya da gelecek olmayacak. Jin, Jiyan, Azadî!”

EFA nedir?

EFA-Avrupa Özgür İttifakı, Avrupa genelinde 41 farklı partinin temsilinden oluşan bir çatı örgütü. EFA kendisini ‘vatansız’ ulusların, azınlıkların, halkların kendi kaderlerini tayin hakkını savunan bir organizasyon olarak tanımlıyor. Örgütün kurumsal hesabında “Kendi kaderini tayin hakkı, halkların Avrupası, barış ve dilsel adalet, sürdürülebilir bir gezegen, daha fazla cinsiyet eşitliği ve sosyal adalet için çalışıyoruz. Bunu, tüm halklar için dayanışma içinde yapıyoruz” ifadesi yer alıyor.

Karanlıktan medet umanlar

Uzun süredir üzerinde düşündüğüm ve yazmak istediğim, ama neresinden tutup nasıl değerlendirebileceğim konusunda biraz da zorlandığım bir konuyu ele alacağım. Hangi gerilla cenazesi ile başladığını tam hatırlamamayı kendime yediremesem de, son yıllarda AKP-MHP faşizminin gerilla ve özgürlük mücadelesine gönül verenlerin son yolculuklarını ve toprağa verilmelerini şiddet kullanarak gece karanlığına mecbur kılması bu halkın hiçbir zaman affedemeyeceği ve mutlaka mücadele gerekçesine dönüştüreceği bir politikadır.

Karanlığa mahkum olan özgürlük sevdalıları değil, TC ve karanlık politikalarıdır. Çağı ve insanlığı aydınlatanlar asla karanlığa gömülmezler, esas karanlığa gömülenler ve tarihin çöp sepetine atılanlar zorbalar, halk ve insanlık düşmanlarıdır. Bu, şiddet yüklü siyaset aydınlıktan korkan faşizmin kendini deşifre ettiği, korkusuna boğulduğu, öldürerek ayakta kalma siyasetini görünmez kılma uğraşıdır. Kör zindanlar, kör hücreler, gece cenaze törenleri ile ayakta kalmaktan medet umanların sonu yakın demektir. Güneş balçıkla sıvanmadığı gibi karanlığın aydınlığa galebe çalması da mümkün değildir.

Hêja Zerya

Ortadoğu'nun 'mezar bekçiliği'

Osmanlı İmparatorluğu gericileşen, çürümeye yüz tutan iktidarcı İslam ideolojisi, siyaseti ve sisteminin Ortadoğu'da bekçiliğini yapan bir devlettir. Önder Apo Sümer Rahip Devleti'nden Halk Cumhuriyetine Doğru Savunması'nın 1. cildinde bu gerçekliği "Ortadoğu'da 'mezar bekçiliği'" olarak tanımlamıştır. Dinciliği esas siyaset belleyerek dünyayı zapt etmek isteyen büyük feodal imparatorlukların birer birer yıkıldığı bir dönemdir. Bu yüzden sistem çökünce Osmanlı da çökmüştür. TC de ulus-devlet ve kapitalist sistemin çöküş aşamasında, ilk dünya savaşına neden olan büyük krizin ürünü olarak peydahlanan bir devlettir.

> **AKP-MHP faşizminin gerilla ve özgürlük mücadelesine gönül verenlerin son yolculuklarını ve toprağa verilmelerini şiddet kullanarak gece karanlığına mecbur kılması bu halkın hiçbir zaman affedemeyeceği ve mutlaka mücadele gerekçesine dönüştüreceği bir politikadır.**

Yabancılaşmanın geleneği

Çöken sistemi Ortadoğu'da ayakta tutmanın en organize girişimidir, diyebiliriz. Osmanlı ve iktidarını sürdürenler ne kadar Türkmen'i temsil etmişse TC de o kadar "Türk"ü temsil etmiştir. Osmanlı saraylarını idare edenlerle TC'yi irade edenler arasında büyük bir benzerlik, köklü bir gelenek uyuşması vardır. Halklara ve insanlığa yabancılaşmanın her tür siyasetini güden bir gelenektir bu. Kardeş, baba veya oğul katlinden tutalım, farklı halklardan kadınların cariyeleştirilmesi, erkeklerin yeniçerileştirilmesi ve bunlar etrafında örülen iktidar-iktidarsızlaştırma/karı-karılaştırma siyasetinin ürünü bir gelenektir bu. Uğruna ölümcül savaşlar verilen hakikat açığa çıkarıldığında hiçbirinin İslam ve "Türk"lükle alakasının olmadığı görülmekte, bunu birçok tarihçi ve hakikat arayışçısı kanıtlarıyla insanlığın önüne sermektedir.

Güzellikten korku

Farklı halklar ve inançlara karşı iktidarcı İslam'ın ve Türkçülüğün en yıkıcı, yok edici, soykırım makinesi olarak kurgulanan bir devlet geleneği ile karşı karşıyayız. Kendi halkına ve soyuna düşman bir devlet geleneği-sistemi başka halklara ne yapmaz ki! Mezar bekçiliği demek, bu coğrafyada yaşayan ve binlerce yıllık tarihe, kültüre, geleneğe, emeğe sahip halkların ve inançların kıyımı ve katliamı demektir. Mezar bekçiliği demek, bu kıyımı kurgulayan hegemonik güçlerin piyonu rolünden öte bir durumu ifade etmemektedir. Varlığı savaş, yıkım, katliam ve yok etme üzerine inşa edilmiş bir gerçeği ifade etmektedir. Bugün insanından ağacına, dağından taşına, yaşam kaynağı suyuna, bu coğrafyanın en güzel renklerinden pêzkovîsine düşman gözü dönmüş şiddet mekanizmasından ibaret olmak demektir. İyilik, doğruluk, güzellikten ve bunları yaşam gerekçesine dönüştürenlerden büyük korku demektir. Kültürünü, kimliğini, özgürlüğünü korumak ve yaşatmak isteyenlerden korku demektir.

Aydınlığı engelleyemezler

Özgürlük ve ışık sevdalılarını karanlıkta gömdürme şiddet yüklü soykırım sistemi ve siyasetinin ayyuka çıkmış biçimidir. Devletli uygarlık sistemi ve siyasetinin kendi korkularını karanlığa gömme fuzûli uğraşından başka bir şey değildir. Ama bilinir ki, karanlığa gömülen her korku giderek daha fazla büyüyerek kabusa dönüşür, daha büyük belaların vesilesi olur. Gözü dönmüş faşizm saldırılarının nedeni bu olsa gerek. Kendini aydınlatan ve aydınlanan insan ve insanlığı hiçbir güç karanlığa hapsedememiştir. Kendi çukurunda, bataklığında debelenenlerin daha fazla çukura ve batağa batmasından başka bir anlam ifade etmez. Omuzlarda taşınan, Jin Jiyan Azadî devriminin yolcuları yolunu tutmuş ve sonsuzluğu-sınırsızlığı yakalamış öncülerdir. İnsanlığı karanlığa boğarak anlamsızlaştırmak, kimliksiz, kültürsüz, özgürlüksüz, aşksız bırakmak isteyen karanlık güçleri kendi karanlığına mahkum etmişlerdir. Komplo ve mutlaklaştırılmış tecrit-mezar siyaseti ile insanlığı aydınlatmanın, çağın temel sorunlarına çözüm üreten insanlık paradigmasını geliştirmenin önüne geçemeyen devletli sistem, Önder Apo'nun ve Kürt halkının insanlığın aydınlık yüzünü temsil etmesini engelleyememiş ve engelleyemeyecektir. Önder Apo ve Kürt halkının direnişi kültürleştiren, özgür yaşam kültürüne dönüştüren yiğit evlatları tarihin aydınlık yüzünü temsil etmektedir. Karanlık yüzünü ise komplocu, kurnaz, sömürgeci, tecavüzcü erkek-devlet sistemi ve zihniyeti oluşturmaktadır. Bu yüzden tarihi hep direnenler yazmış, karşısındaki katliamcı güçler lanetlenerek Kara Kitap'ta yerini almıştır. Günü geldiğinde, koşulları oluştuğunda cezasını bulmuştur.

Toplumdaki ilk kırılma cinsiyetler arasında yaşanmıştır. Öcalan sayesinde öğrendiğim en önemli ikinci keşif bu oldu. Nüfusun yarısını köleleştirmek kabul edilebilir olduğunda, kölelik norm haline geldi. Erkekler güç biriktirmek için tüm yaşamı sömürgeleştirmeye başladılar. Marksizm-Leninizm bunu ekonomik ilişkiler merceğinden analiz ederken, Öcalan yeniden inşa edilmesi gerekenin kadın ve erkek arasındaki ilişkiler olduğunu öne sürüyor. Bu, sömürünün kâr arayışı yerine egemenlik zihniyetiyle motive edildiğini görmeme yardımcı oldu ki, bunun kapitalist sürekli büyüme mitini yıkmanın ilk adımı olduğuna inanıyorum. Bu bir sınıf mücadelesi değil, güç mücadelesidir ve denge ancak kadınların özgürleşmesi ve cinsiyetlerin uzlaşması yoluyla yeniden kurulabilir.

Sıradaki sorumuza bir nevi cevap verdiniz aslında ama yine sormak istiyoruz; demokratik, ekolojik, kadın özgürlükçü paradigma hakkında ne düşünüyorsunuz? Kendi çözüm perspektifinize yakın görüyor musunuz? Makedonyalı kadınların sorunlarına ve çözümlerine hitap ediyor mu?

Bana göre bu paradigma, uygarlığın doğuşundan beri hayalini kurduğumuz özgür, eşitlikçi ve bolluk içinde bir toplumun tasvirine, 'Cennet Bahçesi'ne giden yolu açıyor. Daha derine indiğimizde, kadınların özgür olduğu demokratik ve ekolojik bir toplumda imkansız ya da ulaşılamaz hiçbir şey olmadığını görüyoruz. Aslında kulağa ütopya gibi geliyor ancak bence gerçekte giderek daha fazla hayat bulacaktır. O halde pratikte bu fikir etrafında birleşmek neden bu kadar zor?

Çünkü politikacıların, uluslararası tekellerin ve medyanın karmaşık mekanizması tarafından sürekli olarak sömürülüyor, beynimiz yıkanıyor ve dikkatimiz gerçek meselelerden uzaklaştırılıyor. Bu bizi özgünlüğümüzden koparıyor; işte bu yüzden paradigmanın odaklandığı konuya; gerçek benliğimize ya da Kürtlerin deyimiyle Xwebûn'a geri dönmek en devrimci eylemdir.

Paradigmanın en güzel yanı bence evrenselliği.

Tüm kötülüklerin temel nedenine, iktidar olgusuna dikkat çekiyor. Kapitalist modernite, güçlenmenin ancak başkalarını geride bırakmak pahasına mümkün olduğunu iddia eder ve sürekli rekabeti teşvik eder. Her düzeyde ortaklaşmayı hedefleyerek, işbirliği yaparak kendi içimizde ve toplumlarımızda bu tutumu değiştirmek, çoğu toplumsal hastalığın çözümüdür.

Makedonyalı kadınların sorunları, her yerdeki tüm 'medeni' kadınların sorunlarıyla aslında aynı; izolasyon, örgütsüzlük, her türlü istismar ve şiddet…

Kadın özgürlüğüne dayanan bu paradigma, bu ortak noktayı bulmamıza ve hepimiz özgürleşene kadar ona tutunmamıza yardımcı olur inancındayım.

Coğrafyalar farklı olsa da benzerliklerimiz, ortak noktalarımız var. Kürt Kadın Hareketi'nin dünya kadın konfederalizmi gibi bir önerisi var. Daha fazla ortaklaşma için bu formülü nasıl görüyorsunuz?

Dünya kadın konfederalizmini inşa etme sürecini tanımlamak için "ortaklaşma" terimini kullanmanız çok hoşuma gitti. Bu bana iki şeyi düşündürüyor: Birincisi, paradigma daha az ütopik olacak şekilde gizeminden arındırılmalı. İkincisi, daha fazla paylaşılmalı ve hepimiz için ortak olanla her zaman temas halinde kalmak için düzenli olarak güncellenmelidir.

Dünya kadın konfederalizmini inşa etmek için hayatımızdaki kadınlarla daha güçlü ilişkiler kurmalıyız ki birlikte örgütlenebilelim. Bunun salt siyasi tartışmalar yoluyla gerçekleşmesi gerekmiyor. Sadece parkta, bizi gerçekten dinleyen arkadaşlarımızla yapacağımız bir yürüyüş bile tüm bakış açımızı değiştirebilir.

İnsanlar, örgütlenmenin ön koşulu olan bağlantı kurmayı arzular. Sistemin, kendimizle olan ilişkimiz de dahil olmak üzere tüm ilişkilerimizde bir aracı gibi davranarak bizi gerçek dostluktan, özgür sevgiden ve amaç duygusundan mahrum bıraktığını fark etmemiz gerekiyor. Gerçek bağ, siyaseti ve örgütlenmeyi doğal ve sezgisel olarak, bir ideoloji yerine hayatın bir gerçeği olarak görmemize yardımcı olur; benim için demokratik konfederalizmin özü budur.

Kürdistan Kadın Gazeteciler Günü dolayısıyla ölümsüzleşen kalemlere saygıyla, minnetle...

Sevgiyi beslemek, büyütmek

Yıllarca güneşin doğuşunun hayalini kuran ben... Şimdi milyonlarca sayıda ve gecenin hakimi yıldızların kaybolmasıyla dağların doruklarından beliriveren ve gittikçe artan pembemsi renkte kızıllığıyla güneşin doğuşunu izlemek benim için anlatılamaz güzellikte. Kuşların melodileri, aydınlanan ve iyice belirginleşen ağaç, kaya silüetleri ise bir başka. Güneşin doğuşuna bu hayranlığın neden diye sorabilirsiniz. Doğanın yeni bir güne kavuşması gibi, benim için de yeniye başlangıcı ifade ediyor.

Hala Garê'nin anlamını öğrenemedim. Bir doğa harikası burası ve güzelliğini asla ifade edemeyeceğim. Xazir denilen noktayı gördüm. Yemyeşil suyu, onlarca şelalesi ve efsaneye göre su içmeye gelip şelalenin güzelliği karşısında hayranlıkla taş kesilen kuşun duruşu tek kelimeyle ihtişamlı. Yanından her geçişte adeta ruh aldığımı söyleyebilirim. Sonbahar mevsiminin kendine özgü güzelliği burada bir başka. Renk cümbüşü ancak fotoğraflarla, daha doğrusu gezilerek, görülerek anlaşılabilir.

Anam kokan yazma

Tüm eşyalarımı gömdüm, bu günlüğüm ve anamın hediye yazması var. Onu da kullanmaya kıyamıyorum, kokusu geçer diye...

Yaşasın gerilla iradesi

Garê bu; gizemli, fırtına, beliren kara bulutlar, şimşekler, birkaç damla yağmur, gülen yüzlerimiz, koşuşturarak çadır açmalar, su içeceğine sevinen yüzler, ellerinin temizlenmesi için açılan eller, mendiller... Ve olamaz; üç-dört dakika sonra çıkan güneş! Bir günde dört-beş defa aynı heyecanı yaşıyoruz ama nafile, sanki tanrı bizimle alay ediyor, yağmıyor yağmur. Yeniden, yaşasın gerilla iradesi.

Seni su kadar seviyorum

Tarihte bir kralın, "seni tuz kadar seviyorum" diyen kızını, hiçbir şey anlamıyor diye sürgün etmesi, ülkesi tuzsuz kalınca değerini anlayarak, "seni altın kadar seviyorum" diyen kralın sevgisinden ziyade "tuz kadar" sevenin gerçek sevgiyi beslediğini konuşuyoruz. Bundan hareketle biz kadın arkadaşlar, birbirimize "seni su kadar seviyorum" der olduk.

Süzülen şahin olsaydım...

İşte süzülüyor, süzülüyor ve aniden yükseliyor, kanatlarını açmış yeniden yükseliyor, sonra konduğu ve kaybolduğu ağaç ve kayalıktan ani bir yükseliş daha... Eğitimde otururken karşıki tepede süzülen şahin dikkatimi çekiyor. Belki de şahin değil ona benzer bir kuş ama bana onu hatırlatıyor. Kıskanıyorum. Onun gibi süzülüp Amed'e Ko Spî'nin zirvesine konmak, Murat nehirini izlemek ve oradan Munzurlara, Şerefeddin dağlarına uzanmak isterdim.

Kürdistan gazozu -Rebaz

Haziranın ortalarında dağların nimetlerinden yararlanıyoruz, mevsimi geçmesine rağmen hâlâ kar suları, nefis aromalarını barındıran rebazlar (ışkın) hepimizin elinde, soyup şekere tuza batırarak su ihtiyacımızı gideriyoruz. Bu vesileyle Kürdistan kurulunca kimimiz rebaz, ribês (Zazaca) gazozunu, kimimiz şekerini yapacağını söylüyor.

Kizwan sakızı

Gerillada yok yok gibi. Tıpçıların dahi önerdiği Kizwan sakızını yapıyor arkadaşlar. Ben de çiğniyorum, mide için iyiymiş. Ama dişlerime yapışıyor. Meğer ağzım açık, nefeslenerek çiğneyecekmişim.

Katır katibi

Welat gazetesinin yönetmeni Rojavalı Fevzi arkadaş şimdi gerillada. Elinde radyosu, diğer elinde hestirın (katırın) yuları zorla yürütmeye çalışıyor, devrilen yüküne arkadaşlar yetişiyor. Biz izleyenler gülüyoruz ve bir arkadaş Fevzi arkadaşa "katır katibi olursa görev de böyle olur" diyor.

***Özgür basın geleneğinin temsilcilerinden Gurbetelli Ersöz'ün güncesinden derlendi. Şehadet yıldönümü olan 7 Ekim, Kürdistan Kadın Gazeteciler Günü olarak karşılanıyor.**

Geleneğin emekçilerinden Şilan

Şilan Aras (Ayfer Serçe) kadın basın-yayın geleneğinin sürdürücüsü bir arkadaş. Urfa'da yayın yapan Karacadağ radyosunda bir dönem çalışma yürütmüş. Bulunduğu çevrenin feodal yapısına karşı durmuş ve asi yönleriyle dikkat çekmiş. Radyo çalışmasında yer alması da bununla bağlantılı.

Zorluklardan yılmadı

Şilan yoldaşın en belirgin özelliklerinden biri düşünce gücüne yüklenmesiydi. Kadınların en fazla düşünce güçleri bastırılmıştı. Bu noktadan hareketle öncelikle zihniyet, ideolojik anlamda güçlenmenin kadın açısından önemini derinden hissetti ve kendini böyle donattı. Medyada kadın eksenli bir yaklaşımı hep geliştirmek istedi. Kadınlarla ilgili haber yapmaktan büyük mutluluk duydu. Propaganda-ajitasyon alanında etkin olmanın kadının özgürleşme mücadelesi açısından tarihi önemini kavrayarak, bu tutumu çalışmasına yansıttı. O, basın alanında kadının yaşadığı zorlukları bizzat tecrübe etti ama kadın gazeteciliğinin gelişmesindeki iddiasını, coşkusunu bir an bile yitirmedi. Gerekçeli, şikayetçi yaklaşımları benimsemez ve 'olmaz' teorilerine karşı çıkardı. Varolanı hep büyütendi, değer katandı.

Öğretmeyi seviyordu

Kadın gazeteciliğinin gelişmesi için öncülük eden, yoğunlaşan, ısrarcı olan, emeği esas alandı. Önüne koyduğu bir çalışmayı başarı ile tamamlamak için gece-gündüz çalışırdı. Hatta ciddi göz sorunları olmasına karşın saatlerce masa başından kalkmazdı.

2002 yılında Ermenistan'a gitti gazetecilik yapmak için. Ermenistan'da Kürt kadınlarının yaşadığı ağır sorunları sokaklarda, köylerde, şehirlerde röportajlarla, izlenim yazıları ve fotoğraf kareleriyle belgelemeye çalıştı. Oradaki kadın dengbejleri, kadınların geleneksel kıyafet ve kültürünü, zenginliği de yansıtmayı esas aldı. Yaklaşık dört yıl, oldukça zor koşullarda çalışma yürüttü. Kısıtlı imkanlarla değer yaratmasını bildi. Halkın yoksulluğu O'nu çok etkiledi. Orada birçok yurtsever genci eğitti. Tecrübelerini paylaşmayı, öğretmeyi seviyordu. Bu çalışmalarını "Göçmen Yürekler" adıyla kitaplaştırdı.

Şilan'ın hayali: Kadın ajansı

Yeni çalışmalarda yer almanın heyecanını hep taşıdı. PAJK'ın ilk web sitesinin yapımında da görev aldı. O'nun yoğun emekleriyle site 2006 yılında yayına başladı. Kadın ajansının, kadın basın-yayıncılığında çok önemli olduğunu ve bunun mutlaka geliştirilmesi gerektiğini savundu. Bu projeyi bir ekiple birlikte geliştirebileceğinin kararlılığını gösterdi.

İlk adımların her zaman zorlu olacağını bilerek önemli olanın başarma ruhu olduğuna ısrarla işaret etti.

Kürdistan'ın bir başka parçasında kadınların sorunlarına eğilmek için Rojhilatê Kurdistan yollarına düştü. Gerçekleri yansıtmak için çıktığı yolda ucunda ölüm de olsa korkmadı. Ölümün her yerde olduğunu, önemli olanın onurluca yaşayarak ölmek olduğunu söyledi hep.

O, büyük bir tutku ve cesaretle kadın gazeteciliğini geliştirmek amacıyla yola çıktı ve bu yolda şehit düştü. İddiası, yaratıcılığı, ısrarı ve cesaretiyle Gurbetelli Ersöz'le ortak özellikleri çok fazla. Şilan, Gurbetellilerin başlattığı geleneğin güçlü bir takipçisi oldu. O, Kürt kadın basın tarihinde gururla anılacak...

***Nisan 2017'de şehit düşen PAJK Yürütme Konseyi Üyesi Hêlîn Murat'ın (Nurten Kılıçarslan) Şilan Aras için 2010 yılında kaleme aldığı yazı. Şilan Aras, 19 Temmuz 2006'da kadın intiharlarını araştırmak üzere gittiği Rojhilatê Kurdistan'ın Kelareş bölgesinde İran pastarlarının pususunda şehit düştü.**

Çocuk dünyasının öğreticiliği

Hevjiyana Azad ilkesi salt kadın ve erkek için geçerli bir olgu değildir. Aynı zamanda çocukların da parçası olduğu bir yaşamın; onların da varlığının, haklarının, kimliğinin, talep ve arayışlarının, akışkanlığının, renkliliğin katılımıyla anlam bulmasıdır.

● **Frankofon Jineolojî Ağı**

Bu yaz Temmuz ayında Fransa'da üçüncü Jineolojî kampı düzenlendi. Kampa Fransa'da yaşayanların dışında Fransızca konuşan komşu bölgelerden Jineolojî komitesi üyeleri, kadın meclis üyeleri ve çocuklar katıldı. Kampta yaklaşık 30 yetişkin ve yaşları 15 ay ile 10 yaş arasında değişen 14 çocuk vardı. Çocukların hepsi Fransızca konuşuyordu ama farklı geçmişlerden geliyorlardı ve hepsinin Fransızca, Türkçe ya da Kürtçe bilgisi aynı değildi. Kırsal kesimde, tarım alanlarının da bulunduğu, doğayla iç içe bir mekanda kampımızı yaptık.

Kadınlara yönelik olsa da, en az onlar kadar çocuklar da bu kampta yer buldu. Hem annelerin katılımını tam sağlamak hem de çocuk dünyasının renkliliğini, saflığını, neşesini ortamımıza katmak istedik.

Çocuklar temel bir katılımcı

Bunun için kamp başlamadan 5 kişilik bir komite oluşturduk, çocukların ne şekilde karşılanacağını, kamp boyunca ne gibi etkinlikler düzenleyeceğimizi planladık.

Fransa'daki kadın aktivist ya da feminist gruplarda çocukların bu tür kamplara katılımı oldukça düşük. Ama bizim kampımızda çocuklar temel bir katılımcı oldu. Kampın koşulları çocukların etkinliklerine, rahat hareket etmelerine göre yeniden uyarlandı.

Güven ve duygu bağı

Eğitim ve pedagoji konusu bizim için önemliydi. Çocukların çoğu kamptan önce hem birbirlerini hem de kendileriyle ilgilenecek yetişkinlerin çoğunu tanımıyorlardı. Çocuklar ve yetişkinlerin bütünselliğinin hem çocuklarda güven duygusunu yaratması hem de güçlü bağları oluşturması bakımından gerekli olduğunu hissettik.

Bu nedenle çocuklarla ilgilenme görevini sadece 5 kişilik komiteye bırakmadık. Kamp boyunca her günün yarısında aynı komünden iki ya da üç kişi çocuklarla birlikte zaman geçirdi. Kısa doğa yürüyüşleri yaptılar. Oyunlar oynadılar, kitap okudular. Civardaki çiftlikleri ziyaret ettiler. Her akşam yatmadan önce hikayeler okundu. Ayrıca yetişkinlerle birlikte sosyal faaliyetlere katıldılar. Şarkılar söylediler, dans ettiler. Ve kendileri için farklı bir deneyim olan Cyanotype-Siyonotip yani güneş baskısı yöntemiyle yaratıcı çizimler yaptılar.

Yaşlara göre eğitim planlaması

Bir süre sonra çocukların kendiliğinden seminer odasına geldiklerini gözlemledik. Minderlerin üzerine oturarak resim yapıyor, kitap okuyor, ya da oyuncaklarıyla küçük yapılar inşa ediyorlardı. Kamplarımızda kadınlar için Jineolojî eğitimleri konusunda önemli bir tecrübe oluştu. Ancak çocuklar için bu dersleri yeniden düzenlemek, çocuklar ve yetişkinleri bir noktada buluşturan kolektif bir eğitim planını daha da geliştirmek hedeflerimiz arasında. Bu kampımızda çocukların yaşlarına göre daha kategorize bir eğitim yapamadık. Önümüzdeki kamplarda çocukların yaşlarına göre atölye çalışmaları yapmak, çocuklar için 'düşünce kafeleri' oluşturmak gibi farklı planlamalarımız var.

Her yeni gün bir eşik

Yaşamın her anı bir deneyimdir. Her yeni gün, öğrenmenin, bilginin sonsuzluğunda yeni bir eşiktir. Bu temel ilke, kadınlar kadar çocuklar için de geçerliydi kampımızda. Her yeni güne, yeni bir başlangıç olarak bakmak, çocukların birbirini yeniden tanımasını sağlamak da eğitimimizin bir parçasıydı. Nasıl ki Jineolojî'nin temel bir yöntemi olarak tekmil dediğimiz yöntemle faaliyetlerimizi ele alıp değerlendiriyorsak, kampımızda bir günümüzün verimliliğini de gün sonundaki değerlendirmelerimizle analiz ettik. Bu yöntem çocuklarda farklı biçimlerde de olsa özü aynıydı. Bilgilendirme oturumlarıyla çocuklar da güne böyle bakmayı öğrendi.

Çocuklar bu yaşamın öznesi

Aslında komitemiz yetişkin kampının yanısıra ayrı bir çocuk kampı yapmayı planlamıştı. Ancak bu deneyimden sonra düşüncemiz değişti. Eril bakış açısının doğayı, canlıları, kadınları, çocukları ikincil gören bakış açısının tersine, onları bir özne olarak görmeyi, bütünlüklü bakmayı ilke edinenler olarak çocukların dünyasına saygılı olma, onların da sorunlarına çözüm bulma arayışımız hep vardı. Bu kampımızda da çocukların sorunlarını dinlemeyi, çözümleri de birlikte oluşturmayı günlük yaşamın bir parçası haline getirdik.

Hevjiyana Azad çocukları da kapsıyor

Jineolojî'de sıkça sözünü ettiğimiz Hevjiyana Azad ilkesi salt kadın ve erkek için geçerli bir olgu değildir. Aynı zamanda çocukların da zaten parçası olduğu bir yaşamın; onların da varlığının, haklarının, kimliğinin, talep ve arayışlarının, akışkanlığının, renkliliğin katılımıyla anlam bulmasıdır. Bu yapılmaksızın salt çocuk oldukları için onları ayırmak şekilsel bir kreş sisteminden öte anlam taşımayacaktır.

`Kendi'ne ait olmaktan çıkarmak

Komünal yaşamı göz önüne bulundurarak katılımcılar komünler şeklinde örgütlendi. Her komün günlük olarak bir görevden sorumlu kılındı. Yaşam kolektif ise sorumluluklar da öyle olmalıydı. Çocuklar için de yaşlarına ve yeteneklerine göre alanlar yarattık. Ateş için odun getirmek, kendi odalarını düzenli olarak toplamak gibi... Her komüne çocukların dahil edilmesinin toplumsallık duygusunun daha fazla gelişmesine vesile olabileceğini düşündük. Çocuklara bakma görevi de "Kendi"ne ait kılmaktan çıkıp tüm komünün sorumluluğuna bu nedenle verildi. Tüm bu konularda annelerle ayrıca tartışma yürütme zeminleri de sağladık. Kampın ilk başlangıcında, ortasında ve sonunda yaptığımız tartışmalardaki değişim kampın yarattığı etkiyi anlamada önemli veriler sundu. Hem kadınların kendi aralarındaki paylaşım, duygu, düşünce ve ruh bütünlüğü hem de çocukların dünyasına saygı anlamında öğretici bir süreç yaşadık.

Sistemin bakış açısını yıkmak

Çocuklar ve yetişkinler arasındaki bağ, iletişim ya da tam tersi kopukluk, mesafe; yine Avrupa'da ya da Ortadoğu'da doğan, büyüyen bir çocuğun şekillenmesi vb başlıklarda teorik tespitlerin ötesinde kolektif deneyimimizden öğrendik. Birbirimizi tanıdık, yöntemlerimizi yeniden yeniden ele alma fırsatını elde ettik. Zaten kampımızın temel amaçlarından biriydi bu.

Belki de daha önce teorik olarak okudukları, eğitimini aldıkları Jineolojîk bakış açısını yaşamsallaştırmak, yeni bir zihniyet oluşturmak böylece mümkün olabiliyordu. Çocukların kendi arasındaki ilişkiler de yeni bir zihniyetle çocukların şekillendirilmesi gerektiğini gösteriyordu. Kişilik şekillenmesi ve gelişiminde çok erken yaşlarda doğru bir eğitimin rolü düşünüldüğünde bireycilik, çatışma ve kıskançlık gibi sistem özelliklerinin yerine paylaşım, kolektif yaşam ve dayanışmayı nasıl güçlendirebileceğimizin yollarını bulmak gerekiyor.

Sistemin çocuklarımız üzerindeki etkisi hakkında nasıl düşünebiliriz? Onları bundan nasıl koruyabiliriz ve onlara ne gibi alternatifler sunabiliriz? Kamp boyunca kendimize sorduğumuz sorular oldu bundan sonra da olmaya devam edecek. Özetle kampımız baştan sonra heyecan vericiydi. Çocuklardan, onların dünyasından çok şey öğrendik. Onlar yaşamın en güzel rengi, en temiz, en saf yanı.

ABDULLAH ÖCALAN

En büyük gladio komplosu

> "Büyük Ortadoğu Projesi'nin kilit adımlarından biri ve ilki bana yönelik olan operasyondu. Kürdistan'daki gelişmelerin seyri ve Kürtlerin kontrolünün ellerinden çıkması onlar için kabul edilemez bir durumdu. Bağımsız Kürt kimliği ile özgürlük çizgisine son vermem dayatılıyordu."

9 Ekim 1998'den 15 Şubat 1999'a kadarki dört aylık süreç müthiş geçmişti. Dünya hegemonu ABD dışında hiçbir güç bu süreçte bu dört aylık operasyonu düzenleyemezdi. Türk özel savaş güçlerinin (Bu güçlerin başkanı General Engin Alan'mış) bu süreçteki rolü sadece beni uçakla İmralı'ya, o da kontrollü olarak taşımaktı. Süreç kesinlikle NATO tarihinin en önemli operasyonunun gerçekleştirildiği bir süreçti.

Tek bir aykırı tavır çık (a)madı

Bu o kadar açıktı ki, gidilen hiçbir yer aykırı bir tavır sergileyemiyordu. Sergileyenler anında etkisizleştiriliyordu. Büyük Rusya bile çok açık bir biçimde etkisizleştirilmişti. Yunanlıların tavrı zaten her şeyi açıklamaya yetiyordu. Roma'da kaldığım evin içinde ve dışında alınan güvenlik tedbirleri durumu oldukça açıklayıcıydı. D'Alema tecrübesizdi, kendisi yalnız başına karar alamadı. Sonuçta yargıya havale edildik. Bu tavırda Gladio'nun etkisini görmemek mümkün değildi. İtalya'nın beni kaldıramayacağını bildiğim için ayrılmak zorunda kalmıştım. Tabii Türkiye bunun karşılığında ABD ve İsrail'in en güvenilir ama en uydu ülkesi haline getirilmişti. Çılgınca küreselleşiyor denilen süreç, aslında Türkiye'nin küresel finans kapitalizmine peşkeş çekilmesi öyküsünden başka bir şey değildi.

BOP'un kilit adımı

Irak'ın işgal senaryosu da benim teslim edilmemle sıkı sıkıya bağlantılıdır. İşgal aslında bana yönelik operasyonla başlatılmıştır. Aynı husus Afganistan'ın işgali için de geçerlidir. Daha doğrusu, Büyük Ortadoğu Projesi'nin (BOP) hayata geçirilişinin kilit adımlarından biri ve ilki bana yönelik olan operasyondu. Çünkü Kürdistan ve Kürtler giderek kontrollerinden çıkıyordu. Kürdistan'daki gelişmelerin seyri ve Kürtlerin kontrolünün ellerinden çıkması onlar için kabul edilemez bir durumdu. Bağımsız Kürt kimliği ile özgürlük çizgisine son vermem dayatılıyordu.

Varlık nedenimiz özgürlük çizgimiz

Bizim varlık nedenimiz ise, partimiz ve özgürlük çizgisiydi. ABD ve İngiltere 1925'ten beri Türkiye'ye verdikleri sözü (Irak Kürdistan'rna dokunmamak şartıyla Türkiye Kürdistan'ını feda etmek) tutmak durumundaydılar. Türkiye bu temelde NATO'ya girmiş, kendisiyle bu temelde Kürt sorunu üzerinde anlaşmışlardı. Konumumuz ve stratejimiz, geleneksel ve güncel olarak büyük önem arz eden Ortadoğu'daki bu dengeyi ve hegemonyayı tehdit ediyordu. Ya bu hegemonyanın yörüngesine girecek ya da tasfiye edilecektik. Türkiye Cumhuriyeti 1925'ten beri bu hegemonik güçlerle yaptığı antlaşmaları (1926'da Musul-Kerkük konusunda anlaşma, 1952'de NATO'ya giriş, 1958 ve 1996'da İsrail'le yapılan anlaşmalar) Kürtleri tarihten silme temelinde kullanmak istiyordu. İsrail'in kuruluş hesapları nedeniyle sistemin yapamayacağı çılgınlık yok gibiydi. Beyaz Türk gerçeği denilen yapay ideoloji, kadro ve sınıf oluşumu bu temelde inşa edilmişti. Ayrıca PKK bu oluşuma öldürücü darbe vurmuştu. Çünkü Kürt kimliğinin kabulü ve özgürlüğünün tanınması bu oluşumun inkârı anlamına geliyor, en azından bu ölümcül politikaların terk edilmesini gerektiriyordu.

Beyaz Kürt oluşumu hazırlandı

KDP bağlamında da benzer bir Beyaz Kürt oluşumu inşa edilmeye çalışıldı. Aynı merkez hem Türklerde hem de Kürtlerde benzer ama aralarında çelişkiler bulunan iki güç yaratmayı varlıkları için (ABD ve İngiltere başta olmak üzere, Batının Ortadoğu'daki hegemonik çıkarları ve İsrail'in güvenliği için) hayati önemde görmekteydiler. Kendilerine bağlı ama aralarında hep problemler olan bu iki güç bağlamında bölgedeki çıkarlarını kollamak son derece akıllı bir politikaydı.

PKK'nin çıkışı, tarihsel olduğu kadar güncel geçerliliği de olan bu oyunu bozuyordu. 1993 ve 1998'deki çözüm ve barış imkânının doğması bu oyunun sonu demekti. Onun için bu tarz bir çözüme müsaade edilmedi. Büyük suikastlar ve komplolar düzenlendi. PKK'nin Kürtleri denetim altından çıkarıp, başta Türkler olmak üzere diğer toplumlar ve devletlerle barıştırması, bu güçlerin Ortadoğu'daki hegemonik oyunları ve çıkarlarının devamı açısından stratejik bir darbeydi. Gerekçelerini daha da kapsamlı biçimde sıralayabileceğimiz bu hususlar, 1998 komplosunun neden büyük ve stratejik amaçlı olduğunu yeterince kanıtlamaktadır.

Üçüncü dünya savaşı ve olasılıklar

'Üçüncü Dünya Savaşı' bir gerçektir ve ağırlık merkezi Ortadoğu coğrafyası ve kültürel ortamıdır. Sadece 'Üçüncü Dünya Savaşı'nın yoğunluk merkezi olarak Irak'ta yaşananlar bile buradaki savaşın bir ülke ile ilgili olmadığını, dünya hegemonik güçlerinin çıkarları ve varlığı ile ilgili olduğunu gayet iyi açıklamaktadır.

Bu savaş ancak İran'ın tamamen etkisizleştirilmesi, Afganistan ve Irak'ın istikrara kavuşturulması, Çin'in ve Latin Amerika'nın tehdit olmaktan çıkarılmasıyla sonlandırılabilir. Dolayısıyla savaşın daha ortalarındayız.

Savaş en az on yıllık (NATO'nun son stratejik planları da on yıllık bir süreyi öngörmektedir) bir süre daha devam edebilir. Kesin böyle olacaktır demek sosyal bilimler açısından doğru değildir, böyle olması yüksek bir olasılıktır. Bazen diplomasi, bazen şiddet yoğunlaşacaktır. Gündeme şiddetli ve kontrollü ekonomik krizlerle müdahale edilecektir.

Alanların önceliği değişecek ama şöyle veya böyle savaş komple olarak birçok alanda cereyan edecektir. Ancak savaşın bu temel doğası göz önüne getirildiğinde, bana yönelik 1998 operasyonunun neden uluslararası çapta yürütüldüğü ve NATO'nun en büyük Gladio operasyonu olduğu daha iyi anlaşılacaktır.

Şüphesiz büyük savaşlarda hep hegemonik güçler kazanmazlar, halklar da çok şey kazanabilirler. Hatta hegemonik güçler sistemsel kaybedebilir, halklar sistemsel kazanabilirler.

***Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın 'Beşinci Kitap-Kürt Sorunu ve Demokratik Çözümü' adlı savunmalarından derlenmiştir.**

Narin'in öğrettikleri

● **Fidan Ataselim/İlke tv internet portalı**

İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya, muhabir dostumuz Sevgi Şahin'in Narin sorusuna 'sus', 'sessizlik' anlamına gelen hareketi yapmıştı. İşaret parmağını yukarı doğru ağzına yaklaştırmıştı. Hastane duvarına asılı çerçevedeki bir hemşirenin sus işareti yapma fotoğrafı gibi. Trajiktir evet. Belki de en çok bu sefer bir şey demesini beklediğimiz sorumlu bakan susmuştu. Gereği yapıldı diye paylaşımlar yapan bakan susmuştu. Narin'in ölüm tarihi otopsi ile belirlenmiş. Tam bir ay olmuş. Bir aydır, "Narin'e ne oldu?", "Kim/kimler öldürdü?", "Yardım edenler kimlerdi?", "Örtbas eden kimlerdi?" sorularımız yanıtsız.

Bakana hep beraber soralım tekrar ve tekrar:

– Narin için de gereğini yaptın mı?

– Susma! Konuş! Narin'e ne oldu?

Bir köyün susması ya da susturulmasından çelişkili ifadelere, türlü spekülasyonlardan dedikodu gibi konuşulan yönlerine kadar bir küçük kız çocuğunun kaybı ve ardından öldürülmesinin açığa çıkarılma süreci hepimize çok şey öğretti. Umarız tez vakitte gerçek açığa çıkar, tüm sorumlular baştan aşağıya kadar hesap verir. En önemlisi bir daha bir Narin'imize daha kıyamazlar.

İzlediğimiz bir film ya da dizi değildi, yaşadığımızdı. Ama birçokları ne yapacağını şaşırdı, ekrandan çığlık attı. Kimisi "Acaba ne gördü?" sorusunu bir köy dedikodusu gibi magazinleştirdi. Hepsinde utandık. Tüm toplum, diğer bir yandan, adli tıp uzmanı ya da dedektif oldu.

Sadece utanmadık da. Mücadele edenlerimiz, eylemler yapanlarımız, sessiz kalmayanlarımız, çocuğun üstün yararını gerçekten gözetip ona göre haber yapanlarımız da oldu.

Narin'i hep beraber yaşatamamıştık ama hep beraber olayın otopsisini de olay yeri keşfini de yapıyorduk. Burada aslında bütünsel bir yaklaşımın ne kadar önemli olduğunu görüyoruz. Biz mücadelesini sürdürenler elimizden geleni yapıyoruz da yetkililer ne yapıyordu?

Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile birlikte o köydeki okula psikososyal destek birimi yönlendirmiş. Oradaki pedagogların ifadeleri üzerine çocuklar yaşananlar hakkında hiç konuşmuyormuş. Bu bir travma mıydı? Yoksa korkutulan çocuklar mıydı? Bilinmiyor. Sürekli bir bilinmeze doğru itiliyoruz.

Hiçbir şey tesadüf değil

Narin'in bu dönemde öldürülmesi, delillerin bu kadar organize karartılması tesadüf değildi. Şiddet hiç olmadığı kadar meşrulaştırılmıştı. Sokak hayvanlarının katledilmesini salık veren yasadan tutun da her gün televizyonlarda izlediğimiz sokak ortasında öldürülen, şiddete uğrayan kadınların görüntülerine kadar... En çok aile denildiği dönemde işte koca bir aile suç ortağına dönüşmüştür. Maalesef ki aile odaklı politikalar, aile içerisinde her şeyin yapılabileceğini ve örtülebileceğini ortaya koydu. Narin çok konuşulmaz sandılar. Yanıldılar.

Biz her ne kadar bilinmeze doğru itiliyor olsak da en iyi bildiklerimizi hatırlatalım. Tüm çocuklar için Lanzarote Sözleşmesi ve Çocuk Koruma Kanunu etkin uygulanmalı. Şüpheli ölümlerde, gizlenmeye çalışılan cinayetlerde etkin bir soruşturma yürütülmeli. Bunun için belirlenmiş evrensel, uluslararası hukukta gelişmiş yöntemler kullanılmalı. İstanbul Protokolü izlenmeli. En önemlisi kamuoyuyla şeffaf şekilde bilgiler paylaşılmalı ki spekülasyona yol açılmasın. Narin'in öldürülmesinde AKP'li vekilin "Aile dostumuzdur." demesi düzeyi olunca konuşsalar da inanılır mı ayrı tartışma konusu olur. İnsanların yetkililere güvenmemesinin sorumlusu da yine yetkililerin kendileridir.

Bu acıyı yaşatan iktidar politikaları

Hepimize Narin'in acısını yaşatan bu ülkenin siyasi iktidarının aile odaklı politikalarıdır. Kastedilen aile buna benziyor. Her gün cinayetler artıyor. Aile içerisindeki reisler her şeyi kendilerinde hak görüyor.

Rabia Naz'ın ve Leyla'nın ardından çok şey öğrenmiştik. Şimdi Narin'in ardından daha da çok şey öğrendik. Keşke bunları öğrenmek zorunda bırakılmasaydık ama tüm çocuklar için öğrenmeye ve sorumluluğu bulunanlara yapılması gerekeni yapmak zorunda bırakmaya devam etmeliyiz. Şimdi 'susmak' zamanı değil en çok da 'konuşmak' zamanıdır!

Konuşacağız, yazacağız, politika geliştireceğiz, örgütleneceğiz, direneceğiz.

Siyasi iktidara sırtını dayayanlar güçlendirilirken çocuklar ve kadınların hayatı harcanıp gitmeyecek. Taliban'ın zihniyeti bu coğrafyada kök salamayacak.

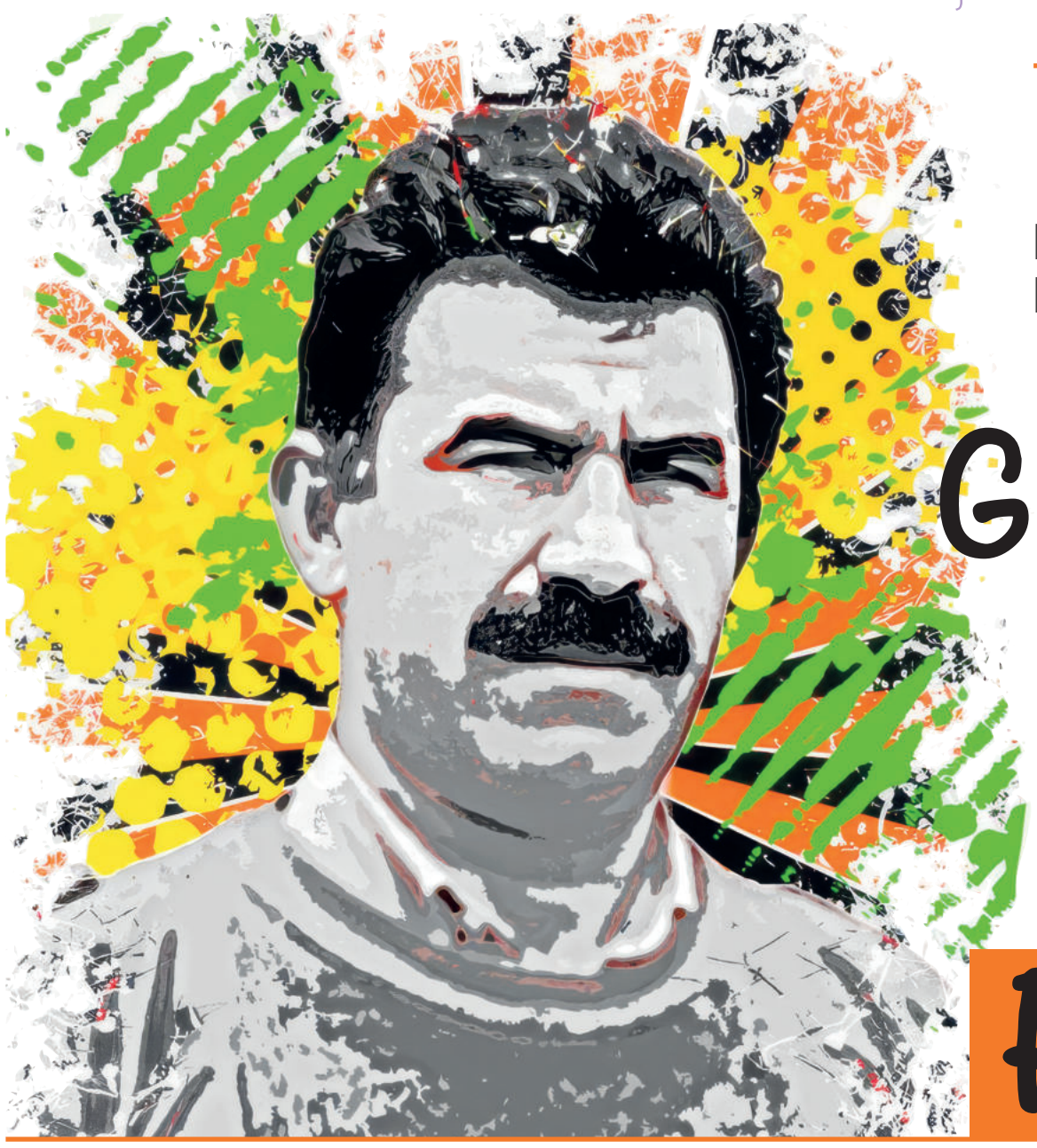

Di 10'ê Cotmeha 2023'an de yekem car li seranserê cîhanê tevgerên modernîteya demokratîk, jinên azadîxwaz, cotkar, karker, akademîsyen, çalakvan û parêzvanên mafê mirovan ji bo azadiya fîzîkî ya Rêber Apo dengê xwe bi hev re rakirin.

Gerdûnîbûyîna Heqîqeta Rêber APO

• Şervîn Nûdem

Ji roja reş a 9'ê Cotmeha 1998'an ve têkoşîna li dijî komploya navdewletî bi armanca gihandina azadiya fîzîkî ya Rêber Apo bê navber û bi dilsozî dewam dike. Ji ber ku gelê Kurd û bi taybetî jî jinên Kurd hebûna xwe û hêviyên xwe yên azadiyê di kesayeta Rêber Apo de dîtin, wan rasterast fêhmkirin ku komploya navdewletî êrişî hebûna wan û tevahî nirxên wan dike. Kurdên ji çar aliyên Kurdistanê vê heqîqetê bi van gotinan tînin ziman: "Yê ku çav daye me, yê ku ziman daye me, yê ku mejî daye me, Serok Apo ye." Ev rewş nemaze ji bo civaka Rojava derbasdar e ku 20 sal bi Rêber Apo re rasterast di nav danûstandinê de bû. Wî jin, mêr, ciwan û zarok perwerde dikir û hewl dida ku vîna jinan û bîreweriya xwerêvebirina di civakê de ava bike. Lewma civaka Rojava bi derketina Rêbertî ji axa Sûriyê di encama gefên şer ên dewleta Tirk û hêzên navdewletî de di 9'ê Cotmeha 1998'an de ji binî ve hejiya.

'Kesek nikare Roja me tarî bike!'

Gelek jin dibêjin ku wê rojê tirs û êşeke kûr hîs kirine û xwe bêkes dîtine. Lê çalakiyên ku di serî de pêşengên Tevgera Azadiya Jinên Kurdistanê bi şîara 'Kesek nikare Roja me tarî bike!' li girtîgehên dewleta Tirk dan destpêkirin, hişt ku jin û tevahî civak di demekî pir kin de rewşa şokê derbas bike û gel êşên xwe bizivirîne hers û berxwedana li dijî hêzên komploger. Ev berxwedan bi dîlgirtina Rêber Abdullah Ocalan ya di 15'ê Sibata 1999'an de gihişt asta serhildana hevbeş a tevahiya gelê Kurd. Di heman salê de Înisiyatîfa Navneteweyî ji bo azadiya Rêber Apo hat damezrandin û li çend welat çalakiyên piştgiriya bi têkoşîna gelê Kurd re hatin lidarxistin. Lê wê demê bi gelemperî asta fêhmkirin a komplo û têkoşîna hêzên modernîteya demokratîk ên cîhanê li dijî rastiya vê komployê mixabin lewaz maye.

Helwesta 'Bê Serok Jiyan Nabe!' ya ku gel û bi taybet jî jinên Kurdistanê bi grevên birçîbûnê, meş, xwepêşandan û çalakiyên cûr bi cûr ku 26 salan hema bêje li her derê pêk anîn, tevî pêngavên şoreşgerî yên tevger û gerîlayên azadiyê bûn dînamîkên esasî yên têkoşînê ji bo şikandina dorpêça tecrîdê û têkbirina komploya navneteweyî. Herçiqasî dewleta Tirk û hêzên hegemon sal bi sal êrişên qirkirinê û pêkanînên tecrîdê yên derqanûnî li dijî Rêberê Gelê Kurd girantir kirine jî, ew di armanca şikandina vîna azadiyê ya gelê Kurd û jinên azadîxwaz de biser neketine. Berevajî vê, her ku polîtîkaya tecrîdê girantir bû, rewşa Rêber Apo, felsefe û pêşniyarên wî yên çareseriyê bûne rojevên navneteweyî.

Ji bo azadiyê pêngava gerdûnî

Di 10'ê Cotmeha 2023'an de yekem car li seranserê cîhanê tevgerên modernîteya demokratîk, jinên azadîxwaz, cotkar, karker, akademîsyen, çalakvan û parêzvanên mafê mirovan ji bo azadiya fîzîkî ya Rêber Apo dengê xwe bi hev re rakirin. Li 74 cihên li çar aliyên cîhanê ji Awustralya heya Abya Yala, ji Afrîkayê heya Asyayê, ji Emerîkaya Bakur heya welatên Ewropayê bi daxwaza 'Ji Abdullah Ocalan re Azadî, Ji Pirsgirêka Kurd re Çareşa Jinê û Jineolojî bûne nexşerêya şoreşa Kurdistanê û çareseriya pirsgirêkên mirovahiyê. Di dewama vê de wergerandina pirtûk û parêznameyên Rêbertî bi zimanên cûda yên cîhanê, pêkanînên xweseriya demokratîk li Bakûr û Rojavayê Kurdistanê, berxwedana gerîla li dijî êrişên dagirkeriyê yên dewleta Tirk li ser axa Başûrê Kurdistanê û serhildana li Rojhilatê Kurdistanê û Îranê bi dirûşme û felsefeya Jin Jiyan Azadî, rê li ber hemleya gerdûnî ji bo gihandina azadiya fîzîkî ya Rêber Apo vekir.

Aliyên giring ên pêngavê

Du aliyên giring ên vê pêngavê hene ku hêjayî nirxandinê ne. Li aliyekê li gelek welat û torên modernîteya demokratîk, înîsiyatîfên di warê têkoşîna hiqûqî û siyasî de ji bo rakirina tecrîdê û azadiya fîzîkî ya Rêbertî hatine pêşxistin. Serlêdanên şandeyên navneteweyî û daxwaza hevpar a zêdetirî 1500 parêzer û hiqûqnasî ji bo serdana girtiyên li Îmraliyê, nameya vekirî ya 69 xelatgirên Nobelê ji saziyên navneteweyî, an jî kampanyaya 'Hezar Jin Yek Deng' çend ji van mînakan in. Bi bandora van kampanyayan herî dawî Konseya Mafên Mirovan a Neteweyên Yekbûyî û Komîteya Wezîran a Konseya Ewropayê binpêkirina mafên mirovan li girtîgeha Îmralî xistin rojeva xwe.

Aliyê duyemîn ê hemlê jî hewldanên tevger û kesayetên azadîxwaz e li herêmên cuda yên cîhanê ji bo xwendin, fêhmkirin û pêkanîna fikir û paradîgmaya Rêbertiyê. Semîner û perwerdeyên derbarê têgeha Konfederalîzma Demokratîk, çareseriya Neteweya Demokratîk, danasîna Jineolojî û çalakiyên wek 'Roja Xwendina Pirtûkên Rêbertî' û 'Diyalogên bi Rêber Apo re' ji bo gelek kesan bûne klîta naskirina kesayet û fikrên Rêber Apo. Gelek jinên femînîst, kesên çepgir, sosyalîst an jî anarşîst rave kirine ku ew di teorî û pratîkên Rêber Apo de rênîşanên ji bo derbaskirina xetimandinên xwe, bêhêvitiyê û qeyranên serdemê dikarin peyda bikin.

'Çareserî paradigmaya Rêber Apo ye'

Di nîqaşên bi jin û çalakvanên xwecihî ji herêmên cuda yên Efrîka, Abya Yala, Ewropa û Asyayê re em fêrbûn ku wan êdî bi îlhama ji perspektîfên Rêber Apo, wan dest bi avakirina modelên xwerêvebirinê yên demokratîk û ekolojîk kirine ku xwe disipêrin meclîs, komîn û kooperatîfan. Ew di nîqaş û têkiliyên xwe de bandora serdestiya mêr, zayendperestiya civakî û modernîteya kapîtalîst lêdipirsin. Bi vî awayî hem pêdiviya rêxistinbûnên xweser ên jinan hem jî lêgerînên ji bo guhertina kesayeta mêran derdikevin pêş. Bi taybet jinên xwecihî yên ji welatên Abya Yala, Başûr û Rojavayê Efrîka, Hindîstan û Nepal parvekirin ku ew bi naskirina Jineolojiyê re ji nû ve ketin ferqa giringiya zanîn û çavkaniyên xwe yên dîrokî. Her wiha çalakvanên li Endonezyayê mînakek balkêş a têkoşîna xwe li dijî zayendperestiya civakî anîn ziman.Yek ji endamên mêr ên kooperatîfekî çandinî hertim bi rengekî biçûk li jinan dinêrî û peyvên zayendperest bikar dianî. Çiqas ew mêr ji ber van nêzîkatiyan hatibû rexnekirin jî, wî zêhniyeta xwe neguhert, heta ku ew tevlî semînerek li ser mijara Şoreşa Jinan li Rojava bû. Bi bandora vê semîner û destkeftiyên têkoşîna azadiya jinan êdî wî helwesta xwe guhert û êdî hewl dide bi rêz nêzîkî jinan bibe.

Xwendina pirtûkên Rêbertiyê

Di heman demê de li qada Şoreşa Rojava jî pêngavekî nû ji bo xwendina parêzname û pirtûkên Rêbertiyê hatiye pêşxistin. Beşdarên komên xwendinê li komînên xwe an jî li meclîsên gel û saziyên jinan heftiyê carekê dicivin. Li gorî beşdaran pirtûk an bi zimanê Kurdî an jî Erebî tên xwendin. Piştî xwendinê ew pirsgirêkên xwe yên malbatî, civakî û pêkanîna Xweseriya Demokratîk dinirxînin û di ronahiya perspektîfên Rêber Apo de rêyên çareseriyê nîqaş dikin. Jinên ku li herêmên cûda yên Bakur û Rojhilatê Sûrî tevlî van komên xwendinê dibin, dibêjin ku ew ji van kombûnan gelek sûd werdigirin. Li vir jî em dibînin ku serwextbûna li ser dîrok, çanda herêmê, pîvanên Civaka Exlaqî û Polîtîk, wateya malbata demokratîk û Hevjiyana Azad guhertinên erênî di jiyan û têkiliyan de bi xwe re tîne.

Di encama çalakî û pêşketinên cihêreng ên ku di sala borî de bi hemleya gerdûnî ya 'Ji Rêber Apo re azadî' pêk hatin, em dikarin bêjin ku heqîqeta 'Bê Serok jiyan nabe' êdî bûye 'Bi Serok re jiyaneke azad pêkan e!'

Helwesta 'Bê Serok Jiyan Nabe!' ya ku gel û bi taybet jî jinên Kurdistanê bi grevên birçîbûnê, meş, xwepêşandan û çalakiyên cûr bi cûr ku 26 salan hema bêje li herderê pêk anîn, tevî pêngavên şoreşgerî yên tevger û gerîlayên azadiyê bûn dînamîkên esasî yên têkoşînê ji bo şikandina dorpêça tecrîdê û têkbirina komploya navneteweyî.

Roza Metîna

Dewlet bi taybet li Kurdistanê û bi awayekî qismî li hinek herêmên Tirkiyeyê ji fuhuşê, hişbirê û belavbûna rizandina civakî re, çavên xwe digire. Jin û saziyên ku li dijî vê têdikoşin jî dibin hedefa dewletê. Her wiha dewlet leşker û polîsên ku li kolanan tundiyê dikin û bersûcên tundiyê jî bêceza dihêle.

'Armanca şerê taybet rizandina civakê ye'

Parlamentera DEM Partiyê ya Amedê Ceylan Akça bal kişand ser polîtîkayên şerê taybet ên dewletê û wiha got:" Armanca şerê taybet rizandina civakê ye, dewlet dixwaze bi şerê taybet, civakê asîmîle bike û bîne halekî ku nekare bertekê jî nîşan bide. Helbet rêbazên li dijî şerê taybet/îllegalîteya bi kontrol zelal e. Li dijî vê rêxistinbûyin,mezinbûn û bi hişmendiyekê guhertina civakê yekem antîdot e."

Polîtîkayên şerê li bajarên Kurdistanê her ku diçe zêde û kûr dibe. Bi destên qursên Quranê, bi destê leşker û polîsan her wiha fuhuş û hişbirê tê xwestin jin û Gelê Kurd ji hebûn û nasnameya xwe dûr bikevin. Bi çarçoveya polîtîkayên şerê taybet êrişeke mezin û sîstematik bi taybet li dijî jinên kurd pêk tê. Li dijî van êrişana têkoşîn û berxwedana jin û Gelê Kurd jî dewam dike.

Parlamentera Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (DEM Partî) Ceylan Akça têkildarî mijarê nirxandin kir.

'Dewlet çavên xwe digire'

Ceylan bi lêv kir ku dewlet ji polîtîkayên şerê taybet re çavên xwe digire û wiha got:"Dewlet bi taybet li Kurdistanê û bi awayekî qismî li hinek herêmên Tirkiyeyê ji fuhuşê, hişbirê û belavbûna rizandina civakî re, çavên xwe digire. Jin û saziyên ku li dijî vê têdikoşin jî dibin hedefa dewletê. Her wiha dewlet leşker û polîsên ku li kolanan tundiyê dikin û bersûcên tundiyê jî bêceza dihêle. Sedema van kiryarên dewletê jî afirandina "Îllegaliteya bi Kontrol" e. Îllegaliteya bi Kontrol bi taybet ji bo netew dewletan rêya kontrolkirina li ser nasnameyên cuda ye. Wekî mînak, em dikarin behsa cinayeta Narînê ya di demeke nêz de bikin. Vê cinayetê civak pir êşand. Di vê bûyerê de dewsa ku lêpirsîna rizandina bi sponsoriya dewletê bê axaftin, pêşdaraz û stereotîpên bi rêya "Îllegaliteya bi Kontrol" li hemberî kurdan pêş dikevin, hatin axaftin. Ev polîtikaya ji bo fetisandina nîqaşên berpirsiyarî û para dewletê digirin dest, derketin pêş. Binêrin, di cinayeta Narînê de civakê dikaribû têgeha malbata pîroz a feodal, zayendperest û dijminê jinê lêpirsîn bikira. Civakê dikarî li ser êrişên ku tevgera azadiyê ya ji bo guhertinê li ber xwe dide, dike hedef bi awayekî baldarî bifikirya û ronahiyek bidîta. Dikarî pêşdarazên bi propagandaya jehrî hatiye biteşekirin, lêpirsîn kiriba."

Siyaseta 'Îllegaliteya bi kontrol

Ceylan bal kişand ser siyaseta dewletê "Îllegaliteya bi Kontrol" û wiha pê de çû:"Nirxên siyasî û civakî yên Tevgera Jinên Kurd a Azad û Gelê Kurd ji aliyê dewletê ve dibe hedef. Bi polîtîkayeke pir kûr ev yek tê kirin. Hinek apartên dewletê yên diyar e, ji bo tevgerên siyasî yên kurd wekî alternatîfekê tên pêşkêşkirin. Ev hewldan beşek ji siyaseta dewletê ya 'Îllegaliteya bi Kontrol' e."

'Dewlet fuhuş û hişbirê belav dike'

Ceylan dîsa bal bir ser îddiayên Dîlek Emekçi yên fuhuş û hişbir li ser zarokên keç tê ferzkirin û wiha dewam kir:"Fuhuş û hişbir bi çavdêriya dewletê belav dibe. Yek ji sedema vê jî ji bo armanca debara faliyetên nelirê yên hinek apartên diyar e. Binêrin li gor îddiayên Dîlek Emekçi tîne zimên, li Saziyên Parastina Zarokan fuhuş û hişbir li ser zarokên keç tê ferzkirin. Ev jî bi destên 'daraz û emniyet'ê tê kirin. Dewleta ku divê li ser vê yekê lêpirsînekê bike, rêbazeke "SLAPP" tercîh dike û kedkaran digire."

'Yên hişbirê difroşin polîs in'

Ceylan anî ziman ku bi çek û unîformayên Tirkiyeyê sûcên li dijî mirovahiyê tê kirin û wiha lê zêde kir:"Bi taybet li bajarên kurdan ên ku qeyûm lê tên tayinkirin, nûnerên wan ên legal tên girtin ji 2016'an heta niha nasnameyên kesên hişbirê difroşin û qaçaxçîtiya mirovan dikin, leşker û polis in. Heman siyaset li cihên kurdan ên Rojava yên ku Tirkiyeyê dagir kiriye jî xuya dike.Serekê çeteyan 'Abu Amsha' di bin hîmayeya Tirkiyeyê de bi awayekî sîstematîk tecawizî jinên kurd dike û ji bo fîdyeyê mirovan direvîne. Bi çek û unîformayên Tirkiyeyê van sûcên li dijî mirovahiyê dike. Hem Abu Amsha hem jî kesên piştgiriyê didin ji ber sûcên li dijî mirovahiyê wê bên darizandin."

'Armanca şerê taybet rizandina civakê ye'

Ceylan da zanîn tê xwestin bi şerê taybet civak bê rizandin û asîmîlekirin û wiha got: "Dewlet ji bo tevgerên civakî û siyasî yên statukoya dewletê lêpirsîn dike, bertaraf bike îllegalîteya bi kontrol bi kar tîne. Bi vê re dixwaze bêîstikrariya civakî ava bike û civakê lawaz bike. Dixwaze bi vî rengî rêxistinbûyina civakî dijwar bike. Îllegalîteya bi kontrol şerê taybet e. Armanca şerê taybet rizandina civakê ye, dewlet dixwaze bi şerê taybet, civakê asîmîle bike û bîne halekî ku nikaribe bertekê jî nîşan bide. Helbet rêbazên li dijî şerê taybet/îllegalîteya bi kontrol zelal e. Li dijî vê yekê rêxistinbûyin,mezinbûn û bi hişmendiyekê guhertina civakê yekem antidot e. Bi vê girêdayî em wekî aktivîstên Tevgera Jinên Azad (TJA) ji bo rêxistinkirina civaka exlaqî-polîtîk li mal û gundan xwendinên azadiyê dikin. Wekî nûnerên siyasî em bi saziyên civaka sîvîl û bi rêxistinbûyina civakî re di nava koordînasyonekê de ne. Em wiha mekanîzmayên piştevaniyê ava dikin. Em dîsa di çarçoveya faliyetên qanûndanînê de faliyetên şopdariyê û kontrolkirinê didomînin."

'Civak serî li me dide'

Ceylan diyar kir ku civak dewsa mekanîzmayên netew dewletê xwedî bike serî li nûnerên xwe yên civakî û siyasî didin û wiha got:"Em bi teşeyê rêxistibûyina xwe ya berfireh têkiliya xwe ya hemû aliyan xurt dikin, loma gelê me yê bi polîtîkayên şer dibin hedef dikarin bi me re têkiliyê deynin. Ji dozên xwînê bigirin heta parvekirina erdan gelê me dizane ku çareseriya esil nûnerên wan e û ji bo çareseriyê serî li med didin. Ev mînaka civaka rêxistinkirî ye. Ev di heman demê de teşeyekî xweparastinê ye. Civak dewsa mekanîzmayên netew dewletê xwedî bike serî li nûnerên xwe yên civakî û siyasî didin. Ev jî encama rêxistinbûyina me ya çalak û berfireh e."

Li dijî tecrîdê wê mîtîng bê lidarxistin

Ceylan bal bir ser mîtînga wê li Amedê li dijî tecrîdê bê lidarxistin, banga tevlîbûnê kir û wiha got:"Netewdewleta ku bi 'Îllegaliteya bi Kontrol' encameke dixwaze, nagire vê carê tecrîda li ser Birêz Abdullah Ocalan dewam dike. Netew-dewlet dixwaze vê siyasetê dewan bike loma jî dixwaze Kurdistanê di nava ewrekî bi toz de bifetisîne. Ji ber vê jî hem mûxatab hem jî avahîsazê çareseriya aştiyane Birêz Ocalan ji qada civakî dûr dixin. Li dijî vê yekê daxwaza azadiya fîzîkî û rakirina tecrîda li ser Birêz Abdullah Ocalan gaveke giring e. Loma jî em ê di meha Cotmehê de ji bo şermezarkirina 9'ê Cotmehê û ji bo daxwaza azadiya Birêz Ocalan, li Amedê mîtîngekê li dar bixin. Em dixwazin dîsa bang li gelê xwe bikin. Li dijî zihniyeta ku asîmîlasyon û rizandin ji xwe re kiriye hebûnek, em civakek azad biafirînin, em tevli vê mîtîngê bibin. Tevlibûna vê mîtîngê berpirsiyariyeke civakî û firsendek e."

Mûtabaqata ‘Qezenc bike-winda bike’

Berîtan Zagros

Dewleta Tirk a dagirker ku ji 1983’an ve bi bahaneya Tevgera Azadiyê bost bi bost axa Kurdistanê dagir dike, bi sedan baregehên biçûk û mezin çêdike, xwezayê talan dike, ciwanên Kurd dikuje. Lê li gel van hemûyan jî nekariye bigihe armanca xwe. Her sal dibêje, çendek man e, em ê wan jî tine bikin û dibe payîz careke din diçe serî. Beşek ji civaka Tirkiye ya bûye kerî jî ji van derewên dewleta Tirk bawer dikin. Dewleta Tirk herçend behsa pîşesaziya xwe ya ‘Parastinê’ û çek û teknolojiya xwe ya modern bike jî, ti teknolojiyeke wê ya saf xwemalî, bi gotina wan ‘Millî’ nîne.

Hemû welatên Ewropa û Rojava yên îdîaya demokrasiyê dikin didin wan! Li gel evqas çekên modern yên NATO’yê jî îsal di hevdîtinan de li xwe mikûr hatin ku wê nekarin bi desteka heyî ya hêzên derve, dîsa desteka PDK’ê, Sûne û Tirkmenan bikarin PKK’ê biqedînin. Ji ber vê careke din bi erêrkirin û piştgiriya NATO û bi taybet jî Amerîkayê Iraq tevlî konsepta qirkirina Kurd kir. Artêşa Tirk a nekarî bi rêya şerê hewayî û bejahî bikeve Herêmên Parastinê yên Medyayê û xwe mayînde bike, bi erêkirina Iraq, Amerîkayê û îqnakirina beşeke giring a Şîeyên Iraqê (nêzî Îranê) di deriyê Îbrahîm Xelîl re derbasî Başûr û Herêmên Parastinê yên Medyayê bû. Bêgûman eger artêşa Tirk li beramber berxwedana bêhempa ya gerîla serketîba, dê li Iraq û Başûr parsekî nekiriba. Erdogan ku piştî salan hate Iraqê li hemû deriyan da û rica kir, piştgiriyê bidin wan. Herî kêm li gel wan êrişî PKK’ê nekin jî, li pêşiya planên wan nebin kelem.

Ji ber van tawîzên hêzên Iraqî û hikûmeta Sûdanî didin dewleta Tirk, êdî artêşa Tirk rojane di deriyê Îbrahîm Xelîl re hêz û sewqiyeta leşkerî ji bo Başûrê Kurdistanê, Iraq û Herêmên Parastinê yên Medyayê vediguhêze. Bost bi bost axa ku gerîla diparêze, PDK di carekî de pêşkêşî dewleta Tirk dike. Heya niha nerazîbûnên cidî li beramber vê nîne. Jixwe Serokê PDK’ê Mesûd Barzanî di civîneke xwe ya li gel melayan de îtîraf dike ku wan Behdînan ji artêşa Tirk re vekiriye û dibê, ‘Kêm mabû PKK hemû herêma Behdînanê bixe bin kontrola xwe, lewma me rê ji Tirkiye re vekir û got werin çi dikarin bikin, bikin!’. PDK ne tenê di warê eskerî de, di qada siyasî de jî pişta xwe dide Kurdan û bi dijminên Kurdan re tifaqê dike.

Parlemenê mûtabaqat erê nekiriye

Mûtabaqata ku Iraq, dewleta Tirk û PDK’ê li Enqereyê îmze kirin, ji aliyê parlementoya Iraqê ve ne hatiye erêkirin. Her wiha ev mûtabaqat ji aliyê Serokwezîr ve jî ne hatiy îmzekirin û dema wê heya salekî ye. Kîjan alî bixwaze betal bike, divê 6 meh berê aliyê din agahdar bike, eger na wê dewam bike. Di mûtabaqatê de çiqas rê dabin dagirkeriya Tirk, du qatê wê di pratîkê de pêk tînin. Pîlana dewleta Tirk bi giştî Başûrê Kurdistanê Kerkûk û Mûsil jî di navê de dagirkirin e. Vê dagirkeriyê ne tenê bi rêya eskerî, her wiha aborî, siyasî, îdarî û civakî dike. Weke leşkerî cihên ku berê û niha digire, îlhak dike û dagirkeriyê berfireh dike.

Kirasê ‘Geşepêdanê’ li dagirkeriyê kir

Dewleta Tirk ku ji ber siyaseta xwe ya dagirkeriyê ya ji Rojhilata Navîn bigire heta Asyayê di rojevê de ye, ji bo kiras li dagirkeriyê bike û weke siyaseta ‘Qezenc bike-Qezenc bike’ bide nîşan jî, li Iraqê derewa ‘Rêya Geşepêdanê’ derxist pêş. Iraqê li beramber çêkirina vê rêyê dagirkeriya Tirk erê kir û axa Kurdistanê bi temamî pêşkêşî dewleta Tirk a dagirker kir. Dewleta Tirk ku armanca wê ya sereke dagirkirina Kurdistanê ye, hedefa wê ya duyemîn rêxistinkirin û zindîkirina DAIŞ’ê ya dibin navê Sûneyan de ye. Dixwaze bi rêya Erebên Sûne, Tirkmen û PDK’ê di siyaseta Iraqê bihêz bibe û cihê lingê xwe çêbike. Heya niha nikare bêgotin, di qada siyasî ya Iraqê de cihê xwe çêkiriye. Di hemû hevdîtinên xwede dibêjin, em li gel Iraqê siyaseta ‘Qezenc bike-Qezenc bike’ esas digirin. Lê di rastiyê de ti qezenceke Iraqê di vê mijarê de nayê dîtin. Dewleta Tirk dibêje, ji bo ez rêya ‘Geşepêdanê’ ya ji Besrayê destpê dike, heya Ovakoy ya Bakurê Kurdistanê diçe û ji wir jî berbi Tirkiye û Ewropayê ve diçe çêbikim, hebûna PKK’ê ya li herêmê li pêşiya zindîbûna aborîyê ya li Iraqê û geşepêdanê asteng e. Ji bo vê astengiyê rakim û bikarim vê rêyê çêbikim, divê pêşî PKK ji holê bê rakirin. Ev rêya ku ji sînorê Rojavayê Kurdistanê destpê dike beşeke giring a Başûrê Kurdistanê digire nava xwe. Bi vî awayî bi Iraqê da qebûlkirin ku divê li beramber

çêkirina rê PKK’ê û yên nêzî fikra PKK’ê ne li Iraqê bêne qedexekirin û terorîzekirin.

Her wiha dixwaze krîza xwe ya aborî bi dagirkerî û mêtîngeriya aborî ya li Iraqê bide derbaskirin. Eger gotin di cih de be, dixwaze bi kevirekî çend çûkan bikûje. Ji bo vê jî wê bi dehan şîrketên xwe seferber bike û ji vir jî ranteke mezin bidest bixe.

Her wiha bi rêya çêkirina vê rêyê dixwaze hebûna hêzên çekdar yên nêzî Îranê li herêmên nakokî li ser hene sînordar bike û nifûsa Îranê ya li herêmê lawaz bike.

Ji bo vê jî heya dawiyê erêkirin ji Amerîka, Îsraîl û bi taybet jî NATO’yê girtiye. Rêya mijara gotinê ku di sînorê Şengalê re derbas dibe, dikeve ciheke stratejîk. Îsraîl jî, Amerîka jî û Îran jî çavê wan li vê rêya stratejîk e ku Rojava û Şengalê bi hev girê dide. Dîsa eger li herêmê serwer bibe cihê herî stratejîk ê li herêmê Çil Mêranê digire. Kî Çilmêran kontrol bike, dikare rêya Iraq û Sûriye bi hev ve gire dide, bi temamî kontrol bike. Lewma Îran jî dixwaze vir bigire, Tirkiye jî bi bahaneya hêzên Êzidî dixwaze vir bigire û vê jî bi piştgiriya Îsraîl û Amerîkayê dike.

Başîka navenda çeteyan e

Barzanî û Erdogan ji bo careke din DAIŞ’ê li herêmê zindî bikin, li dijî hebûna Tevgera Azadiya Kurdistanê û komên çekdarên ên Şîe, komên faşîst ên Tirkmen, DAIŞ û komên paramilîter yên ser bi PDK’ê rêxistin dikin. Ji bo vê jî bi hîleyeke eşkere baregeha Başîkayê fermî kirin. Di fermiyetê de radestê Iraqê kiriye, lê di pratîkê de hebûna xwe ya li baregehê rewa û fermî kir! Ev xeteriyeke mezin e ji bo Kurd, Êzidî, Şebek, Şîe û Mesîhiyan. Hikûmeta Mihemed Şiya Sûdanî li beramber dayîna vîzeyeke sînordar ji bo xapandina Iraqiyan, qebûl kir Tirk li Başîkayê bimînin, herêmê îlhak bikin, çeteyan biçek û perwerde bikin. Başîka niha ji bo hemû Başûrê Kurdistanê û bi taybet jî Şengal û Mexmûrê metirsiyeke mezin çêdike.

Her wiha li gorî amarên fermî yên Iraqê ji ber hişkesaliyê û bê aviyê salane 100 hezar zeviyên Iraqê hişk dibin û jiyan lê dimire. Sedema vê ya sereke jî dewleta Tirk a dagirkere. Li beramber avên Kurdistanê de Kurdistanê dagir dike, dewleta Iraqê terbiye dike û bi wêya tawîzan jê digire. Lê heya niha jî soza berdana avên Dîcle û Firatê ne daye. Dewleta Tirk a dagirker sedema sereke ya koça zêde ya ji Başûrê Iraqê ye. Ji ber kêm aviyê û hişkesaliyê koçeke mezin heye.

Îlhak, dagirkerî û sûcên şer

Êrişên dewleta Tirk li dijî xelkê Başûr, rojnamevanan û bi taybet jî herêmên sivîl rojeveke giring li Başûrê Kurdistanê çêkir. Di van êrişan de zarok, mirovên sivîl, rojnamevan bûn hedef. Li Şengal û Seyîdsadiqê rojnamevan, li Dûkan, Şarbajêr û Mexmûrê zarok û mirovên sivîl bûn hedef. Ev êrişên dewleta Tirk tev dikevin nava sûcên şer. Ji ber ne tenê sivîl kirin armanc, eger leşker jî be li herêmeke sivîl û nîştecihên sivîl hebin êriş pêkanîn sûcê şer e. Lê ji ber Iraq, PDK, Amerîka û dewleta Tirk li hevkirine kes dengê xwe ji van komkujiyan re nake.

Di van demên dawî de komkujiyên dewleta Tirk a dagirker ya li herêma Silêmaniyê bûye yek ji rojeva sereke ya medyaya Başûr. Bi taybet ji ber hevkarî û sîxûriya PDK’ê ya ji dewleta Tirk re, bûye rojeva sereke ya bangeşeya hilbijartinên Herêma Kurdistanê. Ev êriş û hevkariya PDK’ê ya li gel dewleta Tirk, wê bandorê li encamên hilbijartineke dadwer bike.

Piraniya partiyên Başûr hevkariya PDK’ê xistine rojeva xwe û bi vê li PDK’ê dixin. Ji ber vê PDK di hilbijartinê de ji ber vê sedemê û çend sedemên din panîkeke mezin dijî û niha bi hemû hêza xwe ketiye nava tevgerê. PDK ya ku li Kerkûk, Mûsil û Şengalê winda kir, niha dor hatiye li Herêma Kurdistanê jî winda bike. Eger ne Amerîka û dewleta Tirk li piştbin, wê ji xwe bi ti awayî bi ser nekeve. PDK û dewleta Tirk xwestin Kerkûkê bigirin, Serokê Esayî Ehlî Heq Qeys Xezelî got, me Kerkûk ji dewleta Tirk rizgar kir!

Banga betalkirina mûtabaqatê

Herî dawî hêzên nêzî Îranê ku dibin sêwana Çarçoveya Hemahengî de kom bûne, mûtabaqata ji aliyê Sûdanî ve bi Tirkiyeyê re hatiye îmzekirin red kirin û banga betalkirinê kirin. Dagirkeriya Tirk parçebûna nava Iraqê zêdetir kir, nakokiyên Kurd bi Kurd re, Sûne bi Sûne re, Şîe bi Şîe re aloztir kir. Di rewşa heyî de li Iraqê li dijî Sûdanî nerazîbûnên cidî pêşdikevin.

Ev jî wî neçar dike xwe careke din neke namzet û tevlî hilbijartinê nebe. Hêzên desthilatxwaz jî bihev ketine. Di van aloziyan de valahî jî çêdibin û derfetên nû jî çêdibin. Yên herî rêxistinkirî û amadebin wê bikarin bi qezenc ji vê pêvajoya şer û aloziyan derbikevin.

Ji bo Tevgera Azadiya Kurdistanê ji van aloziyan bihêz dernekeve, hemû bihevre dijminahî dikin. destpêkê Rêber Apo bi tecrîdê hewl didin ji gel qut bikin, ji her alî ve êrişî gerîla dikin, bi êrişkirina ser ragihandina azad dixwazin rastiyê veşêrin. Êrişkirina ser ragihandinê nîşan dide wê şer, sûc, hovîtî zêdetir bibin. Ji bo ev neyên dîtin û ragihandina azad nebe wesîle ji şoreşên nû re bi taybet hedef digirin û hewl didin îradeya wê bişikînin.

Ji ber vê eger em têkoşîneke bihêz bikin, rêxistinkirîbin û li gorî pêşbîniyên xwe tevbigerin, em ê hemû hemleyên desthilatdaran zû bibînin û pêvajoyê serketî pêşwazî bikin.

Êrişên dewleta Tirk li dijî xelkê Başûr, rojnamevanan û bi taybet jî herêmên sivîl rojeveke giring li Başûrê Kurdistanê çêkir. Di van êrişan de zarok, mirovên sivîl, rojnamevan bûn hedef. Lê ji ber Iraq, PDK, Amerîka û dewleta Tirk li hevkirine kes dengê xwe ji van komkujiyan re nake.

Şoreşa 'Jin Jiyan Azadî' xeta sêyemîn e

● **Newaya Jin**

Hevseroka PJAK'ê Peyman Viyan diyar kir ku şoreşa 'Jin, Jiyan, Azadî' ji aliyê cewherî ve xeta sêyemîn e, nexşeya demokrasî û azadiyê ye û işaret bi pêşengiya KJAR'ê kir. Hevserokatiya Partiya Jiyana Azad a Kurdistanê (PJAK) Peyman Viyan di salvegera 2'yemîn a serhildana 'Jin, Jiyan, Azadî' de têkoşîna jinan a li hemberî zilm û zordariya rejîma Îranê û pêşengiya jinên Kurd nirxand.

Serhildana 'Jin, Jiyan, Azadî' li seranserê cîhanê deng veda. Qetilkirina jineke Kurd bû çirûskeke çawa, amosfera siyasî û civakî çi bû?

Ji bo rastiya şoreşê bê fêhmkirin, beriya her tiştî divê rastiya jin û jiyanê, jin û siyasetê, jin û civakê ya li Rojhilatê Kurdistanê û Îranê bê dîtin. Piştî ku keça Kurd Jîna Emînî di 19'ê Îlona 2022'an de hate qetilkirin, serhildanê destpê kir û ev serhildan veguherî şoreşa jinan. Di encama teqîna hêrs û kîna salan de serhildanê ji Kurdistanê destpê kir û mîna lehiyekê Îran da ber xwe û li cîhanê belav bû. Şoreşê hemû dîwarên neteweperestî, zayendîperestî û olperestiyê li Îranê rûxand û ji bo gelên bindest bû destpêkeke nû. Ji bo radîkalkirina têkoşînê bû destpêkeke nû, ji bo ronesanseke di asta Rojhilata Navîn de bû çavkanî. Du cihên lawaz ên rejîmê hene; Kurd û Jin. Şoreşê sê faktorên esasî di nava xwe de dihewand. Jîna Emînî Kurd, Jin û Ciwan bû. Gelê Kurd bi xwedî derketina li Jîna Emînî çanda xwe ya şoreşgerî careke din zindî kir û bû çavkaniya têkoşîn û şoreşê. Di rastiyê de nerazîbûna gelan a salên 2017 û 2019'an ku li seranserê Îranê hate nîşandan, radixist pêş çavan ku êdî gel ji pergala rejîmê hêviyê nake. Rejîmê jî bi her awayî pergala xwe hişk kir, bi hatina Serokkomar Reîsî re sîstema xwe yekdest kir, hemû dem û dezgahên rejîmê ketin destê muxafazakaran. Spah raste rast qada siyasî, civakî, aborî bi rê ve bir. Sîstema qirkirinê li ser gelan hîn bêhtir hişk kir, li hundir de serkutkirina jin û gelan, li derve jî berfirehkirina hîlala Şîa da ber xwe. Lê belê çanda berxwedanê ya jin û ciwanan rê neda vê yekê. Tişta ku herî zêde rejîm jê ditirsiya, jin û ciwan, jin û Kurd in. Nerazîbûn jî di vir de teqiya û veguherî şoreşê.

Li Îranê niha şert û mercên jiyanê yên jinan bi çi rengî ne?

Ya rastî, zemînê şoreşê bi xwedîderketina jinan û gelê Merîwanê ya ji bo Şilêr Resolî hate danîn. Gelê Merîwanê bi yek helwestê li ber pergala tecawizkar a rejîmê rabû. Gelê Merîwanê destdirêjiya li ser Şilêr, destdirêjiya li ser exlaqê xwe dît. Jinên bajarê Merîwanê bi yekdengî gotin 'Em hemû Şilêr in'. Jinan li wir ne tenê Şilêr weke qurbaniya pergalê dîtin, di heman demê de di şexsê Şilêr de xwe jî weke qurbaniyê pergala mêr-dewletê dîtin. Li wir jin jî, mêr jî li dijî vê pergalê rabûn ser piyan. Vê yekê jî refleksa xurt a civakê nîşan da. Piştî bi hefteyekê keça Kurd Jîna Emînî bi destê polîsên exlaqê yê dewletê ve hate qetilkirin. Rojhilat bi yek dengî, bi yek ruhî li ber qirkeriya rejîmê rabû. Piştî sala 2010'an têkoşîna jinan li Îranê hîn radîkal bû. Rejîmê jî sazî û dezgahên taybet ên li dijî jinê bi hêz kir. Polîsên exlaqê ku bê exlaqiya herî mezin dikin piştî sala 2010'an ewqas di nav kolan û cihên kar ên jinan de hatin rêxistin kirin û êrîş birin ser jinan. Çiqas têkoşîna jinan radîkaltir bû, êrîşên rejîmê jî ewqasî giran bûn. Bi destûra Wêlayetê Feqî asîd rijandin ser rûyê bi dehan jinan. Rejîmê pir bi rêk û pêk hewl da hebûna jinê ji holê rake, di şexsê jinê de jiyaneke mirî û kole li ser civakê bisepîne. Lê şoreşa ku bi pêşengiya jinan di sala 2022'an de destpê kir, îspat kir ku desthilat bi demdirêjî nikare bi cewherê civakan bilîze, yê ku cewherê civakê diparêze jin e. Destpêkirina şoreşê, bidawîhatina merheleke dirêj a desthilatdariyê ye. Di dîrokê de her pêngaveke felsefîk yan olî, destpêkê hişmendiyek li gorî civaka wan serdeman ava kiriye. Şoreşa ku bi pêşengiya jinan pêk hat, destpêkê hişmendiya xwe bi 'Jin Jiyan, Azadî' da diyarkirin. Destpêkê paradîgmaya şoreşê diyar kir û li ber desthilatê rabû. Ez dikarim bêjim bilindbûna dirûşmeya 'Jin, Jiyan, Azadî' encama bandora bi hêz a naskirina felsefeya Rêber Apo bû.

2 sal di ser şoreşa 'Jin, Jiyan, Azadî' re derbas dibe. Di navbera dewlet û gel de qutbûneke mezin çêbûye, ji vê re jî jin pêşengiyê dike. Şoreşa ku bi pêşeniya jinan bi pêş ket, tenê zayendekî terîf nake, di şexsê jinan de hebûna civakekê ku bo azadiyê têdikoşe, nîşan dide. Di rastiyê de jinan êdî xeta jiyana xwe diyar kirine. Ji bo wê rejîm jî bi hemû şêwazî dixwaze jiyanê ji bo jinan teng bike, bitirsîne bêdeng bike. Ji ber wê tolê ji şoreşê ji jinan radike, bi navê Hîcabê (nixumandin) êrîşên zayendperestî dibe ser jinan, bi rengekî hovane jin li naverastê têne serkutkirin. Rejîm zayendîperestiyê weke çekeke bîrdoziyê li dijî jinan bi kar tîne. Jehirkirina keçan li medreseyan, şerê taybet li zindanan, kuştina bi navê namûsê li kolanan, hemû hersa rejîmê ya li dijî jinan e.

Ji destpêkirina serhildana vir ve çend jin hatin girtin, çend jin hatin darvekirin? Gelo bîlançoya vê yekê dikare bê eşkerekirin?

Zindan li Îranê veguheriye qada têkoşîn û berxwedanê. Rejîm di dîroka xwe de hewl daye bi êşkence û darvekirinê şoreşgeran bitirsîne û îradeya wan a siyasî ji nav bibe, civakê bêdeng bike. Lê bi pêşengiya jinên Kurd zindan bûye qada herî radîkal, bûye qada ku îlhama têkoşînê dide civakê. Dema em li dîroka zindanê ya li Îranê diniherin, karaktera dewleta tecawizkar û talanker hîn bi hêsanî dibînin. Rejîmê bi destpêkirina şoreşê re bi sedan ciwan girt, bi dehan jin bi şerê taybet ê rejîmê re rû bi rû man. Bi zora êşkenceyan îtirafa bi zorê ji hin kesan girtin, piştre jî îdam kirin. Gelek kesên ji zindanê derketin bi rengekî bi guman jiyana xwe ji dest dan. Eşkere nebû gelo çi derman li ser wan bi kar anîne.

Peyman Viyan

Bi navê ku xwe bi xwe kuştine bi dehan ciwan hatin kuştin. Bi îdîaya ku li ber xwedê rabûne û ewlekariya Îranê xistine metirsiyê, rejîmê êşkenceya ruhî û fîzîkî li gelek jinên siyasî kir. Li zindanê jin li hemû mafên xwe bêpar hatin hiştin, bi taybetî jî jinên kurd, Belûc, Ereb û Gîlekî ji mafên xwe bêpar hatin hiştin. Ji ber vê yekê herî zêde Kurd û Belûc hatin darvekirin. Îsal ew sal e ku herî zêde jin hatin darvekirin. Dibe ku amarek eşkere bibe, lê belê bi ti şêwazî amareke şenber diyar nabe. Li gorî amaran ji destpêka sala 2024'an heta niha 400 kes hatine darvekirin ku di nav wan de 15 jin in. Lê di rastiyê de amar ji vê zêdetire.

Li ser berxwedana jinan a li girtîgehan hûn dixwazin çi bibêjin?

Berxwedana Pexşan Ezîzî, Ciwana Sine, Şerîfe Mûhemedî bê wêne ye. Xeta wan xeta Şîrîn Elemhulî û Zeyneb Celaliyan e. Jinên Kurd çanda berxwedanê li zindanê bi kok kirine û bûne îlhama têkoşînê ji bo hemû jinên li Îranê. Bi birîna cezayê darvekirinê li Pexşan û Şerîfe dixwazin jinên şoreşger, tevgerên şoreşger ên jinan bitirsînin û wisa şoreşa jinan lawaz bikin. Bi birîna cezayê darvekirinê re dixwazin nasname, îradeya siyasî ya jin û civakê têk bibin. Lê ev siyaset ji zû ve ye şikestiye û bi Pexşan re geştir dibe. Pexşan û jinên siyasî yê din bûne xeta têkoşînê, rêberên ku şoreşa 'Jin, Jiyan, Azadî' dewam dikin û di nexşerêya jiyana azad 'Jin, Jiyan, Azadî' de israr dikin.

Bi berxwedana xwe cesaretê didin civakê, ispat dikin ku wê teqez hişmendiya mêrsalar û pîrsalar bi hêza jinan têk biçe. Dema Şîrîn Elemhulî li zindana Evîn li ber xwe da, Pexşan jî wê demê li zindana Evîn bû. Ji nêz ve sekna jin a wêrek dît, şahidî jê re kir. Niha jî bi dehan jin şahidiyê ji berxwedana Pexşan û Ciwana re dikin û dibin xelekeke têkoşînê, dibin çavkaniya hêvî û cesareta têkoşînê. Ji her neteweyê jin di zindanê de hene, di rastiyê de ruhê hevgirtina gelan bi pêşengiya jinan li zindanan çêbûye. Kesayetiyên weke Zeyneb, Ciwana û Pexşan hemû jiyana xwe ji bo azadiya jinan, gelan terxan kirine, bedîlê pir mezin dane lê tu car pes nekirine. Di armanca de zelal û di serkeftinê de bi bawerin. Ev sekna wan a têkoşer dihêle ku hemû jin vê rastiyê bibînin û li derdora berxwedana wan kom bibin. Ji ber wê, jinan bi stranên şoreşgerî û helwesteke hîn radîkal cezayê darvekirinê yê li Pexşan hate birîn, şermezar kirin. Ev jî têkçûyîna siyaseta rejîmê nîşan dide.

Li Îranê û Rojhilat têkoşîna jinê di kîjan astê de ye? KJAR bi roleke çawa ya pêşengiyê radibe?

Eger KJAR ji bo rejîmê weke metirsîdar tê dîtin, sedema vê yekê dîroka wê ya çanda kevnar û dîroka têkoşîna jinê ya li Kurdistanê ye. Bi salan e kar dike, têdikoşe, bi rêxistin dike û nûnertiyê ji nasnameya jinê ya siyasî û civakî re dike. Li hemberî feraseta mêr dewletê ya faşîst, fikrekî alternatîf e. Bi sedan şehîd di wê rêyê daye, bi sedan zindanî hene, heval Şîrîn Elemhulî, Zeyneb Celaliyan, Wirîşe Murad, Pexşan Ezîzî, bi seda jinên din ên çalakvan ku di zindanan li ser wê çandê li ber xwe didin û têdikoşin hene. Dayikên aştiyê ku ji bo zarokên xwe û hemû zarokên şoreşê têkoşînek bê dawî dimeşînin, her jinek ku têdikoşe, tê wê wateyê ku KJAR li her qadê ye û pêşengiyê dike.

Niha em wek jin bi zanista xwe 'Jineolojî' li her qadên jiyanê dinihêrin. Xwendin û guhertin jî li ser wê esasê ye. Ew hêzên ku we nav lê kir, ji xwe bêrawestan dixwazin li hember şoreşa jinê altrnatîfan bi pêş bixin. Dibe ku bi zextan be, dibe ku bi hin modelên jiyana çîna navîn be, dibe ku bi hin çanda modernîteyê be, dibe ku bi çanda hîcabê be ku bi navê parastina jinê reklam dike. Tu cudahî nîne. Her tiştên ku ew dikin ji bo wê ye ku şoreş weke şoreşa jinê, bi taybetî li Kurdistanê neyê dîtin.

KJAR bi fikir û felsefa Rêber Apo ku manîfestoya civaka demokratîk e, li ser bingeha azadiya jinê, ekolojîk û civaka azad xwe birêxistin dike. Xeta sêyemîn ji xwe re dike esas û hewl dide pergala civaka demokratîk ava bike. Bi baldarî li hemberî her cûre siyasetên hêzên zilhêz tevdigere, bi nêrîna jineolojiyê xwedî li çanda dayikê derdikeve, çanda mêr ê desthilatdar teşhîr dike. Her wiha wek alternatîf hişmendiya mêr ê azad û camêr ku di refên gerîla de temsîla wê dikin, li civakê wek xeta sêyem dinirxîne. Ji bo hîn bi bandor be kongreya xwe lidar xist, têkildarî kêmasiyên xwe rexnedayina xwe da, ji bo gavên nû yên şoreşê bêne avêtin biryar wergirt. Şoreşa 'Jin, Jiyan, Azadî' di cewherê xwe de xeta sêyemîn e, nexşerêya demokrasî û azadiyê ye.

Di sed salên borî de

Jinên Nepalê ji bo peywendiyê vekirîne û civak bi gelemperî di bin bandora dîroka xwe ya kevnar de ye. Di mijarên li ser dîrok, çand û aliyên ruhî de bi hêsanî parve dikin û qebûl dikin.

Tevgera Jinê ya Nepalî

● **Necîbe Qeredaxî**

Li gorî dîroka tomarkirî, dîroka têkoşîna jinên Nepalê ji sala 1814'an ve dest pê dike. Ev dîrok hemwexte li gel têkoşîna ji hêla fermandarê leşkerî Balabhadra Kunwar ve ku li dijî dagirkeriya Brîtanî şer kir. Bi sedan jinan şer kiriye û heta hêzên Ingîlîz bi lehengiya jinan matmayî mane . Di wê demê de, têgihiştina welatparêziyê di nava Nepaliyan de guherî. Ji beriya vê tenê weke erkên mêran bû, lê piştî vê serîrakirinê êdî weke erka jinan jî hat qebûlkirin. Yek ji jinên ji aliyê çendayetî ve ji bo jinên Nepalî pêşengî kiriye, aktîvîst û helbestvan Yogmaya Neupane. Wê di sala 1917'an de pêşengiya tevgera jinan kir ku li dijî monarşiya Rana bi daxwaza sîstemeke demokratîk têkoşîn kiriye. Di sala 1942 de, bi 67 pêşengên tevgera xwe re, xwe avêt çemê Harûn da ku darvekirina çar pêşengên tevgera xwe şermezar bike. Jineke din kû di heman demê de pêşengî ji bo jinan kiriye Chandrakanta Mathema. Di di sala 1935'an de wê bi pêşengiya di warê perwerde û bilindkirina zanabûna jinan de rol lîst. Wê çanda jiyan û xebata hevbeş di nava jinan de pêş xistiye. Ne tenê jin, di heman demê de beşên din ên civakê jî perwerde kiriye û li Nepalê tevgerek siyasî ji bo demokratîkkirina pergala siyasî pêş xist. Prensîbên wan pêşdîtin, têgihiştin, hişyarbûn û îqnakirin bû.

Beşa II.

Yogmaya Neupane sala 1917'an de pêşengiya tevgera jinan kir

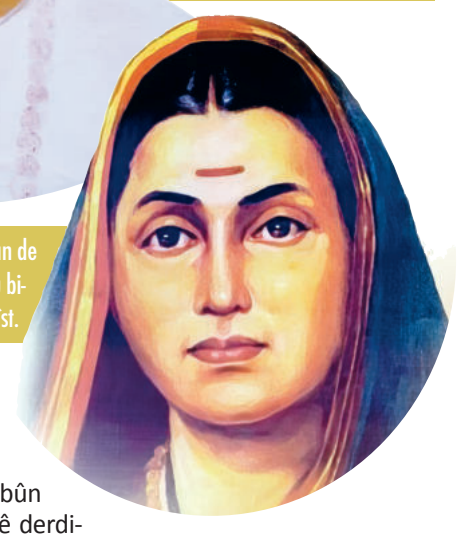
Chandrakanta Mathema sala 1935'an de wê bi pêşengiya di warê pewerde û bilindkirina zanabûna jinan de rol lîst.

Yekem rêxistina siyasî NWO

Jinên Nepalî di sala 1947'an ve, weke tevgereke siyasî ya jinan derketin holê. Lê çar jinên xwepêşander Sahana, Sadana, Snehalata û Kanaklata ji bo du hefteyan hatin girtin. Girtina jinan heta wê demê ji bo malbeta wan û civakê weke şermekê dihat dîtin. Lê piştî serbestberdana wan, nêrîna civak û jinan li ser sekna wan hat gûhertin. Yekser piştî serbestberdana wan, Rêxistina Jinan a Nepalê (NWO), bi rêbertiya Mangaladevi hat damezrandin. Ev, yekem tevgera siyasî ya jinan e ku daxwaza mafê dengdanê û perwerdehiya jinan dikir. Ev tevger wisa mezin bû, padîşah neçar kir daxwazên wan qebûl bike. Tevgerê di Çileya 1947'an de kongreya xwe ya yekemîn li dar xist. Di kongreyê de mijarên derketin pêş ev bûn; herî zêde zext li jinan tê kirin, cihêkarî li hemberî wan pêk tê û mafên wan tên desteserkirin. Kongreyê bi yekdengî biryarek giring da, ku hemû cureyên zordarî û cudakariya li ser jinan ji holê rabe, jin jî bi mêran re wekhev bin û ji bo vê têbikoşin.

Piştî damezrandina Partiya Komunîst a Nepalê ya bi pêşengîya Pushpalal Shrestha, di sala 1949'an de yek ji rojeva wan wekheviya zayendî ya di warê mûçeyên wekhev ji bo xebata wekhev, ji bo jinan betlaneya dayikbûnê, kreş û ji bo zarokan perwerdehiya belaş bû. Bi van durûşmeyan jin di sala 1951'an de, li dijî monarşiya Rana rabûn. Sadhana di sala 1953'an de bû yekem nûnera jin a şaredariyê, Dwaarikadevi jî bû yekem parlamenter û wezîr di kabîneya hukûmetê de. Piştî rûxandina rejîma Rana ligel sîstema pirpartiyan, jinan bi awayekî yasayî mafê dengdanê, xwendinê, wekheviya di zagonan de, mûçeyên wekhev di destûrê de bi dest xistin. Li gorî vê, feraseta femînîst a lîberal serdest bû.

Lê, ev pêla hewildanên Partiya Komunîst bi darbeyek leşkerî ji hêla şah Mahendra ve hat têkbirin. Rêxistinên jinan û hemû partiyên siyasî hatin qedexekirin. Shailaja Acharya Shailaja Acharya (1944-2009) tevî çend kesên din ji bo protestokirina padîşah "ala reş" bilind kirin. Acharya 3 sal di girtîgehê de ma. Piştî ku hate berdan, çalakiya xwe dewam kir. Di sala 1971'an de, tevgera Jhapa ji 'Japali' wekî yek ji komên komunîst yên çekdar derket. Jinên ku alîgirê guherîna civakî bûn, bi dizî dest bi rêxistinkirina xwe ya di nava tevgerê de kirin. Sita Khadka, Gaura Persain û Leela Kunwar jinên pêşeng ên vê tevgerê bûn. Salên 1970'an ji bo jinên Nepalî salên bi tevger bûn ku bi dizî beşdarî xebatên siyasî dibûn û ji malê derdiketin. Derheqê vê pêvajoyê de lêkolîner û nivîskara Nepalî Bande Pendey dibêje "Jinên Nepalî li gorî şiyan û hebûna xwe stratejiya pêşvebirina eniyên cuda yên rêbertiyê di bereya xwendekaran, jinan, cotkaran û hwd birêxistin dikirin".

Di tevgera jinên Nepalî de civakîbûn

Gavên civakbûna tevgera jinan a Nepalê di salên 1990'î de hatin avêtin. Laxmi Karki û Meena Paudel van du pêşengên li dijî monarşiyê pêşengiya jinên xwedî perspektîfên femînîst ên Marksîst dikirin. Têkoşîna vê tevgerê rejîma Panchayat neçar kir ku sîstema yek-partî veguhere sîstema pir-partiyan. Jinên Nepalî vê yekê weke gaveke mezin dibînin, lê di encama van guhertinan de tenê ji sedî 20'ê jinan karîbûn beşdarî biryar, hukûmet û saziyan bibin. Di encama şert û mercên tevlîbûna rêveberiyên herêmî de, zêdeyî 40 hezar jin ji bo rêveberiyên herêmî hatin hilbijartin.

Ji kadroyên pêşeng ên ku di teşwîqkirina gel de ji bo xwe birêxistinkirinê roleke sereke lîstin gotin "Rêberên hemûyan". Nona Koirala jî di nav de van pêşengan hemû dema xwe dan têkoşînê. Pêla tevgerên jinan daxwaza mafên jinan ên wekhev, beşdarbûna biryardayînê û mafên milkiyetê dikir, ku di bin bandora tevgera femînîst a sosyalîst de bûn. Jinan ji bo armancên xwe rojeva xwe li hundir û derveyê hukûmet û parlementoyê kiribûn yek. Heta ku di sala 2006'an de ji bo edaleta civakî di navbera xwe de koalîsyoneke ku bi navê hevpeymana Jinan a Nav-Partî (IPWA) wek mekanîzmayeke siyasî ya hevpar ava kirin. Vê tevgera jinan di nava civakê de tevgerên girseyî pêk anî û daxwazên wan di 9 xalan de bi kurtî anî ziman: 1. Mafên wekhev ji bo zayendan. 2.Mafên wekhev ên mîrateyê 3. Beşdarbûna ji sê parên jinan li qadên gîştî 4. Kampanyayek ji bo bidawîkirina tundî, destavêtin û dûrxistina jinan 5. Demokrasiya tam, aştiya mayînde û mafên mirovan 6. Reforma jiyana jinên mexdûrên pevçûnan. 7. Maf û Tenduristîya zayînê 8. Temînkirina perwerdeya ji bo jinan 9. Xebatên azadiya jinê di bin banê IPWA de. Jinan partiyên siyasî jî neçar kirin ku van daxwazan qebûl bikin. Li ser vî bingehî jin beşdarî serhildana li dijî desthilatdariyê bûn û hilweşandin. Ev tevkarî bû bingehê pergala sîstema komarî kû piştî rûxandina monarkî ava bû. Piştre li Meclîsê li ser navê tevgera jinan Bidayadevi Bhandari ji bo wekheviya zayendî, milk, beşdariya siyasî û têkoşîna li dijî tundiyê biryara jinan a ji çar xalan pêk tê pêşkêş kir û di 30'ê Gulana 2006'an de ev yek hate qebûlkirin. Salek şûnde makezagon li ser vî bingehî hat guhertin. Li gorî vê, tevgerên girseyî, di esasê xwe de jin, çîna karker û gundî, guherîna di warê çawaniyê de dixwazin. Ji sala 2015'an ve heta radeyekê qanûna bingehîn li gorî daxwaza jinan hatiye amadekirin. Tevlîbûna rêjeyî-qismî ya jinan a di pêvajoya siyasî de û guhertina kalîteyî ya di naskirina jinê de weke 'hêza kedê' bandor li zêhniyeta mêrtiyê dikir. Mafê kurtajê li Nepalê ji sala 1995'an heta sala 2002'an ku hat qebûlkirin di rojevê de bû. Nivîskar û lêkolîner Bandî Pandey vê yekê weke beşdarbûna jinên Nepalî di pêla sêyemîn a femînîzmê de dibîne.

Hêza guherînê û destkeftên jinan

Niha tevgerên jinan û bi gîştî jin ji xwe dipirsin ka destkeftiyên me çi çareserî ji pirsgirêkên me re aniye. Ew bi bîr tînin ku destpêka têkoşîna bi pêşengiya Yogmaya Neupane (ku di civakê de kevneşopiya Sati-Pratha serdest bû) guhertin pêk anî. Hema bêje hemû tevgerên jinan û jinên ji hêzên siyasî yên sosyalîst, çep û komunîst dizanin ku destkeftî û guhertinên jinan ne di asta pêwist de ne. Mafên qanûnî yên ku bi têkoşînê hatine bidestxistin di pratîkê de ne wek hev in. Her çend ji sedî 33'ê jinan di rêveberiyên herêmî de cih bigirin jî, pirsgirêkên xizanî, bêkarî û biçûkxistina jinan çareser nebûne.

Li Nepalê, Komîsyona Neteweyî ya Jinan wekî saziyek destûrî tê hesibandin û jinên di nava komîsyonên din de jî bi wan re didin û distînin. Partiyên siyasî li ser pêvajoyên siyasî yên li Nepalê xwedî bandorek mezin in û jin ji bo guhertinê bi giranî xwe disipêrin çalakî û tevlîbûna qada siyasî. Duruşma welat ya ji dema guhertina rejîmê ji padîşahiyê ji bo komarê ev e: "Dayik û Welat ji bihuştê binirxtir e". Lê di pratîkê de jinên Nepalî weke karker û xizmetkarên malan li seranserê cîhanê belav bûne. Ew bi xwe jî pêvajoya siyasî ya li Nepalê weke pêvajoyeke ku hîna veguhêz û teşe negirtiye dibînin. Pêvajoya siyasî di bin bandora du awayên ramanê de ye ku yek feodal e û ya din jî kapîtalîst e. Ew di wê baweriyê de ne ku pêwistî bi tevgereke jinan a çalak heye ku bandorê li mekanîzmayên biryargirtinê bike û jinan di asta civakê de baştir birêxstin bike. Bêgûman têkoşîn û beşdariya qada siyasetê piranî ji aliyê jinên elît û navenda bajaran ve pêk tê. Weke din jî zêhniyeta ku demokrasî û sosyalîzmê ji dewletê hêvî dike bi bandor e. Civak xwe birêxistin nake. Li ser têkçûnên sosyalîzma 'dewletî' nirxandineke kûr nîne.

Li Nepalê bandora Jineolojî

Di dema hevdîtinên me yên Rojên Foruma Civakî ya Gerdûnî de, me bi perspektîfa Jineolojî û Konfederalîzma Demokratîk pêşkeşiyên xwe kirin. Her wiha rexneyên Tevgera Azadiya Kurdistanê û Tevgera Jinên Kurd li vê şêwaza hizirandinê kir. Piranî beşdarên Nepalî pêwistî dîtin ku van nîqaşan kûrtir bikin û diyar kirin ew dixwazin bi perspektîfeke rexnegir, awayê nêrîna li krîza demê û çareseriyê li ber çavan derbas bikin. Nivîskar û lêkolîner Binda Pandey di wê baweriyê de ye ku çawaniya xurtkirin û entegrekirina îdeolojiya femînîst û tevgerên wan di astên cuda de ji bo şikandina pratîka mêraniyê, yek ji xebatên pêwist e. Ew di wê baweriyê de ye ku di nav tevgerên femînîst de pêdivî bi rojevek hevpar û pêşengiyeke pispor, bihêz û bi bawer heye ku bikare bibe bersiv. Jinên Nepalê ji bo peywendiyê vekirîne û civak bi gelemperî di bin bandora dîroka xwe ya kevnar de ye. Di mijarên li ser dîrok, çand û aliyên ruhî de bi hêsanî parve dikin û qebûl dikin. Nemaze dema ku em behsa metodolojiya Jineolojiyê dikin, jê bandor dibin. Belê, Jineolojî ji hêla rêbazê ve ji bo wan nû ye. Lê serwextbûna bi ol û mîtolojiyê ji bo wan ne nûye. Bandora çanda xwedawendan gelek kûr e. Çend figurên xwedawendan hene ku hîn jî çanda wan li ser jin û mêr bi bandor in. Ji wan Kalî, kumarî, Tara u Laximî tenê çend nav in. Lê jineke akademîsyen ku beşdarî panêla Jineolojî bû ku li zanîngehê mamosteya beşa sosyolojiyê ye wiha got " Jineolojiyê li ser rêbaza xwendina me ya mîtolojiyê tiştêkî nû zede kir ku hîn jî di jiyana me de bi bandor e, me ev nezanîbû". Ev nêrîn dikare bibe zemînek ji bo têkoşîna hevpar.

Mexfî Bedexşî û Mehcube Herevî:

Du helbestvanên jin ên bi nav û deng ên Efxanistanê

• Berjîn Tekoşer

Jin ne tenê ji hêla civakî û beşdarbûna hin qadên bi sînor, belku ji aliyê karên hunerî, nexasim jî di qada helbestê de bi rolên giring rabûne. Wan kariye hest û ramanên xwe bi rêya helbestan bi awayeke hostane bi rastiya civakî ya dema xwe bihonin û bibin dengê serdemên ku tê de jiyan e.

Jinê kariye bi awayek herî baş hestên xwe biherikîne ser rûpelan û wan bi nexişandina hest û raman, bi têgîn û hestê jinane vebêjin. Helbet li gel vê gelek helbestvanên di dema xwe de jî bandor kirine. Ji bo wê, bi qasî ku di her serdemekê de di qadên cuda yên civakî, siyasî, çandî û hunerî de rol lîstine, karîne di qada helbestvaniya jinê de jî xwedî ked û bandorek berçav bin.

Ew bêy ku mifte li hest û peyvên xwe bidin, karîne rê bidin bi awayeke azad hestên wan biherikin, bibin dengê aso û ramanên wan...

Jiyan û serpêhatiya Mexfî Bedexşî

Mexfî Bedexşî ji jinên helbestvan ên nav û deng a Efxanistanê ye ku bi navê Bîgem Nesb jî tê nasîn. Ew ji Bedexşanê ye û li Kabûl û Qendeharê dijiya. Ew keça mîr Mehmûd Şah Aciz bû; her çend ew siyasetmedarekî koçkirî bû, lê di heman demê de weke zanyar, helbestvan û nivîskarekî baş jî dihat nasîn ku tê gotin dîwana helbestên wî yên bi navê "Çar baxê Şahî" ji çapkirinê re amade bûye, lê mixabin çap nebûye.

Mexfî Bedexşî heft nifş ji mîr Yarbîg Xan û yazdeh mifş jî ji Seyîd Celal Boxarî ku bi navê Mexdûm Ezem tê nasîn e ku ji xizmên Sadat li bajarê Buxarayê bûye. Navê diya wê Bîbî Cehan e ku eslê xwe Ozbek bû. Ew di nava malbateke helbestvan de mezin dibe. Mexfî Bedexşî zanyarî û agahiyên giştî yên di derbarê zanyariyan de bi dizî û dûrî siyasetmedarên wê demê, ji mezin û zanyarên malbata xwe fêr dibe. Xwendina seretayî li cem babê xwe û birayên xwe, ku her du jî helbestvan in, temam dike. Ew hîn zaroke babê wê li bajarê Taşqerqanê jiyana xwe ji dest dide û malbata wê dovre li Bedexşanê bi cih dibin. Di wê demê de bû ku Ebdulrehman Xan, Şahê faşîst û despotîk malbata Bedexşî sirgûnî Kabulê dike. Li gorî Mihemmed Tahir Bedexşî, piştî sê mehan ji jiyana bi zehmet û bi êş, ew vê carê jî sirgûnê Qendeharê tên kirin.

Jiyana di sirgûnê de

Mexfî Bedexşî bîst salan tevî malbata xwe li Qendeharê di sirgûnê de dimîne û di van bîst salan de li gel mezinên malbatê perwerdeya xwe didomîne. Li gel xwendina pirtûkên dînî, pirtûkên wêjeyî û dîrokî jî dixwîne û bi awayekî zanistî fêr dibe û ji bo cara ewil li Qendeharê û di şanzdeh saliya xwe de dest bi nivîsîna helbestan dike. Mexfî piraniya helbestên xwe li taxa bi navê Qereqozî ku li wir jî dijiya, dinivîse.

Ew ti caran nazewice û tevahiya jiyana xwe di sirgûnê de, li gel malbata xwe diborîne. Mexfî bîst û şeş salî bû dema ku ji Qendeharê derbasî Kabulê dibe û li Kabulê li ser berhemên wêjeyî yên helbestvanên bi nav û deng ên farsî ziman, ên wek Hafiz, Sedî, Rabî Belxî û hwd lêkolîn dike. Li vir, di encama xebatek berfireh a wêjeyî de, helbestên wê tam digihin. Ew li Kabulê bi şandina nameyan û helbestên xwe yên ji bo helbestvana hevdema xwe Mehcube Herwî re têkilî datîne. Tê gotin hin berhemên wê di kovara Kabulê de hatine weşandin. Her wiha tê gotin navê wê li parkeke jinan û dibistaneke amadeyî hatiye kirin.

Mexfî Bedexşî di 12 Çileya 1964'an de, li gundê Qere Qûze ya ser bi Fîz Abad ya parêzgeha Bedexşanê, di 85 saliya xwe de jiyana xwe jidest dide.

Dengê helbestên wê li tevahiya welatên Asya belav dibe

Ji jinên din ên hevdem û bi navûdeng ên vî welatî Mehcube Herevî ye. Êdî ne tenê li Efxanistanê, belku li welatên Asyayê jî ku bi zimanê Dêrî eleqe û nasîna wan heye, navûdengê wê belav bûye.

Mehcube Herevî, bi navê rastîn Bîbî Sefufa (1285-1345 Xorşîdî) helbestvana ji parêzgeha Badqîs a Efxanistanê ye. Pênc hezar beytên helbestên wê hene ku di naverokên wan de azadî û demokrasî jî heye.

Nimûneyek helbesta wê:

Bilbil ewqasî naqîre
Feqîr hêlîna xwe tîne bîra xwe
"Mehcube" di strana azadiya mirovan de
Nifir nêçîra zilm û terorê dikin

Mehcube jî wek Mexfî li malê û taybet perwerdeyê dibîne. Ew ji bavê xwe fêrî rêziman, wêje, ilmên dînî û xweşnivîsê dibe. Ew di çardeh saliya xwe de dest bi nivîsîna helbestan dike. Di destpêkê de bû endama Komeleya Wêjeyî ya Heratê û dovre li dibistana keçan a Heratê dest bi mamostatiyê kir. Yekem car meyla wê ya ji bo nivîsandina helbestan bi guhdarkirina helbestên Mestore Qorî destpê dike. Ew piştî ku dizewice diçe Qubtî Çaq a li vvvtaxa Heratê û di derbarê xwe de wiha nivîsandiye: Ez ji Komeleya Wêjeyî ya Kabulê spas dikim, ku belku jî gotarên birayên wêjeyî pirsgirêkên ku girêdayî teknîka helbestê ne çareser kirine; ji ber ku ji ber pirsgirêk û bi awayekê bi hevjînê xwe ve girêdayî me nikarim li cem alimên welat û ji bo bidestxistina kemalên xwe ya tê xwestin bikim. Ez bixwe li bajarê kevin û ji bajarê qalê dikim, diçim serdana maleke kevintir. Mîna girtiyekê ku bi tevahî ji cîhanê bê agah be. Ez jî hewl didim gel hişyar bikim, bi taybetî çîna jinê. Dibêjim, guhdarî dikim, distirêm, heya bi îzna xwedê bigihim meqseda xwe.

Jiyana Mehcube Herevî ya hevjîniyê ewçend baş nebû û heya ku hevjînê wê sax bû, derfeta wê ya beştariya di nav derdorên wêjeyî de nebû.

Ger ez sed name ji bo te binivîsim

Mehcube bi zanîn, heskirin gelek qîmet dide perwerdehiya zarokên keç. Ji ber wê jî, ji yekemîn kêliya damezirandina xwendingeha keçan a Heratê ku di sala 1326'an a Xorşîdî de hat damezirandin, wê erka bi rûmet a mamostetiya li wir pejirand. Wê ev erka pîroz heya sala 1340'an (dîroka xorşîdî), domand. Wê gelek xwendekar perwerde kir ku tê gotin piraniya wan dovre wek profesor, nivîskar xebat meşandin.

Ew heya kêliyên dawî yên jiyana xwe jî, ji bo dibistana amadeyî Mêhrî, kovara Mêhrî, Kovara Herat û weşanên din ên welat eleqeyek mezin a wêjeyî û çandî nîşan da. Hertim dixwest dibistanên amadeyî bigihin asteke baştir û asta xwendina keçan baştir be. Bi zanist û dorhêla çandî re eleqeyek mezin raber dikir, ku hin caran ev mijar di helbestên wê de jî tên xuyan. Wê nirxek mezin dida perwerdehiyê.

Ew di heman demê de parazvana azadiya jinê bû. Carnan ev hestên azadiyê di helbestên wê de olan dida. Nimûneyek ji helbesta wê ya di vê mijarê de;

Ezbenî, ev bextewarî ji bandora kîjan stêrkê ye. Jin ji qeyd û bendên hîcabê azad bûn
Zêdetir li pey zanîn û bidestxistinê ne

Mehcube Herevî ku xwedî dîwanek sê hezar beytî ye, sala 1967'an li Heratê çavên xwe li cîhanê digire.

Dîwana ji sê hezar beytan

Dîwana wê di sala 1347'an a Xorşîdî de ji aliyê Mihemed Alam Qewas ve, li Heratê tê çapkirin.

Nimûneyek ji helbesta wê;

Bajar li ber min teng bû
Ez straneke çolê dibêjim
Çolê ji hêstirên xwe dikim derya
Li golistana ku cil bi bîr dixim,
qezaleyek xwend
Ez bilbilan bi ahengên
xwe dikim şeyda
Ez ne qijik im daku ne li
milê xwarê bêm
Ez dixwazim di lûtkeya
pîroziya xwe de bim
Li orteya bûstanî de
biqasî sîdarekê dirêj e
Ez bilindahiya wê sîdarê
xeyal dikim
Ez serxweşê awirên te yên mest ê
nergêsî me
Kafir im ger hûn poşman bibin,
ez ê spasdar bim
Qameta te sedîr û cilên kulîlk,
helbest sembolek ji xonçeyên ser lêvê
Ez li vir temaşeyê gul û golşen dikim
Ax! Ey xem, te nameya me nexwend
bi serbilindî...

Lenca halkı Berta'nın izinde

> İstediğimiz her şey belki istediğimiz hızda gerçekleşmeyebilir, ancak her adım bize daha iyisini yapmak için deneyim kazandırıyor. Bu, her zaman en etkili öğrenme yöntemi.

> Berta Caceres enternasyonalistti, birçok bölgeyi gezdi, diğer topluluklardan çok şey öğrendi, Kürt halkının ve Kürt kadınlarının mücadelesine büyük hayranlık duydu.

● **Dilber Aydın**

Bertha Zuniga Caceres, Lenca halkının hakları için mücadele eden Honduras merkezli COPINH (Honduras Halkçı Örgütler ve Yerli Örgütleri Sivil Konseyi) örgütünün genel koordinatörlüğünü yapıyor. Aynı zamanda Lenca halkının öncülerinden biri olan ve topraklarını, halkının haklarını savunduğu için katledilen Berta Caceres'in kızı. Berta Caceres, sadece Lenca halkının değil, dünya kadın hareketlerinin, çevre örgütlerinin de yakından tanıdığı bir isimdi. Ülkesinde doğayı katleden, Lenca halkının kültürünü, kimliğini ortadan kaldırmaya çalışanlara karşı bir yurtsever, bir çevreci ama aynı zamanda kadın hakları mücadelesini veren bir öncüydü. "Topraklarımız uğruna mücadeleden asla vazgeçmeyeceğim, çünkü onurlu yaşam bu" diyen Berta Caceres 8 Mart haftasında, 2 Mart 2016'da evinde saldırıya uğrayarak hayatını kaybetti. O'nun bıraktığı miras şimdi Lenca halkının COPINH öncülüğünde mücadelesiyle devam ediyor. Bertha Zuniga Caceres'le Lenca yerli halkının mücadelesi, Kürt Kadın Hareketi ile ortak noktalarını konuştuk.

Sevgili Bertha, söyleşimize COPINH organizasyonunun amacı ile başlayalım, konuyla ilgili neler belirtebilirsin?

COPINH, 30 yıl önce, özellikle Lenca halkının eğitim, sağlık, yol gibi sosyal ve altyapısal ihtiyaçlarını inşa etmek; ve Lencalar'ın onurlu bir şekilde yaşaması için kuruldu. Honduras'ın güneybatısında yaşayan Lenca halkının hakları, kimliği tanınmıyor, ırkçılık ve ayrımcılık yapılıyordu. Honduras Hükümeti, Lenca halkının "artık var olmadığını" iddia ediyordu. Bunun yanında bölge uluslararası şirketlerin işgaline açılmıştı. Bu inkar, aralarında Berta Caceres'in de bulunduğu birçok kişinin Lenca'nın sesini yükseltmek için bir oluşuma gitmesine yol açtı. Amaç salt bir siyasi kimlik talebi değil aynı zamanda sömürgeci politikalar nedeniyle yok olma tehdidi altında bulunan Lenca kültürünü savunmaktı. Kültürümüzü, maneviyatımızı, topluluk olarak ilişkilerimizi canlı tutmak bu nedenle önemli.

Kapitalizmin çeşitli sömürü biçimleri ve tehdidine karşı örgütlenme önemli bir rol oynuyor. COPINH bunu nasıl başardı, hangi noktaları esas aldı örgütlenmede?

Toplumu duyarlı hale getirmeye çalışmak kolay bir şey değil. İnsanlar genellikle ihtiyaçları üzerinden örgütlenirler. Örgütlenme süreci içinde bu ihtiyaçları görünür kılma ve çözme ihtiyacı vardır. Olası bir hak ihlali durumunda farkındalık gerekir. Bu noktada da bilinç öne çıkıyor. Bilinci yaratmak için kimi araçlara ihtiyaç var. Kömüniteryen radyolar bu konuda önemli bir rol oynuyor. Lenca kadınları radyodaki programlarla atalarından kalma bilgileri, -diyelim ki ekmek yapımı konusunda- bir biçimde güncel sorunların çözümleriyle birleştiriyorlar.

Organizasyon içindeki tüm faaliyetler gerçekten çok dinamik. Örneğin tiyatro konusunda çok ısrarcıyız. Sadece yetişkenlere dönük değil, tüm nesillere, meclislerimizdeki çocuklardan gençlere kadar herkese dönük programlar var. Mücadelenin onların da mücadelesi olduğunu hissettirmeliyiz. Evet dış tehditlere karşı savunma yapmak durumundasınız. Ama aynı zamanda toplumu sürekli yeniden inşa etmek, böylelikle toprağı ve kültürü savunmak, baskıya ve sömürüye meydan okumak zorundasınız. Kadınların siyasi çalışmalara, örgüte katılımı yetersiz, kadınları güçlendirmemiz ve şiddetin biçimlerine dair farkındalık yaratmamız gerekiyor. Bu da örgütlülük mücadelesini daha güçlü vermemiz gerektiği anlamına geliyor. İstediğimiz her şey belki istediğimiz hızda gerçekleşmeyebilir, ancak her adım bize daha iyisini yapmak için bir araç ve deneyim kazandırıyor. Bu, her zaman en etkili öğrenme yöntemi.

Toplumun yeniden inşasından söz ettiniz. Sağlık, eğitim ve ekonomi alanlarında alternatifleri nasıl inşa etmeli?

Berta Caceres, Miriam Miranda gibi sosyal liderlerin referansları, merkeziliğe meydan okuyan bir nitelikteydi. Özellikle sağlık alanında özerkliği inşa etme yolunda yürüyoruz. Kadınlar, ebe olarak, ailelerde ve toplumda eski kuşaklardan gelen sağlık bilgisine sahip. Sağlık okullarımız var ve bu okullarda bu bilgiler ışığında kadınlar olarak bedenlerimizin farkına varmayı öğreniyoruz. Şifalı bitkilerin sağaltıcı gücüne başvuruyor, hem bedenen hem ruhen patriyarkal şiddetin açtığı yaraları, hastalıkları iyileştiriyoruz. Toplumumuzun bir parçası olan bu bilginin farkına varmak ve bunu sistematik hale getirmek istiyoruz.

Irkçı ve cinsiyetçi olmayan bir eğitim önemli. Toplumumuzda birçok kişi okuma yazma bilmiyor. Ancak şu anda Küba'dan gelen ve alfabetikleştirme projesi olarak faaliyet gösteren bir Halk Eğitimcileri Tugayı var. Onlar sayesinde 950 kişi artık okuma yazma biliyor. Ancak eğitime salt böyle bakmıyoruz. Siyasi eğitim okulumuz var. Burada okuma yazma bilenlerin olması gerekmiyor. Bunu yapamasalar bile çok güçlü bir hafızaları var, ihtiyaçlarımızın neler olduğunu iyi biliyorlar.

Ekonomik anlamda da zorluklarımız var. Topraklarımız büyük ve bazı topluluklarda iklim değişiyor. Ama bu, aynı zamanda bir çeşitlilik. Farklı bilgilere sahip insanlarımız var. Kimi gıda üretiyor, kimi doğal ilaç yapıyor. Bu çeşitliliği ortaklaştırmak ekonomik sorunları çözebilmek için toplantılar alıyoruz. Ürünlerimizi kendi insanlarımıza satıyor ya da takas ediyoruz. Evet bu bütün sorunları çözmeyebilir ama yardımcı oluyor. Aynı zamanda kapasitemizi, organize olursak ekonomik ihtiyaçlarımızı nasıl çözebileceğimizi gösteriyor.

Kurdistan Kadın Hareketi sadece yerelde değil uluslararası alanda da ataerkiye karşı küresel konfederalizmden bahsediyor. Nasıl bakıyorsunuz bu konuya?

Çoğu zaman içimizi bunaltan umutsuzluk karşısında böyle bir çağrı çok değerli. Honduras'ta 2009'da bir darbe gerçekleşti ve bu bizim mücadelemizi de etkiledi. Ancak Berta Caceres şunu söyledi: "Darbe oldu ama ülkenin yeniden kuruluşunu deneyimlememiz gerekiyor. Bu yeniden kuruluş projesi için yerelde çalışmalı, önce onu başarmalıyız. Ama diğer mücadelelerden kopmamalıyız."

Kürt kadınlarından çok şey öğrendik. COPİNH'li kadınların daimi bir meclisini oluşturuyoruz ve Kürt kadınlarının örneğini takip ederek buluşuyoruz. Bu da COPINH'li kadın yoldaşlar olarak bizi güçlendirdi. Kendimizi Kürt halkına daha yakın hissediyoruz.

Berta Caceres anneniz, aynı zamanda mücadele arkadaşınız...

Berta, Lenca halkı için önemli bir öncüydü. Son yıllarında, uluslararası şirketlerin ülkemizin nehirlerinin varlığını tehdit ettiği bir dönemde COPINH'in genel koordinasyon görevini üstlendi. Berta'nın mirası, Honduras ve Lenca halkının ötesinde yerli halkların mücadelesinin referansı, onların farklı sosyal mücadele alanlarının örgütlenmesine yardımcı olan çok önemli bir figürdü.

Berta Caceres bir enternasyonalistti, birçok bölgeyi gezdi, diğer topluluklardan çok şey öğrendi, Kürt halkının ve Kürt kadınlarının mücadelesine büyük hayranlık duydu, dolayısıyla bu küresel vizyonu kaybedemeyiz. Bu, halkımızın ihtiyaç duyduğu özgürlük için bizim büyümemize, hakikati görmemize ve yeniden öğrenmemize yol açıyor.

Lêgerîn'den çok şey öğrendim

Kürt kadınlarının mücadelesini nasıl tanıdınız?

Kürt halkını Alina Sanchez (Lêgerîn) yoldaş aracılığıyla tanıdım, Küba'da çalışma arkadaşıydık. Ben pedagoji okuyordum, o tıp okuyordu. Tanıştığımız ilk andan itibaren Lenca halkı ile Kürt halkının mücadelesi hakkında konuşmaya başladık. O'nunla çok iyi bir bağ kurduk. Alina'yla konuşmadan önce Kürt halkını tanımıyordum, birçok enternasyonalist mücadeleyi biliyordum ama Kürt halkını gerçekten tanımıyordum.

Kürt halkı ve Lenca halkı coğrafi olarak çok uzak olsalar da, benzerlikleri çok fazla. Gerici muhafazakar, kapitalist ırkçı güçlerle bir mücadelemiz var. Kapitalizm bizi fiziksel ve kimlik olarak yok etmek istiyor. Çünkü bu toprakların sömürülmesine karşı duruyoruz.

Feminist mücadeleyi bölgesel ve örgütsel mücadeleyi güçlendirmenin temel bir unsuru olarak gören Kürt kadınlarına gerçekten hayranız.

Kadın direnişini devrime dönüştürmek

3. bölüm

● PAJK Koordinasyonu

Kadın özgürlük mücadelesini diğer sistem karşıtı hareketlerden farklı kılan temel niteliği, bütün toplumsal mücadeleleri -çevre, demokrasi, barış, emek, öz yönetim gibi- kapsama ve bütünlüklü kılma özelliğidir. Son 200 yıla damgasını vurmuş olan sınıf ve sömürgecilik karşıtı mücadeleler böylesi bir potansiyele sahip olmamıştır. Rêber Apo, ”Kadın konusu sınıf ve ulus gerçekliğinden daha önemlidir. Hem tarihi hem de sosyal bakımdan kapsamlıdır. (...) 19. yüzyıl nasıl burjuva partilerinin, 20. yüzyıl emeğe dayalı partilerin yüzyılı olmuşsa, 21. yüzyıl da kadına dayalı partileşmenin yüzyılı olacaktır” belirlemesinde bu gerçeğe de dikkat çekmektedir.

Devletli uygarlığın biriktirdiği ve kapitalizmle toplum kırım düzeyine varan sorunlar, derinleşen çelişkiler diyalektik biçimde karşı direniş, eylem ve örgütlenmelerin gelişmesini beraberinde getirmektedir.

Rojhilat serhildanı tesadüf değildi

Son on yılda finans kapitalin sebep olduğu krizlerin kadın kırımcı karakterine paralel biçimde direnişteki kadın öncülüğü daha belirgin hale geldi.

3. Dünya Savaşı'nın mekanı olan Ortadoğu'da hareketimizin öncülüğünde gelişen direniş, DAİŞ'in yenilmesi ve kendi alternatif sistemini kurumlaştıran Rojava devrimi bu çağın en güçlü direnişini temsil etti. Bu direniş küresel çapta desteklere, katılımlara, sistem karşıtı ekolojik, feminist, demokratik hareketlere ilham kaynağı oldu.

Kürt Kadın özgürlük mücadelesinin 30 yılı aşan gelişimi ve Rojava ile somutlaşan kadın devrimi inşası Rojhilat serhildanları ile zirveye ulaştı. Kuşkusuz 2022 yılına damgasını vuran ve kadın mücadelesindeki yükselişi dünyaya gösteren Rojhilat Kürdistan'ı oldu. Bu serhildanlar Saqızlı bir Kürt kadını olan Jîna Emînî'nin ahlak polisleri tarafından katledilmesiyle başladı. Tüm topluma ve dünyaya yayılan kadın serhildanlarının Rojhilat Kürdistan'ında bu denli görkemli yükselişi elbet tesadüf değildi. İran'da önemli toplumsal ve devrimsel değişim dönemlerinde hep kadınlar belirgin aktördü. Günümüz İran İslami rejimi her ne kadar kadınların özgürlüğüne dönük büyük saldırılar içinde olsalar da toplumda kadın kültürünün gücü hep belirgindi. Ve bu serhildanlar Kürt kadının öncülüğünde Ortadoğu'dan başlayan bir kadın devriminin dünyayı nasıl etkilediğini ve nasıl bir toplumsal devrimin öncülüğünü yapabileceğini gösterdi.

İran'da kadın mücadelesi

20. yüzyılın başında İran'da Kadın Encümenleri adıyla örgütlenen kadın konseylerinden oluşan hareket mücadelesiyle kadın haklarına dair önemli kazanımlar elde etmişti. Ardından 1943 yılında kurulan kadın Cemiyeti kadınlara siyasi haklar verilmesi yönünde mücadele etti ve 1963'te kadınlar oy kullanma hakkı kazandı. Ancak kadın hakları 1979 İran İslam devrimi ile büyük darbe aldı. Ahmedi Necad döneminde ahlak polisi yani İrşad devriyeleri kuruldu. Bu devriyeler 2006'dan itibaren kadınları makyajları, kıyafetleri, başörtüsü gibi nedenlerle tutuklamaya başladı.

Ahlak polisi olarak hareket eden bu devriyeler 13 Eylül 2022 tarihinde Saqız kentinden Tahran'a giden Jîna Emînî adlı Kürt kadınını başörtüsünü uygun takmadığı gerekçesiyle gözaltına aldı ve ağır işkencelerde bulundu. Bunun üzerine hastaneye kaldırılan Jîna Emînî 16 Eylül tarihinde yaşamını yitirdi. Jîna Emînî'nin yaşamını yitirmesinden önce de 3 Eylül 2022'de Urmiye'de Şilêr Resûlî adındaki Kürt kadını kendisine tecavüz etmeye çalışan adamdan kurtulmak içinin evinin balkonundan kendini atmış ve 5 gün hastanede tedavi gördükten sonra 8 Eylül'de yaşamını yitirmişti. Şilêr Resûlî'nin yaşamını yitirmesiyle başlayan kadınların protestoları Jîna Emînî sonrası bir serhildana dönüştü. İran'da yaşayan Kürt, Fars, Azeri, Beluci toplumunu kapsayan bu eylemlerde herkes ayaklandı ve eylemler 5 ay kesintisiz olmak üzere 9 ay sürdü. Eylemlerin sloganı "Jin Jiyan Azadî"ydi. Bu eylemler tüm dünyaya yayıldı. Tüm dünyada büyük protesto eylemleri yapıldı ve kadınlar saçlarını keserek, kefiyelerini yakarak, Jin Jiyan Azadî sloganları ile eylemlere destek verdi. Devlet serhildanları engellemek için saldırdı. 71'i çocuk 524 kişi katledildi. 15 Ocak kadar 2023 tarihine kadar tutuklananların sayısı 19 bin 400'ü buldu. Eylemlerle ilgisi olduğu gerekçesiyle 724 kişi ceza aldı ve İran insan hakları raporuna göre 199 kişi idam edildi.

Toplumsal devrimin işaretleri

Dünyaya bakacak olursak şu çok açık görülüyor, 21. yüzyılın başı önemli kadın mücadelelerine sahne olmaktadır. Ve bu kadını merkezine alan yeni bir toplumsal devrimin işaretlerini vermektedir. Milyonlarca kadının katıldığı, devletin, erkek egemenliğinin ve kapitalizmin protesto edildiği eylemlerin temel mesajı; kadınların bu sistemle yaşamayı ret etmeleriydi. Sistemin değiştirilmesi kadar alternatifin kadın özgürlüğü olduğunu ortaya koyan 'gelecek kadın'dır sloganı bunun ifadesidir.

Demokratik modernitenin inşasında Önderliğimizin "yere düşmüş bir taşı kaldırmaktan, yarım kalmış devrimi gerçekleştirme"ye kadar geniş bir yelpazede her çabaya, direnişe, inşaya anlam biçen yaklaşımı önem taşır. Son yıllarda giderek yükselen ve kadınların öncülük ettiği direniş dalgası bir umut yaratmakla birlikte sistem karşıtı hareketlerin kuramsal, örgütsel ve eylemsel zayıflıkları nedeniyle alternatif sistemi inşa zayıf kalmaktadır.

Neoliberalizmin saldırıları

Sistem karşıtlığının 500 yıllık kapitalist sistemin ötesinde devletli, erkek egemenlikli uygarlık karşıtlığı olarak ele almamak modernizmi aşmalarını önlemektedir. Sistem karşıtı hareketlerin kuram ve pratiklerinde bu kopukluğun sonuçlarını görmek mümkündür. Sistem karşıtı mücadelede teorideki liberal etkilere karşı ideolojik mücadele bu açıdan önem taşır. Pozitivist bakış açısını aşma, bilimde paradigmasal devrim arayışları olsa da bunları somutlaştırmaya ihtiyaç vardır.

Kadın özgürlük hareketi ve feminizm sistem karşısındaki en radikal hareketlerden biri olma potansiyelindedir. Ancak bu potansiyel istenilen düzeyde açığa çıkarılmış değildir. Bunda neoliberalizmin saldırıları da oldukça etkilidir. Kuramda, eylemde, yaşam ve ilişki biçimlerinde radikallik iddiasının aksine liberalizmin etkileri yoğundur. 70'li yıllarla birlikte başta Kuzey Avrupa ve Amerika başta olmak üzere birçok alanda hareketin kuramcıları eylem ve örgütlenme zeminlerinden koparak akademik alanda etkinlik göstermeye başladılar. Kadın özgürlük düşüncesini akademik alana yansıtmak, bilimde cinsiyetçiliği aşma hedefi ile kurulan kadın araştırmaları bölümleri bir süre sonra feminizmin içinin boşaltılmasında kullanılır hale geldi. Son dönemde Amerika'da gelişen ve daha çok akademik alandaki tartışmalara yansıyan yeni toplumsal cinsiyet teorileri ile post-feminist dönemden bahsedilmeye başlanması bunun ifadesidir.

Sabitlenmiş, pasif, mağdur ezilmiş kadın kimliği ile aktif, ezen, egemen erkek kimliklerine dayalı karşıtlıkları aşmak adına başlayan tartışmalar giderek daha farklı boyutlara saptırılmıştır. Kadın ve erkeğin kolektif mücadele ile dönüşümünden ziyade kimlikleri, ezilmişleri, özneleşme biçimlerini çoğaltmak temel çelişkiyi görünmez kılmaya yol açmaktadır. Esasta liberalizmin ideolojik saldırısı olarak ele alınması gereken bir durumla kadın özgürlük hareketlerinin dayandığı birçok tarihsel, toplumsal kuram boşa çıkarılmaktadır.

Mikrokredilerle radikalizmi kırma

Benzer biçimde kadın özgürlük mücadelesine ihtiyaç olmadığı, kadınların zaten özgürleştiği fikri de bir başka cepheden gelişen liberal saldırıdır. İş dünyasında yükselmek, kadın özgürlüğü ve hareketi ile hiçbir bağı olmadan erkek egemen siyasette koltuk kapmak, yer edinmek isteyenler için kadın özgürlüğü söylemi bir malzeme olarak kullanılmak istenmektedir. Liberal ve ticari feminizm olarak tanımlanan anlayışlar kadınların bireycileşerek, yükselme hırsı ve kendini ispatlayarak özgürleşebilecekleri yanılgısını yarattı. Kadın özgürlük hareketlerinin kadınların özneleşmesi, ekonomik özgürlüğü, ataerkil sömürü mekanizmalarının dışına çıkması olarak formüle ettiği söylemler 70'li yıllardan itibaren BM, AB ve Dünya Bankası öncülüğünde geliştirilen cinsiyet eşitliği eylem planları ile kadın emeğinin neoliberal piyasaya sürülmesinde kullanıldı. Günümüzde kadın hareketlerinin radikalizmini kırmada kullanılan ve mikrokredi feminizmi, proje feminizmi ya da sivil toplumcu feminizm olarak adlandırılan çalışmalar esasta bu politikaya hizmet eden projeler oldu.

Eylem yetmez strateji gerekli

Eylemsel alanda devletlerin kadınları koruması, hukuk alanındaki adaletsizliklerin giderilmesi, kadın katilleri, tecavüzcülerinin yargılanması, kürtaj ve boşanmanın kolaylaştırılması temelindeki talep ve eylemler öne çıktı. Ancak sistemi temel noktalarda dönüştürecek eylem, örgütlenme ve kurumlaşmalar ve stratejiler geliştirilmediğinde gelecek on yılları ve yüzyılı hesaplayarak adım atan bir sistem karşısında sonuç alma imkanı yakalanamaz.

Kadın kırımı gerçekliği kadın özgürlüğü için hem kuramda hem de eylemde köklü çıkışların gerekliliğini gösterir. Kadınların öncülük ettiği direniş dalgasının kadın devrimine dönüşümü ancak böylesi çıkışlarla gerçekleştirilebilir.

Devam edecek...

***PAJK'ın Eylül 2023 tarihinde yayımladığı 'Kadın Devrimi' belgesinden derlenmiştir.**

Kadın serhildanlarının Rojhilat Kürdistan'ında bu denli görkemli yükselişi elbet tesadüf değildi. Kürt kadını öncülüğünde Ortadoğu'dan başlayan bir kadın devriminin dünyayı nasıl etkilediğini gösterdi.

Japon kadınların idealist öncüsü

Fusae Ichikawa

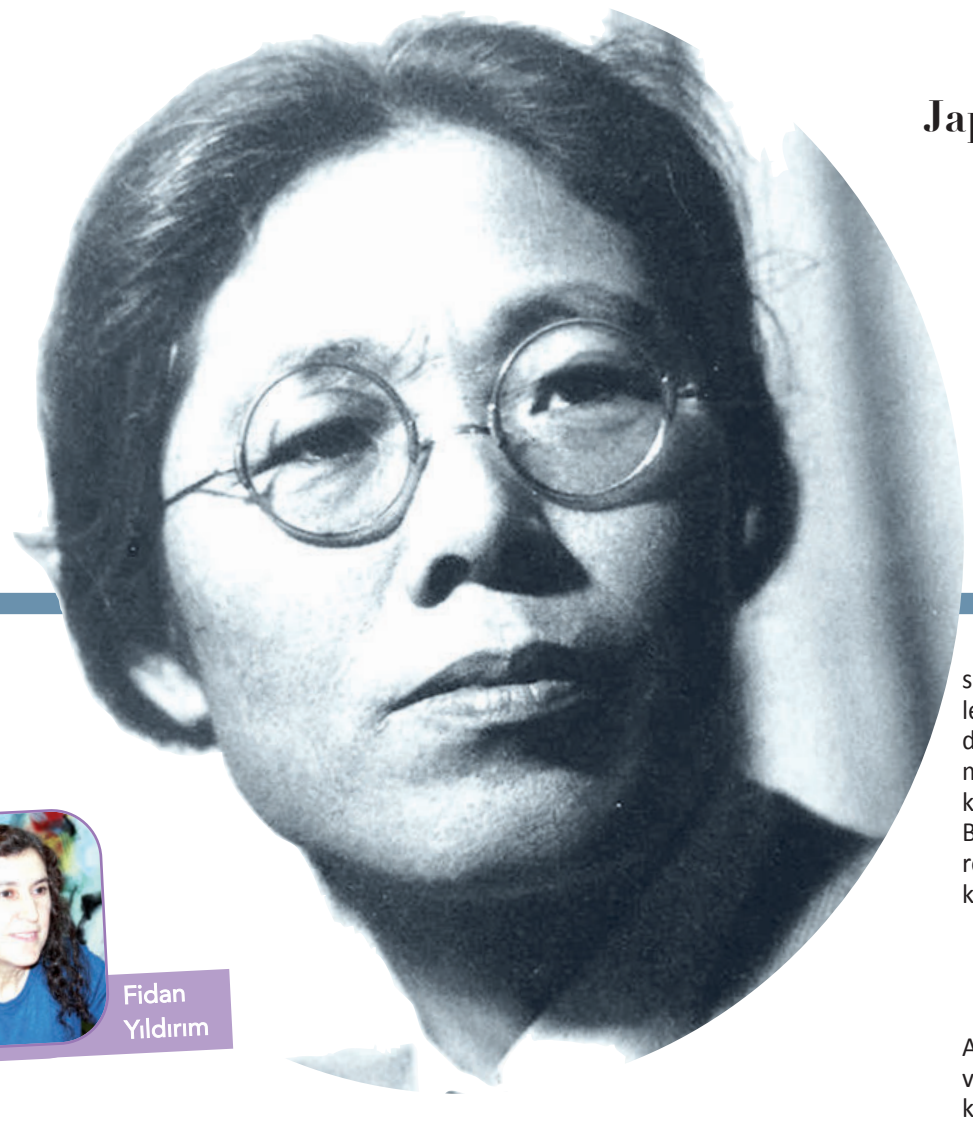

Japonya'da kadınların halk toplantılarına katılımının bile yasak olduğu dönemde, ilk kadın örgütünü kuran Fusae Ichikawa eğitim, iş ve oy hakkı için mücadele etti. İkinci Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkilerine karşı siyasette kadın farkının ortaya çıkmasına öncülük yaptı.

Fidan Yıldırım

Fusae Ichikawa Japon bir feminist, politikacı ve kadınların oy hakkı hareketinin lideriydi. 15 Mayıs 1893'te Japonya'nın Aichi Eyaleti, Nakajima Bölgesi, Asahi Köyü'nde doğdu. Babası çiftçiydi. Ailesi O'nu eğitimine önem vererek yetiştirdi. 1913 yılında Aichi Kız Okulu'ndan mezun oldu. Çocukluğunda babasının annesine fiziksel şiddet uygulamasına tanık olması O'nun gelecekteki mücadelesini etkileyen en önemli yanlardan biri oldu.

Ichikawa ilkokul öğretmeni olmak amacıyla Aichi Kadın Öğretmen Akademisi'nde öğrenim gördü. Doğduğu köyde ve Nagoya'da üç yıl öğretmenlik yaptı. Hastalığı nedeniyle öğretmenliği bırakmak zorunda kaldı. 1917'de Nagoya Gazetesi'nin ilk kadın muhabiri oldu. Kısa süre sonra Tokyo'ya gitti, mürebbiyelik ve diğer işlerde çalışarak geçimini sağladı.

Halk toplantılarına katılım yasaktı

1919 yılı Ağustos'unda Nagoya'da kadınlara yönelik yaz kursuna katıldığı süreçte tanıştığı feminist Raicho Hitatsuka ve Waka Yamada ile birlikte dönüş yolundaki fabrikaları ziyaret ederek kadın işçilerin çalışma koşullarını yerinde gözlemlediler. 1920'de öncü Japon feminist Hiratsuka Raicho ile beraber Yeni Kadınlar Derneği'ni kurdu. Dernek, kadınların eğitim, iş ve oy hakları için mücadeleyi ve erkeklerle fırsat eşitliğini amaç edinmişti. Ayrıca, kadınların halk toplantılarına katılmasını yasaklayan yasanın değiştirilmesini sağladı ve erkeklerin kadın politikalarını desteklemesi için çaba yürüttü.

İlk kadın örgütü

Yeni Kadınlar Derneği, kadınların statüsünü ve refahını iyileştirmek amacıyla kurulan ilk Japon örgütüydü. Ichikawa'nın liderliğinde örgüt, kadınların siyasete katılımını yasaklayan Japon yasalarının değiştirilmesi için kampanya yürüttü. Ancak kadınların halk toplantılarına katılması önündeki yasağı delmek için, kaldırılması için mücadele ettiği bu yasanın engeline takılmamak için "konferans toplantıları" diye tanımlanan etkinlikler düzenledi. 1922 yılında bu yasanın İmparatorluk Meclisi tarafından kaldırılması ardından Yeni Kadınlar Derneği, önde gelen eylemcilerin ayrılması ve iç anlaşmazlıklar nedeniyle feshedildi.

Kadınların oy hakkı için çalıştı

Fusae Ichikawa iki yıl sonra Amerikan kadın hakları lideri Alice Paul ile ilişkilenmek üzere ABD'ye gitti. Burada bir yandan çalışıp geçimini sağlarken diğer yandan çalışan kadınların sorunlarını ve genel olarak kadınların özgürleşme sorunlarına eğildi. 1924 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Tokyo şubesinde çalışmak amacıyla Japonya'ya döndü ve dört yıl orada çalıştı. Bu süre zarfında aynı zamanda Uluslararası Çalışma Birliği Kadın Komitesi'nin başkanlığını yaptı. 1924 yılı sonunda, Kadınların Oy Hakkı Federasyonu'nu kurdu ve Federasyon'un 1940'ta dağılmasına kadar aktif liderliğini yaptı. Japonya'nın ilk kadın hakları örgütü olan Japonya Kadın Hakları Birliği'ni kurdu. 1930'da Japonya'da kadınların oy hakkı kazanmasını amaçlayan ülkenin ilk ulusal kongresini düzenledi. Üst meclis konumundaki Danışmanlar Meclisi'ne seçilen Japon feminist ve Kadın Haklarını Savunma Birliği kurucusu Shigeri Yamataka ile yakın bir şekilde çalıştı.

Savaşın etkileri

İkinci Dünya Paylaşım Savaşı sonrası Japonya'nın işgali döneminde Ichikawa, Japonya'nın savaş sonrası anayasasında kadınlara oy hakkının yer alması için önemli bir rol oynadı. Kadınların siyasi olarak güçlendirilmesinin Japonya'nın böylesine yıkıcı bir savaşa girmesini önleyebileceği düşüncesini savundu. "Barış olmadan eşitlik olmaz, eşitlik olmadan barış olmaz" inancını hiç kaybetmedi. Bu dönemde Yeni Japonya Kadınlar Birliği adıyla, kadınlara oy hakkı mücadelesi veren bir örgüt kuruldu ve Ichikawa örgütün başkanlığına getirildi.

Siyaseti 'temizleme' kampanyası

Ichikawa'nın çabaları, 26 Temmuz 1945'te ABD, Birleşik Krallık ve Çin tarafından imzalanan ve İkinci Dünya Savaşı sırasında tüm Japon silahlı kuvvetlerinin teslim olmasını talep eden Potsdam Deklarasyonu'nun gerekliliklerıyle birleşince, Japonya'da kadınlara tam oy hakkı Kasım 1945'te tanındı.

Ichikawa'nın yürüttüğü kampanyalardan biri de seçim yolsuzluğunu engellemeye dönüktü. 1933 yılında Tokyo Siyasetini Temizlemek İçin Kadınlar Derneği kuruldu. Bu da, atanan beş kadın mütevelli heyetinden birinin de Ichikawa olduğu Seçimleri Temizlemek İçin Merkez Derneği adlı resmi hükümet ofisinin kurulmasına önayak oldu. 2. Dünya Savaşı sırasında Japon hükümeti tarafından kurulan ve Japon savaş çabalarına halkın desteğini artırmayı amaçlayan Ulusal Manevi Seferberlik İçin Merkez Derneği'nin sekreterliğine Ichikawa atandı. Ichikawa ayrıca özel destek örgütlerinin çabalarını koordine eden Büyük Japonya Kadınlar Derneği'nin mütevelli heyeti olarak da görev yaptı.

İşgalci güçlerin hedefinde

Japonya'da ve uluslararası alanda kadın konferansları düzenleyen ve bu konferanslara katılan Ichikawa, kadın sorunlarının çözümü için durmak yorulmak bilmeyen bir mücadeleciydi. 1980'de Japonya hükümetini Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme'yi onaylamaya çağıran öncü bir ses oldu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Japonya'nın işgal altında olduğu süreçte Ichikawa işgalci güçler tarafında tasfiye edilerek siyasi ve hükümet görevlerinden uzaklaştırıldı. Ancak işgal sona erdikten sonra yeniden siyasete döndü.

Meclis'te kadınların sesi oldu

1953 yılında Tokyo temsilcisi olarak meclise girdi. Meclis'te olduğu süreçlerde kadınlar açısından önemli olan konulara ve seçim reformlarına odaklandı. 1959 ve 1965'te olmak üzere iki kez daha meclise seçildi ancak üçüncü seferde seçilemedi ve 1971'de görevini bıraktı. 1974'te tekrar aday olması istendi ve 81 yaşındayken Meclise tekrar girdi. 1980 yılında da 87 yaşında olmasına rağmen ülke çapındaki tüm ilçelerden en yüksek oyu alarak Meclis Üyeleri Meclisi'ne yeniden seçildi.

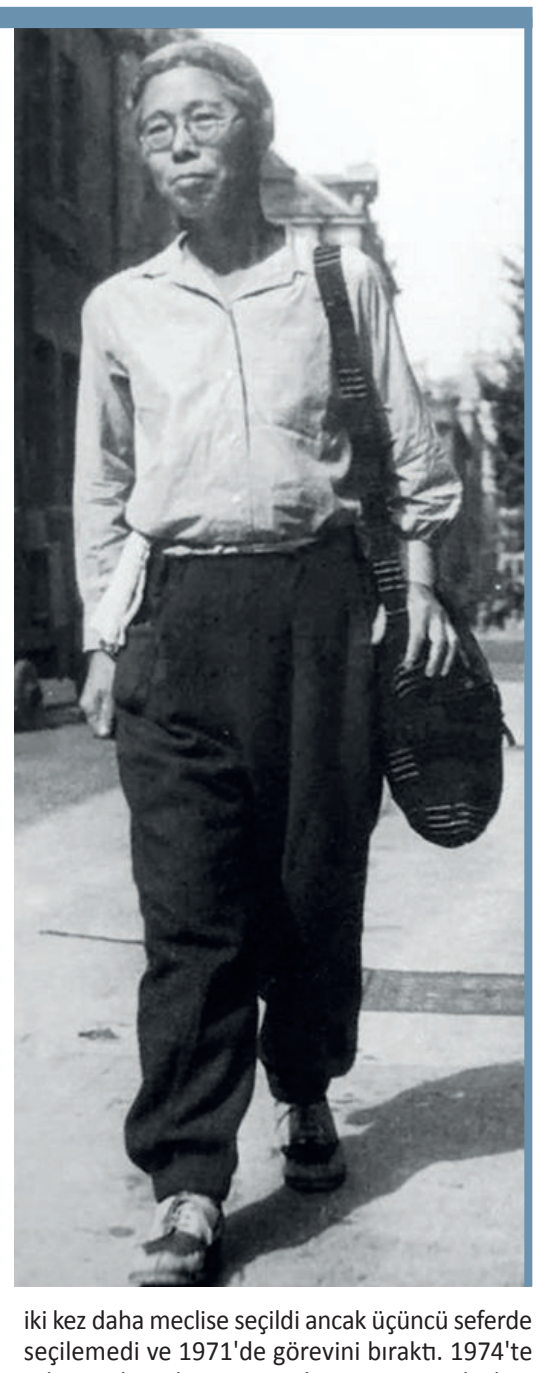

Fusae Ichikawa, toplumsal eşitliği destekleme çabaları nedeniyle 1974 yılında Ramon Magsaysay Topluluk Liderliği Ödülü'ne değer görüldü. Filipinler Devlet Başkanı Ramon Magsaysay adına verilen bu ödül, bir toplumdaki yönetimdeki dürüstlük, halka cesurca hizmet ve idealizm örneğini sürdürmek amacı güden ve yılda bir verilen bir ödüldü. Fusae Ichikawa 11 Şubat 1981'de yaşama gözlerini yumdu.

AYLIK
☐ 3 €

ABONE FORMU

12 AYLIK
☐ 30 €

İsim: .....
Adres: .....
.....
Tel no: .....
Banka adı: .....
Hesap No: .....
Blz:.....

TARİH:
.....
ABONE:
.....
İMZA:
.....
YAPAN:
.....

NEWAYA JIN
Konto Sahibi: Stg Onderzoeks Centrum v.
Hollanda İçi Banka İsmi: ING
Hollanda İçi Konto No: 8525445
Hollanda IBAN: NL54 INGB0008525445

Hollanda Dışı Konto No:
IBAN: NL54 INGB0008525445 BIC: INGBNL2A

TEL NO: 0031 647 74 09 17
e-mail: newayajin2005@gmail.com

Küçük kadının büyük kaçışı

Hey Abidin, bana erkekliğin soysuz yüzünün resmini yapabilir misin? Hani şu riyakâr, hilebaz, çirkef, "Deccal" denilen yaratığın burnundan düşen erkeğin/erkekliğin suretini çizebilir misin söyle! Yoksa buna ne tuval ne de boyan yetmez mi? Sen, evet sana soruyorum Guernica'nın ressamı Pablo Picasso; bana ahlakını, insanlığını yitirmiş, sefil, çürük bir toplumun resmini yapabilir misin? Acısı yüzünde donan çocuklar, çığlıkları kulakları sağır eden kadınların çaresizliğini nakşedebilir misin Frida?

Yabancı bir ülkede sağır, dilsiz, lal kılınmış bir kadının kimsesizliğini kim resmedebilir? Gerçek manasıyla, derin duygusuyla, berrak renkleriyle kim anlaşılır kılabilir bir kadının kapana sıkışmışlığını? Soruyorum, çünkü bir kadının nasıl kıskaca alındığını tüm yönleriyle göstermek istiyorum.

Çığlık çığlığa bir kadın

Geçenlerde bir arkadaşım Belçika'nın küçük bir şehrinde, yeni taşındığı mahallede karşılaştığı bir olayı anlattı. Dudağımda anında uçuk çıktı! Anlattığına göre, evlerinin karşısındaki büyük alışveriş marketine gün ortasında bir kadın çığlık çığlığa sığınıyor. Markettekiler gördükleri manzara karşısında dehşete düşüyor. Yalınayak, üstü-başı parçalanmış, yüzü-gözü mor, kollarında kesikler olan bu kadın bir şeyler söylüyor. Belli ki yardım istiyor. Ama kimse dilinden anlamıyor.

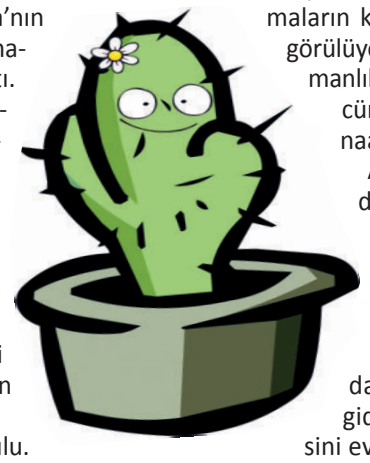

Kadının giyiminden belli Ortadoğulu. Muhtemelen Arap diye düşünülüyor. Çevrede tanınan, bilinen ilk Ortadoğulu komşu çağrılıyor. (O da benim arkadaş) Kadının Rojavayê Kürdistan'dan olduğu tespit ediliyor. O ara polis geliyor. Arkadaşım, kadına telkinlerde bulunuyor. Korkmamasını, başına ne geldiyse anlatmasını söylüyor. Polis kadını alıp gidiyor.

Çevreden öğreniliyor ki, kadın bir arka sokakta oturuyor. Fakat kimse kadını tanımıyor. Arkadaşım, "kadın değil, çocuktu. Muhtemelen 16-17 yaşlarında, yaşını büyüterek getirmiş olabilirler" diyor. Yapılan konuşmalardan genç kadının üç ay önce evlilik yoluyla Rojava'dan getirildiği, bu süre zarfı boyunca kadının içeriye hapsedildiği öğreniliyor. Ne kadar süredir dövüldüğü ve işkence gördüğü ise bilinmiyor. Ta en başından beri şiddet gördüğünü, işkence gördüğünü rahatlıkla söyleyebilirim. Laf aramızda tüm yönleriyle olmasa da ödlek erkekliğin ciğerini biliriz!

Kadın düşmanı 'aile dostları'

Neysem devam edelim. Polis, iki saat sonra genç kadını yine aynı eve bırakıyor. Bunu gözlemleyen komşular, Ortadoğulu komşuya haber salıyor yeniden. Böyle bir vakada kadının eve getirilmesi akıl alır gibi değil. Gidip genç kadının durumunu soruyorlar. Genç kadın, eve niye getirildiğini anlamadığını, evli olduğu şahsın gözaltında olduğunu anlatıyor. Konuşmalar uzuyor. Uzun konuşmaların kısası; durum şüpheli görülüyor. Genç kadına tercümanlık yapan şahısın iyi tercümanlık yapmadığı kanaatine varılıyor.

Arkadaşım genç kadına hemen evi terk etmesini öneriyor. Fakat genç kadının gidebileceği hiç kimsesi ve kalabileceği hiçbir yeri yok. Arkadaşım, sığınma evine gidinceye kadar kendisini eve davet ediyor. Genç kadın da eşyalarını toplamak için kısa bir mühlet istiyor. Genç kadından haber çıkmayınca bir daha gidip kapısını çalıyor. Fakat kadın kapıyı açmıyor. Evin perdesine yansıyan gölgelerden içeride birilerinin olduğunu anlıyor. Israrla kapıyı çalıyor. O arada polisi de arıyor. Israr üzerine yaşlıca bir erkek pencereyi açıp arkadaşıma, "Olay çıkarmayın. Bu insanlar evli, bir iki kavga etmişler, ne olmuş?" gibilerinden bir söylev çekiyor. Arkadaşım, "Siz kimsiniz?" diye soruyor. "Biz aile dostlarıyız" diyor sakallı adam. Böyle deyince aklıma Galip Ensarioğlu'nun Güran ailesiyle dostluğu geldi. Bunları yutacak apolitikliği çoktan geçtiğimizden arkadaşım kapıdan ayrılmıyor. Genç kadın bir ara fırsatı bulup "beni kurtarın" diyor. Türk filmlerinde olduğu gibi son dakika polis yetişiyor. Güç kullanarak eve girip evde bulunan biri yaşlı dört erkek hakkında işlem yapıyorlar. Aaa bir de ne görsün polis, hakkında işlem yaptığı erkeklerden biri, iki saat evvel kıza tercümanlık yapan adam. Yanlış anlamadınız aynen de genç kadına tercümanlık yapan adi, şikâyetini geri alması ve "koca" olacak tipi kabul etmesi için baskı uygulayan suç ortaklarından çıkıyor. Yaşlıca olan zatın ise imam olduğu düşünülüyor. Velhasıl dört bir koldan genç kadını köşeye sıkıştıran bu erkekler, kızı korkutarak gözdağı vermeye çalışıyor.

Kadının sesi olabilmek

Uzun lafın kısası erkeklerin müthiş örgütlendiği bu olayda kadın çepeçevre sarılmış, tanımadığı bir ülkede, dilsiz ve sağır bir yaşama mahkûm edilmek isteniyor.

Düşünebiliyor musunuz, kendi ülkesinin özgürlüğü için iğne ucu kadar örgütlenmemiş bu erkek güruhu, bir kadını derdest etmek için olağanüstü örgütleniyor. Üstelik tercümanına kadar...

Şunu da eklemeden edemeyeceğim: Adamlar, kadını sığınma evine götüren polisi bile takibe almış, inanabiliyor musunuz? Allah böyle erkekliği helak etsin demekten başka bir şey gelmiyor elimden. O genç kadının yaşadığı yalnızlığı, çaresizliği, kimsesizliği, dilsiz kılınmışlığı düşünün...

İşte bu yüzden soruyorum; erkek gerçeğini, bu kadının mutlak yalnızlığa terk edilişini, dilsizliğini kim anlatacak? Kürt edebiyatı ne zaman çağımızın lal, ülkesiz ve çaresiz bırakılan kadınını ve o biçimsiz, kendinden memnun, köle ruhlu erkeği yazacak, çizecek, filmini yapacak? Tabii direnişçisinin de...

Hadi kalın sağlıcakla. Hepiniz adına "Jin Jiyan Azadî" demeyi bir görev bilir, tüm direnişçi kadınları selamlarım....

4		1				6		3
	8		9		4		1	
	7						8	
2		3				8		6
			3	5	1			
8		9		4		5		1
				9				
	5	4		3		7	6	

	8	1		2		4	7	
	5						1	
			5		6			
	6		3	7	1		5	
	4		8		2		3	
				5				
	7	4				3	2	
				8				
9								6

bulmaca

Hazırlayan: SOZDAR DERSİM

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1														■	
2								■							
3		■			■		■							■	
4				■						■					
5								0				■			
6						■				■					
7		■	■								■				■
8						■				■					
9		■			■			■		■					
10			■	■	■	■				■				■	■
11				■			■	■			■	■			
12	■								■				■	■	
13															
14		■				■					■	■			
15					■							■			

Sağdan sola:

1-Uzun yıllar gerilla saflarında öncü düzeyde yer alan ve 1994 Ekim'inde Herekol'da şehit düşen kadın ARGK komutanı, **2-** cömert / anıtsal, **3-** 'kurşun'un simgesi / birlikten yana, birleştirici, **4-** giysi kolu / çeşitli biçim ve büyüklükte maşa veya kıskaç / Hz. Muhammed çevresinde toplanan Müslümanların tümü, **5-** Canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini tek tek veya birlikte inceleyen bilim dalı / 'Makine Kimya Endüstrisi'nin kısaltması / ödeme, **6-** domuz yavrusu / uyku / bilimsel sosyalizmin kurucularından, **7-** ermiş kimselerin gösterdiklerine inanılan, doğaüstü durum / Elma, armut vb. meyvelerin kurutulmuşu, **8-** üçüncü çoğul şahıs zamiri / sevgili / yedi parlak yıldızı ve etrafındaki gaz katmanı ile güzel görünüm veren yıldız kümesi, **9-** iplik / (tersi) Mezopotamya tanrısı Enki'ye verilen bir ad / tek, eşsiz, **10-** beyaz / İngilizce'de 'çay' / Avustralya'da yaşayan bir cins devekuşu, **11-** Kürtçe'de 'topal' / Kürtçe'de 'saman' / Sodyum'un simgesi / ani bir değişiklik sonucunda ortaya çıkan şaşkınlık, **12-** Kürt Halk Önderi Öcalan'a karşı geliştirilen komploya karşı 23 Ekim 1998 tarihinde esir bulunduğu Midyat Cezaevi'nde bedenini ateşe veren Aynur Artan adlı şehidin kod adı / limited'in kısaltması, **13-** Gazetecilik yılları boyunca defalarca tutuklanan ve ağır işkencelere maruz kalmasına rağmen yılmayan, yaşamını halkların özgürlüğüne ve devrime adayan, 8 Ekim 1997'de Başure Kürdistan'da tank pususunda şehit düşen gazeteci, akademisyen, gerilla komutanı, **14-** bir araba markası / genellikle öğüt niteliği taşıyan dinî konuşma / kuyruk sokumu kemiği, **15-** Cemaate namaz kıldıran kişi / bir kuş / bugünden bir önceki gün.

Yukardan aşağıya

1- 1992 yılında Kürdistan Ulusal Meclisi'ne seçilen, 1993 başlarında Kürdistan dağlarının yolunu tutan ve 26 Ekim 1997'de Haftanin'de şehit düşen YAJK öncü komutanı / bir renk, **2-** şehir, site / yankı / yaş olmayan- **3-** Sözle, bakışla telkinle sağlanan bir çeşit uyku durumu / lityum'un simgesi / genellikle pamuk ve kıldan dokunmuş, ağzı büzülüp bağlanabilen araç, **4-** tanrı / takma ad / Türkiye'nin yasama organı, **5-** dış karşıtı / bir tür kağıt oyunu / Ukrayna'nın başkenti, **6-** Kürtçe'de deyim, tabir / yemin, **7-** beyaz / son / bir yük hayvanı, **8-** asıl, esas / fakat, lakin / bir askeri birlik, **9-** 5 Ekim 1997'de Zap'ta şehit düşen, kod adı Canda olan Türkiyeli kadın gerilla / dilsiz, **10-** ağabey / tropikal bölgelerdeki denizlerde düzenli esen rüzgar, **11-** ayin / aza / bir cetvel türü, **12-** bir erkek ismi / vücut kemiklerinin uç uca veya kenar kenara gelip birleştiği yer, mafsal / 'doktor'un kısaltması, **13-** 13 Ekim 1998'de Garê'de şehit düşen Çerkez asıllı enternasyonalist kadın gerilla / Kürtçe'de fayda, yarar, **14-** Bir malın tür, miktar, fiyat vb. niteliklerinin kime ait olduğunu belirtmek için üzerlerine konulan küçük kağıt / hayali yaratık, umacı, **15-** tek parça kadın giysisi / Mısır'da Güneş Tanrısı / Adana'nın bir ilçesi.

234. Sayının Bulmaca Çözümü

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	A	Z	A	■	G	Ö	B	E	K	L	İ	T	E	P	E
2	B	I	R	C	A	B	E	L	E	K	■	E	M	E	L
3	İ	M	Z	A	■	E	N	İ	K	■	K	R	E	D	İ
4	■	B	U	C	A	K	■	T	■	M	A	H	L	A	S
5	K	A	M	I	Ş	■	Ç	■	S	E	R	İ	■	L	A
6	A	■	O	M	U	R	İ	L	İ	K	■	S	İ	■	■
7	R	A	N	■	R	E	S	İ	T	A	L	■	■	■	G
8	■	Ş	A	H	E	S	E	R	■	P	A	P	A	Y	A
9	F	E	N	A	■	İ	■	İ	S	■	L	İ	■	O	R
10	A	V	■	W	■	M	O	K	A	■	■	■	K	N	K
11	V	İ	Ş	N	E	■	■	■	R	İ	A	Y	E	T	■
12	O	■	■	İ	K	O	N	■	I	H	L	A	M	U	R
13	R	A	S	Y	O	N	E	L	■	L	A	P	A	■	A
14	İ	H	M	A	L	■	Ş	İ	F	A	■	A	N	I	K
15	■	U	■	Z	■	V	E	R	E	S	İ	Y	E	■	I

Mayalar'dan miras şifa kaynağı: Chia

Son yıllarda kullanımı artan chia tohumu aslında 14. yüzyıldan beri tüketiliyor. Tohumların kaynağı Salvia Hispanica bitkisi nane ailesine ait çiçekli bir bitki türü. Orta ve Güney Meksika ile Guatemala'da yetişiyor. İlk olarak Aztekler tarafından ekildiği belirtiliyor. Chia, Maya dilinde 'güç' anlamına gelirdi. Ve bu bitkinin tohumları 'koşucu yemeği' olarak tanınırdı ve savaşçılar uzun mesafeler alırken enerji almak için bu tohumları tüketirlerdi. Bugün de enerji veren, antioksidan yönüyle giderek daha fazla ilgi çekiyor.

Bol miktarda lif ve omega-3 yağ asidi içermektedir. Çoğu bitkisel besinin aksine, chia tohumları dokuz amino asidin tamamını içerir ve bu yönüyle tam bir protein kaynağıdır. 100 gram chia tohumunun 34 gramını lifler, 16 gramdan fazlasını yüksek kaliteli proteinler oluşturmaktadır.

İltihaplanmaya karşı

Chia tohumunun içeriğinde kaliteli yağ asitleri bulunur. Bu yararlı yağ asitlerinin anti-inflamatuar olduğu düşünülmektedir. Kafeik asit iltihaplanmaya savaş açar.

Kemik sağlığına iyi gelir

İçerdiği kalsiyum, magnezyum ve fosfor gibi mineralleri ile de kemik sağlığında önemli bir yere sahiptir. Hayvansal besin tüketmeyen vegan ve vejetaryen beslenenler için uygun bir Omega-3 kaynağıdır.

Kan şekerini düzenler

Chia tohumları yüksek lif ve Omega-3 yağ asidi içeriği ile uzun vadede diyabet hastaları için de fayda sağlar. Kompleks karbonhidrat içermesinden dolayı kan şekerini düzenler ve insülin direncine karşı korur. kan basıncı seviyelerini etkili bir şekilde düşürdüğü görülmüştür.

Omega-3 zengini

Chia tohumları omega-3 yağ asitleri açısından zengindir. Alfa-linolenik asit (ALA) ve oelik asitler gibi esansiyel yağ asitlerini içerir.

Bağışıklık sistemi için

Chia tohumu, çeşitli T hücreleri ve B hücreleri de dahil olmak üzere bağışıklık sistemi için faydalar sağlamaktadır. Omega-3, doğuştan gelen bağışıklık hücrelerinin işlevini destekler.

Omega-3 bağışıklık sistemi hücrelerinin aktivitesini artırarak, vücudun hasarlı hücreleri ve patojenleri yok etmesine yardımcı olur. Omega-3 yağ asitleri ayrıca nötrofillerin (beyaz kan hücreleri) hücre duvarlarına gömülerek ihtiyaç duydukları alanlara daha esnek ve daha hızlı göç etmelerini sağlar.

Sindirime yardımcı

Yüksek lif oranıyla sindirime yardımcıdır ve tohumlar şişerek kalıcı bir tokluk hissi sağlayabilmektedir. Kabızlığı önler.

Chia tohumu, klorojenik asit, kafeik asit, kuersetin ve kamferol olmak üzere antioksidan özelliğe sahip fenolik bileşen içermektedir. Kamferol içeren besinler antikanser potansiyeli gösterir ve kanser riskini azaltır.

Vücudunuzu fırçalayın

Hindistan'ın geleneksel tıbbi uygulamalarından 'Ayurveda'da özel bir yere sahip olan kuru fırçalama, aslında eski Mısır, Yunan ve Çin dahil olmak üzere pek çok eski uygarlık tarafından kullanılan yaygın bir masaj yöntemi.

Kuru ve sert kıllara sahip bir fırça ile vücudu fırçalamanın birçok faydası var. Ciltteki ölü hücrelerin temizlenmesini sağlar. Yeni cilt hücrelerinin sentezlenmesini teşvik ederek donuk cilt görünümünün iyileşmesine yardımcı olabilir. Toksinlerden arınan cilt gözenekleri açılabilir. Cilt dokularına etki ederek sinir sistemini uyarabilir. Kuru fırçayla yapılan masaj kan dolaşımını artırır. Fırçalamaya ayak ve ayak bileklerinden başlarsanız kan akışını hızlandırmada doğru bir yöntem izlemiş olursunuz. Karın, göğüs ve boyun bölgesinde dairesel hareketlerle fırçalama yapın. Yüz bölgesi ise hassastır. Yüzünüze daha ince ve yumuşak kıl yapısına sahip fırça kullanmanız önemlidir. Kuru fırçalama için en iyi zaman duş öncesidir. Çok sert fırçalama veya çok sık uygulama yarar yerine zarar verebilir. Özellikle hamilelikte kuru fırçalama, büyüyen bebek nedeniyle genişleyen cilt dokusunun hasar görmesini engelleyebilir. Bu dönemde düzenli olarak kuru fırçalama işlemi yapabilir, işlem sonrası duş aldıktan sonra cildi nemlendirerek çatlak olumunun önlenmesine yardımcı olabilirsiniz.

YEMEK TARİFİ

Patates Mantısı

Malzemeler

* 5-6 adet patates
* Maydanoz
* 1 çay kaşığı tuz
* Karabiber, pul biber

Yoğurtlu sosu için;
* Yarım su bardağı yoğurt
* 2-3 diş sarımsak

Üzeri için;
* 2-3 yemek kaşığı sıvı yağ ve domates salçası

Hazırlanışı

Patatesleri haşlayarak ezin. Daha sonra içine kıyılmış maydanoz, karabiber, kırmızı biber ve tuz ekleyerek karıştırın. Ceviz büyüklüğünde parçalar alarak avucunuzda yuvarlayın. Orta kısmını bastırarak çanak şekli verin. Hazırladığınız yoğurtlu sosu patates çanaklarının içine doldurun. Ve patatesleri servis tabağına dizin. Sos için tavada yağı kızartıp salçayı ekleyin. Patateslerin üzerine gezdirerek servis yapın.

Afiyet olsun...

Kan testleri ne anlama geliyor?

Kan testleri genelde sağlık durumumuzla ilgili bir risk belirdiğinde ya da doktor tavsiyesiyle başvurduğumuz bir yöntemdir. Oysa ki hiçbir sağlık şikayeti olmasa bile düzenli olarak bazı testleri yaptırmak erken teşhis için büyük önem taşır. Sadece 5 dakikalık bir zaman, bir damla kan ile gelecekteki kötü sonuçların önüne geçebilirsiniz. Uzmanlar özellikle kadınların belli bir yaştan sonra yılda bir kez rutin check-up'tan geçmesi gerektiğini ifade ediyor.

Doktora gittiğimizde kan tahlili istenir ama bunların anlamının ne olduğunu çoğu kez bilmeyiz. Başlıca kan testleri şunlardır:

● **Hemogram (Kan sayımı):** Çok küçük miktarda kanı inceleyerek sonuç bildirir. Kansızlık durumu (alyuvarlar), aşırı kan yapımı durumu (polisitemi), kanda iltihaplanma (lökosit), lösemi türü bir hastalığın dolaylı bulguları veya kemik iliği hastalıkları (Pansitopeni), kanda pıhtılaşma ile ilgili (trombosit) bilgiler elde edilebilir.

● **Sedimantasyon:** Kanın çökme hızıdır. İltihabi durumlar, romatizmal hastalıklar, mikrobik durumlar, Kan hastalıklarında, bazı kanserlerde yüksek bulunur. Aşırı kan yapımında (polisitemi) düşük çıkar

● **Üre-Bun- Kreatinin:** Böbreklerin çalışmasını gösterir. Böbrek yetersizliğinde yüksek bulunur.

● **Ürik asit:** Gut hastalığında ve böbrek yetersizliğinde yüksek çıkar. Aşırı proteinle beslenenlerde ve doku yıkımı olan durumlarda (kan hastalıklarında) da yüksek çıkabilir.

● **AST-ALT:** Karaciğer fonksiyonlarını gösterir. AST ayrıca kalp, kas hastalıklarında ve alkol alanlarda da yüksek bulunabilir

● **Glukoz:** Kan şekerini gösterir.

● **HbA1c:** Son 2-3 aylık kan şeker ortalamasını gösterir, normal değeri yüzde 6'yı geçmemesi gerekir.

● **GGT-ALP:** Karaciğer ve safra yolları hastalıklarında yüksek çıkar. ALP aynı zamanda kemik hastalıklarını da gösterebilir.

● **Kolesterol- Trigliserid:** Kandaki yağ oranını gösterir.

● **HDL kolesterol:** Yararlı kolesterol.

● **LDL kolesterol:** Zararlı kolesterol.

● **LDH:** Hücre ve doku hasarından şüphesi üzerine bakılır. Anemi, böbrek ve karaciğer gibi organ rahatsızlıklarının belirlenmesi ve takibi. Bazı kanserlerin takip edilmesi, tümör yükünün belirlenmesi ya da kemoterapi gibi tedavilerin sonuçlarının değerlendirilmesinde başvurulur.

● **T protein- Albumin:** Kan proteinlerini gösterir.

● **Na- K- Ca-P-Mg:** Kan tuz oranlarını gösterir. Normalin dışına nadiren çıkar, çıkınca da ciddi hastalıklara neden olabilir.

● **Demir- ferritin:** Kan ve depo demiri düzeylerini gösterir.

● **CRP:** Yeni oluşan bir inflamasyon bulgusudur.

● **T3, T4, TSH:** Tiroid bezinin nasıl çalıştığını gösteren testlerdir.

● **Tiroid antikorları (AntiTPO, AntiTG):** Bağışıklık sisteminin troid bezini yabancı bir istilacı olarak algılaması sonucu oluşan antikor türleridir. Yüksek çıkması haşimato hastalığının habercisidir.

● **PT, PTT, İNR:** Kan pıhtılaşma düzeyleri ile ilgilidir.

● **HBsAg, AntiHBs:** Hepatit B varlığını sorgular.

● **AntiHCV:** Hepatit C varlığını sorgular.

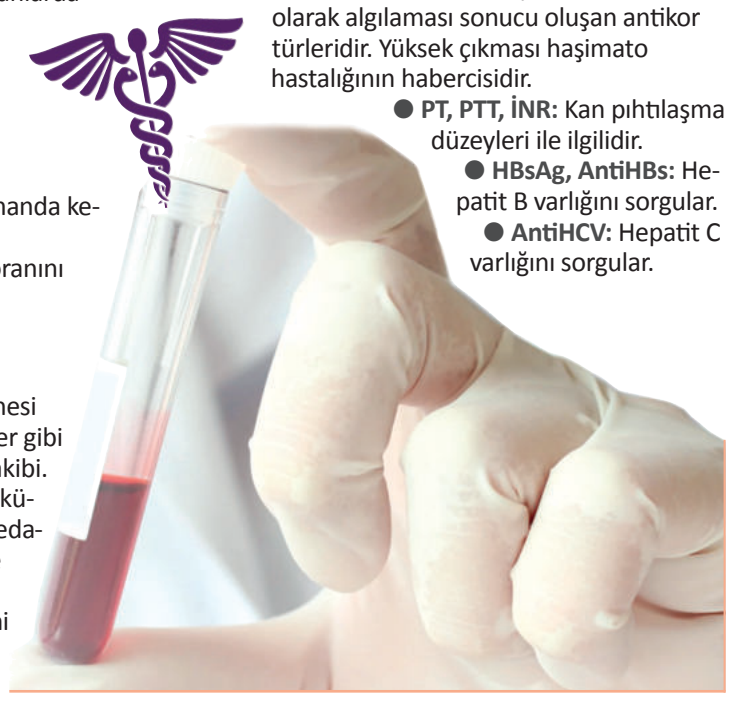

www.newayajin.net - facebook: Newaya Jin - X: @Newayajin05

newaya Jin

EKİM 2024

Kadın Araştırma ve İletişim Vakfı-NEWA (Stichting Vrouwen Onderzoeks-en Communicatiecentrum NEWA)
Tel: 0031 647 74 09 17 / e-mail: newayajin2005@gmail.com
Web sitesi: www.newayajin.net

Pêta Hêviyê:

Mizgîn Zerya

Li te digerim, li ser şîverêyên bi pêlavên sor tepisî.
Her bihostek erdê ji min re dibêjin me hezar carî
ramûsandiye lingên wê.
Dibêjin; rêça me wê diyar kiriye, em bi meşa wê
vebûne û em di xeta wê de direj dibin.
Dişopînim, ew min dibin ber bi
qûntarên Heftanîna heft reng ve.
Qûntar dibêjin wê li vir negere Hevalê!
Ew ti car li gel min ranewestiya, çavên wê ji
mêzekirina lûtkeyan ne qerimî
Û ew bi balindan re li Navsera Xantûrê bi hewa diket.
Li te digerim Heval! Li hêlînên baz û balindan,
ji min re dibêjin;
"Tu jî dereng mayî rewiyê, mîna me!"
Ewê beriya me tevan xwe gihandiyê Navsera çiyayê Kaf'ê.
Xwe bi xweliya xwe ji nûve afirandiye
û bêwarî ji xwere kiriye perestgeh,
ger tu dixwazî xwe bigihînî wê,
divê tu hemû dem û waran bibihûrînî!
Li te digerim Heval! Di her dem û warî de tu xûyayî,
Di ti dem û wextî de ez nikarim xwe bigihînim te.
Ev dara ku ez li bin rûniştim,
erda wê hîna bi xwêdana te şil e!
Lê te nabinîm.
Bêhna te ya ji bayê Bakur tê û hindava min diyar dike
Û ez li raserî tevahî bilindbûnan diçim û têm
De rabe carek birqandina çavên te bila şewq bide dilê min.
Te carek ji kaniyên azadiyê av vexwariye
Dizanim, navegerî
Ji xwe tu ji cihê xwe ne live, li ser textên xwedewendan
Ezê werim delalê, bi hilmek çikiyayî û çongên
ji taqetketi be jî
Ezê xwe bigihînim te
Hîvê şewqa xwe li çiyayên bi heybet dabû,
dema te ji min re lorikên dayîkek dilşewat vedigot.
Pala me li hev bû û dilopên xwêdana te
li ser milên min de diketin
Ew kêliyên heqîqetê bûn heval te bi min re par ve dikir.
Niha di dest min de nexşeyek ji evînê hûnandî
Li pişta min bîr û baweriya azadiya me
pêvtir tu tiştek nîne li gel min
Li te digerim heval te dibînim
Di çavên zarokek çav xirmaş de
tu mîna pêta hêviyê şewq didî…

● **Berjîn Onur**

Mizgîn Zerya (Ayşe Tucî) ew jina xwedî hêviya azadiyê bû, di sala 1997'an de li navçeya Wan Şax'ê çavên xwe li cîhanê vekir. Ew di nava malbatek welatperwerde mezin dibe. Piştî demekê malbat ji ber zextên dewletê koçî metropolan dike. Mizgîn li Stenbolê xerîbîyek kûr dijî. Giyana wê ti car ew koç pêk neanîye, giyana wê bi hemû hebûna xwe ve li Şax'a serhildêr nîştecîh bûye û bi rik dev ji warê xwe bernedaye. Çaxa dijmin ji malbata wê hinekan digirin û dewlet cinayetên kujer nediyar pêk tîne, wê demê Mizgîn sonda tolhildanê dixwe û berê xwe dide Şax'ê. Li ew warê ku di wateya rast de ti car ne terikandî, giyan û bedena xwe digihîne hev. Di hebûna xwede yekîtî bidest dixe û dikeve li ser rêça çiya. Ji Şax heta Garê ew şîverêyên nû vedike. Ew Mizgîn Zerya ye. Ew mîna Mizgîniyek deryayî ji gelê xwere dibe hêvî. Li Garê perwerdeya xwe ya bingeha gerîlatiyê dibîne û di demek kurt de di xwe de guhertinên xurt çêdike. Xwe digihîne nêrandinek dîrokî û gerdûnî, dibe şervana paradigmaya demokratik, ekolojîk û azadixwaziya jinê. Di warê leşkerî û bîrdozî de perwerdeyên pîsporiyê li dû xwe dihêle û dibe fermandareke kamil. Bi gihaştîbûna xwe ya di warê ezmûnên jiyanî de ji hevalên xwe yên ciwan re dibe palpişt. Sala 2018'yan berê xwe dide Heftanîna heft reng. Ew fermandarek jîr û jêhatiye lewma ji aliye tevahî hevalên xwe ve rêz û hezkirin dibîne. Dema dijmin berê xwe da qada Heftanînê, Mizgîn bi awayek çalak xwe tevlî cenga giran dike. Pisportiya xwe ya di warê çeka xwe de nîşanî tevahî cîhanê dide û gelek derbên giran li singa artêşa Tirk dixe. Her roj mîna xwe ji cejnekê re amade bike derdikeve meydana cengê û serkefinên hêja bidest dixe. Dibe tolhînera qirkirina ku ev sedan sal in li ser gelê wê tê meşandin. Mizgîn, di 20'ê Tebaxa 2020'an de tevî hevalê xwe Zana Gevaş, li herêma Pîrbila ya li ser qada Heftanînê digihîje bê miriniyê.

Mizgîniya ji Pîrbila bilind dibe, asîmanên Kûrdistanê ronî dike. Mizgîn remza egîdiya jina Kurd e. Mizgîn, neviya Xwedewendên radest nebuyî ye. Ew di bêdawîtî û bêwariyan de ebedî bûye. Ewê ji bedewbûna herî kûr re nûnertî kiriye lewma ew ji nava dil tê hez kirin, lewma ew ji serî heya tiliyên ling rêz dibîne. Mizgîn dilpak e, Mizgîn Fermandareke gihaştî û şervaneke di cengên giran de bê eman e. Mizgîn heval e lewma ew her tim ya lê tê gerandin e.

Pêşenga demê: Berjîn Canda

● **Rûken Tolhildan**

Li Kurdistanê bi hezaran keç û xortên ciwan ji bo azadiya gelê xwe, berê xwe dan çiyayên azad û canê xwe diyarî jiyaneke bi rûmet kirin. Ji ber vê gelê Kurd bi salan e ji bo azadiya xwe şer dikin û di oxira azadiyê de berdêlên giranbiha didin. Yek ji wan pêşengên serbilind Zelal Yilmaz e. Li ser xaka Serhedê, li bajarê Erzurumê çavên xwe li dinê vedike. Ew di nava malbateke welatparêz de jiyan dike û bi çanda Kurdewarî tê mezin kirin. Her ku mezin dibe, dibe xwedî lêgerîn. Bi zêdebûna lêgerînên xwê re, ew dikeve ferqa dagirkeriya li ser welatê xwe û jiyana ku li ser Kurdan tê ferzkirin. Bi dijwarbûna van êrîşan re û bi taybet jî bi komkujiya li Parîsê ya ku sê jinên pêşeng Sara, Ronahî û Rojbîn lê hatin qetilkirin, Zelal nema dikare xwe li hember van kiryaran bigre. Weke zelaliya navê xwe bi biryardariyeke zelal, biryara beşdarbûna jiyana azad dide.

Li çiyayên azad gerîlayeke serfiraz

Êdî Zelal li çiyayên azad navê xwe dike Berjîn Canda, gerîla Berjîn bi serbilindî ber bi wargehên gerîla ve dikeve rê. Ew êdî li çiyayên azad gerîlayeke serfiraze. Mîna çiyayên Zagrosan yên bilind, ew jî di meşa xwe ya azadiyê de pêngavên mezin davêje. Di salên xwe yên destpêkê de gelek taybetmendiyên milîtaniya Apo'yî di xwe de avadike. Bi sekna xwe ya ji xwe bawer di nava dorhêla gerîlayên jin de, xwe di xeta bîrdoziya rizgariya jin de xwe kûr dike û xwe hînî dîroka jina berxwedêr û pîvanê jina azad dike. Ew jî bi van pîvanên azadiyê ve xwe dixemilîne û dibe yek ji şopdarê Sarayan. Li ser xeta jina azad dimeşe, lewra hemû hewildanên wê jî ewe ku bibe jineke asî mîna çiyayên Kurdistanê.

Jina dilwêrek û pêşeng

Ji bo bûyina Şervaneke xurt di hemû şert û mercan de, di hemû zor û zehmetiyan de ew kedeke mezin dide û dibe xwedî meşeke xurt. Xwe di warê pisporiya leşgerî de pêş dixe û her kêliyeke li serê çiyayên Kurdistanê wek perwerde digre dest. Ji bo tola êşên gelê xwe ji neyaran bigire wek jineke pêşeng erkên dîrokî hildigire ser milên xwe. Lewra ew di armanca azadiyê de bi biryar e. Bi vê biryardariyê soz dide ku ewê tu carî nehêle dijminê xwînxar bi hêsanî li ser axa bi nirx ya Kurdistanê de bimeşe û êrîşî nirxên gelê Kurd bike.

Her ku li çiyayên Kurdistanê gavên xwe davêje, dibe çalakvaneke xurt ku êdî ji bo hemû şert û mercên zehmet dikare her erkekî giran hilgire ser milên xwe. Êdî tu zehmetî nikare li pêşiya meşa wê bibe asteng, ew mîna çiyayên Kurdistanê asê ye, bi hêz û îradeyeke mezin tevdigere. Bi hevaltiya xwe ya dilpak, bi jîrbûn û zanebûna xwe ve dibe gerilayek jin ya pêşeng. Gerîla Berjîn çiqasî di nava pratîkeke dijwar de be jî, parêznameyên Rêber Apo teva dixwîne. Xwe di fikir û felsefeya Rêber Apo de kûr dike. Lewra ew dizane ku ji bo xwegihandina milîtaniyeke Apoyî pêwîst e xwe bi ramanên Rêber Apo nas bike. Berjîna dilêr jî, her di nava hewldana pêkanîna felsefeya jiyana azad de ye. Ji ber ku her armanca wê ya bingehîn azadiya Rêber Apo ye. Weke jineke ciwan xwe ji pêvajoyeke dijwar ya şer re amade dike, da ku bibe bersiveke xurt.

Dildara azadiyê, Berjîn, ji bo tekoşîneke hîn bi hêztir bide meşandin, berê xwe dide qada Xakurkê. Li qada Xakurkê ji bo ku li beramberî êrîşên dijmin bersivên di cih de bide, da ku careke din dijmin nikaribe gavên xwe bavêje ser axa pîroz, her tim di nava hewldaneke mezin de ye. Berjîna çiyayî qada Xakûrkê gav bi gav digere, gelî û kaniyên wê nasdike.

Berjîn ji aliyê hevalên xwe ve bi rukenî, kedkarî, fedekarî û wêrekiya xwe tê nasîn. Bi van teybetmendiyên xwe di dilê her hevaleke/î xwe de cihekî bêhempa digire.

Canfedaya welatê rojê

Di sala 2021'an de dema ku êrîşên dagirkeriyê li ser qadên Zap, Avaşîn û Metînayê pêk tên, gerîlayên azadiya Kurdistanê bi bersiveke xurt wan pêşwazî dikin û derbên giran li dagirkeran didin. Berjîna dilwêrek jî li qada Xakûrkê li beramberî êrîşên dagirkeriyê di sengerên pêş de cihê xwe digre. Ji ber ku ew xwedî danehevên xurt e, di nava şerê hebûnê de roleke girîng dilîze. Weke gerîlayeke pêşeng erkên xwe yên demê pêk tîne. Di nava şerekî wiha dîrokî de dibe çalakvaneke xurt û wek gelek qehremanan ew jî pêşengtiya vî şerî dike. Hêzên dagirker li beramberî hêza jin ya ku di herî pêş de şer dike, bêçare dimîne. Lewra jinên şoreşger yên wek Berjîn nûneriya xeta fedaîtî dikin û dîroka azadiyê dinivîsin. Berjîna dilderyayî di tevahî jiyana xwe de, ji bo jiyaneke azad dibe xwedî sekneke tekoşînvan. Tevahiya jiyana xwe bi hezkirina welat, fedekarî, dilnizmî, îrade, cesaret û qehremantiyê ve dadigre. Ew weke pêşengeke şerker di meşa xweyî azadiyê de, herdem serkeftinê ji xwe re esas digre. Lewma heta henaseya xwe ya dawî tekoşîna xwe dewam dike.

Berjîn Candaya ku li Rojava ji Hesekê heta Şedadê li hember DAIŞê şer kir, bi şanaziya serfiraziya destanî(epic,epos) gav avêt çiyayên Kurdistanê. Çiya ji bo wê hogir û rêhevalên herî girîng ên gerîlla bûn.

Gava ku li tunelên şer yên Xakurkê diber xwe dida di heman demê dilê wê ji bo rêhevalên wê yên li Avaşîn, Zap û Metînayê jî lê dida. Gerîlla Berjîn Canda di 7ê Nîsana 2024'an de li herêma Xakurkê bi ber ava Çemê Lolanê ku ji ber baranê coş bibû ket û gihîşt nav revê Şehîdan. Lehengiya xwe û sekna xwe ya zelal a di xeta azadiya jinê de li dû xwe hiştiye. Di rêka tekoşîna parastina nirxê civaka xwe de, dighêje bêmiriniyê. Ew di esîmanên bê dawî yê welatê rojê de, tevlî karwanên nemiran dibe. Her ku lehengeke vê xakê şehîd dibe, rêhevalên wan bi hêrseke mezin diçin ser dijmin û tola rêhevalên xwe radikin. Lewra şehîd ji bo gihiştina heqîqetê û azadiyê canê xwe feda dikin. Ew ê dîrok tu carî fedekarî û dilsoziya wan lehengan jibîr neke. Ew ê di nava rûpelên dîrokê de destanên qehremantiya wan werin nivîsandin. Ji ber şehîd ew in yên ku pêşeroja gelan ronî dikin. Ji ber wê jî ewê gelê Kurd herdem wan bi bîr bîne û wan bidin jiyankirin.